

1990eko apirilak 29 — 1.289. zenbakia — 175 pezeta (BEZ barne) / 10 libera

ARGIA

**Euskal
egunkarirako
projektua prest**

**Maiatzaren 1ak
100 urte bete**

**Julen Guimon:
«PNVk Estatutoa
erreformatu du»**

**GAZTE FALTAN
PELOTAREN ETORKIZUNA
TXAPAPEAN**

EKO ALTZA
Larratxo ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

**AUTO SERVICIO
DURANGO**
Retenxu kalea 30
DURANGO

**MERKEK
IGLESIAS**
TRINTXERPE

EKO AIETE
Grupo Etxadi. Telf.: 21 14 88
AIETE. DONOSTIA

**S. JUAN BAUTISTA
Kooperatiba**
Villas auzoa. Telf.: 55 01 99
HERNANI

SUPER AMARA
Isabel II.a, 16 zbk. Telf.: 46 11 77
DONOSTIA

BETI MERKEK
Loiola kalea 12.
DONOSTIA

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa z/g.
Telf.: 69 25 26. ASTEASU

**AUTOSERVICIO
VILLALBA**
Urkizu, 13. Tel.: 12 05 73-71 61 60
San Juan, 9. Tel.: 70 26 38
EIBAR

EKO TOLOSA
TOLOSA

Vivodist

Azala: Javier Carvallo.

POLITIKA

- 8.** Julen Guimón: «Biolentziak di-rauen artean Estatutua ez da erre-formatuko». B. ARTOLA.
- 13.** NAZIOARTEKOA: «Ez komu-nista, judu, abertzalerik!». PABLO SASTRE.

ERREPORTAIK

- 16.** Tolosa-Retegi: bi errege koro-i bakar baten bila. A. GOSTIN eta M. ARRIETA.
- 21.** Egunkaria, azkenean, sortze-ko bidean. I. ISASTI eta M. ARRIE-TA.
- 24.** Maiatzaren 1a 100 u rte be-randuago. J.J. PETRIKORENA.

KULTURA

- 46.** Vicente Amezttoy: «Ez naiz se-kula nere pinturarekin pozik gera-tzen». LUIS FERNANDEZ.
- 48.** Ilustraziogintza, lerro arteko artea. JOXAN OIZ.
- 50.** Felipe Juaristi: «Libertadearen parabola bat da liburu hau». GOR-KA ARRESE.
- 62.** Nafarroako bertsolari txapel-ketaren finala.
- 64.** Kultur kronika.
- 66.** AZKENA: Juantxo, ez haugu ordezkaturko. FERNANDO, MAR-KO, XALBARDIN eta JUANMA, EL-TZEGOR TALDEOK PARTAIDEAK.

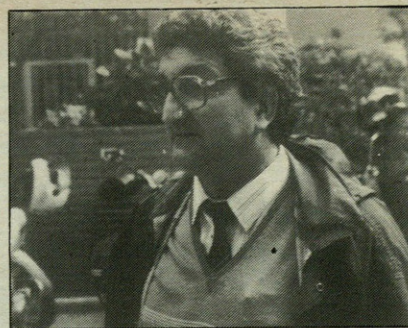
JULEN GUIMON: Partidu Popular-eko exekutibako kidea, parlamentu askotan esku hartua, behin eta berriz alderdiarekin arazotan.

PELOTA: Eskuaren tronoa nork irabazi erabakitzeaz dagoelarik kezka nagusi bat pelotarien artean: pelota zahartu egin da.

EUSKAL EGUNKARIA: «Egunkaria Sortzen»ek egin plangintza aurrera doan neurrian gero eta argiago nabari dira euskal egunkariaren ardatzak.

A. AZKONA: Gure ingurugiroaren egoera tamalgarria dela-ta sortzen zaizkigun buruhausteei buruz 27 maisu baten eritziak.

V. AMEZTOY: Sasoi batean «Zeruko Argia»ko portaden egile izana, bere lan gehientsuenaren erakusketa antolatu da Donostian. 46

ILUSTRAZIOGINTZA: Euskal liburugintzaren lerro arteko irudien mundua zertan den Zarautzen egin ilustraziogintza erakusketatik abiatuta. 66

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten du:

Donostian: Mikel Antza, Gorka Arrese, Mikel Arrieta, Luis Fernandez, Josu Landa, Xabier Leikuona, Imanol Murua, Joxan Oiz, Juan Jose Petrikorena, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Pello Zubiria.

Bilbon: Lorea Agirre, Jose Luis Aizpuru, Joseba Azpeitia, Joxe Mari Egaña, Xabier Letona, Sabiño Madariaga, Iñigo Makazaga, Xabier Makazaga eta Jon Olaizola.

Gasteizen: Bagare taldekoak.

Iparaldean: Isabel Etcheberria, Tala.

Iruñean: Iñaki Camino, Marta Diez, Joxe Martin Gogortza, Imanol Haranburu, Itziar Mendibe.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Natxo Allende, Enrike Amonariz, Jon Mikel Arano, Ladix Arrosagarai, Antton Azkargorta, Joxe Azurmendi, Joxe

Felix Azurmendi, Nerea Azurmendi, Balere Bakai-koa, M.J. Barandiaran, Bota Puntutaba, Amaia Elo-segi, Enbido, Xarlot Etchezaharreta, Martin Garita-no, Andres Gostin, Mielanjel Harana, Iñaki Irazza-balbeitia, Mikel Iribarren, Gure Irratikoak, Irulegi Irratikoak, Xiberoko Boza Irratikoak, Koldo Izagir-re, Kanko Izpizua, Edorta Jimenez, Karmelo Lan-da, Amaia Lasa, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Ermi-ñe Madariaga, Fermin Muguruza, Rosa Martin Sa-baris, Edu Mintegi, Laura Mintegi, Bego Montorio, Morau eta Mattin, Joxe Mari Ostolaza, Martxelo Otamendi, Jon Sarasua, Allande Sokarros, Joan Mari Torrealdei, J.L. Alvarez 'Txillardegí', Asisko Urmeneta, Mikel Zabaleta, Jesus Mari Zalakain, Pa-txi Zarautz eta Joxemi Zumalabe.

Diseinu eta montajea: Eneko Abrego, Leire Al-bisu, Jon Barandiaran, Patxi Puertas eta Garbiñe Ubeda.

Fotomekanika: Agus Barandiaran.

Azala: Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Lema 7 (Tlfnoa: 426996).

Promozioa: Josu Esnal.

Administrazioa: Txumai Iturria.

Ardua teknikoa: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos, Xabier Agirre.

D.L.: 80-1963.

Helbideak: ARGIA, Mundaiz bidea z/g. 20012 Donostia./ Ibañez de Bilbao 3, 7.a. 48009 Bilbo.

Telefonoak: (943)283399, (94)4248543.

Telefexa: (943)293613.

Inprimategia: ANTZA inprimategia.

1989. urterako harpidetza sariak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria	7.000 pezeta.
Ipar Euskal Herria	465 libera.
Estatu Espainola	7.000 pezeta.
Beste atzerriak	9.300 pezeta.
Airez	14.000 pezeta.

Ur berriak lehorteaz urratu nahi

Bertsolaritzak bizi duen lehorteaz urratu nahian, jausi ziren lehen tanta hezeak Ordizian, orain igande batzu. Bertan bertsolari gazteen eguna ospatu zen, baina arratsalde parteko saioaz mintzatuko nahiz gouizaldean ez bait nintzen bertan egon. Dena den, arratsaldeko saio honek bederen, eman zuen zer esanik.

Bertsolari gazteak eszenaratu ziren, tendentzia ezberdinetako ikusmoldea zutenak: baziren Txirrita gazteak, ardozale piura zutenak. Hauek bertsolaritza tradizionalari atxikiz, ekitaldiari ikuspegi kurioso bat eman nahi izan zioten, betiko marko estereotipuetatik aterabgabe. Baina esanetan, ardoari erreferentzia eginez: «gazteok ere segi dezagun lehengo ohitura zaharrean», izan ahapaldietako baten eztena.

Entzulegoak lehen talde honen barre ugari egin bazuen ere, izan zen bertsolaritzara hau baino zerbait gehiagoren bila hurbildu zenik. Bertsolaritza herri-poesia dela ez dugu ahaztu behar, eta bertsolaria herri-poeta. Herri poeta den heinean, herri mugimenduen lekuko behar du izan. Bertsolari gazteak, gaztearen prolemtikaren berri eman behar du eta sektore diferenteetara iristen ahalegindu. Herriarekin loturik ez dagoen bertsolaritza, azalik gabeko enboraren kideko da, eta arbola hori, denboraren joanean usteldu egiten da, ez bait du babesik.

Porruaren sinbolupean azaldu zen talde batek, gizarte ikuskera berri bat aldarrikatu zuen txalo eta isilpeko madari-

kazioen artean.

Ideologia sartzeak ez du esan nahi literatur baliabideak alde batera utzi behar direnik. Biak ene ustetan, elkarren adiskide daitezke, eta ez du zergatik bertsolaritzak panfleatismo hutsean erori behar.

Lexiko aldetik gazteen jergaren adierazgarri diren hitz batzu azaldu ziren: kolega, txorrada... Gai aldetik ere, gai ideologikoak nagusi, halanola: autobidea, euskal egunkaria, Daniel Ortega, Errumania, Txaro Arteaga...

Hauek gain fokoen erabilpenak eta txapelketarekin egin zen paradak, eskaini zuen berrikuntza izpiren bat. Alabaina, esan behar da berrikuntza hauen bultzatzaile sektore minoritario bat izan zela, saioan aurrera ahala betiko kutsua hartzen ari bait zen, gehientsuenek topikoaren harian ihardun zuten.

Egun honek besteak beste erakutsi du emakumeak bertsolaritzan duen presentzia eskaxa eta gaitan, ohizko bertso saioetan bezala, emakumeak ezartzen zaion amatasun eta objeto sexualaren papera adierazi ez bazen ere, giroa ikusirik, oraindik orain ere, lan ugari egiteko dagoela adierazi zuen. Arantzazuk eginiko deia nik hemen ere, luzatu nahi nuke, hain zuzen ere txarteletako haurra bere argazkia zela gaitzat eman ziotenean, honela eman zion bertsoari amaira: «horrekin neska nahi bait zituzten bertso mundura ekarri».

Igandeko egunak zerbait aldarrikatu bazuen, haxe izan zen: oraindik hastapenetan baino ez gaudela. Uste dut beraz, bertsolaritzarekin badagoela oraindik lanik frango egiteko, eta zer esanik ez txikitxarekin. Gazteak badu non lan eginik!

AINHOA FRAILE

«Eguna»ko zuzendariari

Zuzendari agurgarri horri:

Mari Karmen Garmendiari, nik, Iñigo Makazaga, ARGIAko erredaktoreak eginiko elkar hizketa eta gerorra zure zuzendaritzapeko astekarian apirilaren 19an argitaraturiko orrialdeari buruzko inormazioa argitu nahian eta dagokidan erantzun eskubidea erabiliz, zenbait puntu azaldu nahi ditut:

1.— Mari Karmen Garmendiaren idazkariarekin argi eta garbi hitz egin nuela burutu behar nuen erreportaiaz eta berau egiteko moduez. Azaldu nion idazkariari ez zela elkar hizketa bat izan, beste zerbait baizik, Euskararen Aholku Batzordeko idazkari nagusia den neurrian, gai konkretu batetaz hitz batzu jaso nahi nikiola. Ez zela berari buruz galdera-erantzuna izan. Baina M.K. Garmendiaren denbora eza zela eta lau galdera fax bitartez bidali beharra agertu zidan. Ezin izan nuen berarekin zuzenean solastatu.

2.— Mari Karmen Garmendiari, inoiz berak esanikoa ondo isladatu izan ez dela pentsatu badu, ARGIA astekaria erabat zabalik izan duela, eta izango duela, berak derizkion argitasunak kaleratzeko.

3.— Mari Karmen Garmendiaren hitzez (beste galdeketa-tuenez bezala) eginiko laburpenaren ondoren, berak ez zuela ez nigana eta ez ARGIA-ra jo, ez zigula deitu.

4.— Zeharo harritu nauela «Eguna» astekariak orrialde osoa eskaintzea gai honi. Orrialde oso hori argitaratzea nola lortu duen jakin nahi ere egin gabe, ulertezina derizot astekariaren jarrerari. «Eguna» kontu honetan bi parte direla ikusirik, ez ARGIArekin ez eta nirekin ere gertatuta-

koaz inolako argitasunik ez kontrastatzea kezkarria da, batez ere ARGIA eta «Eguna» euskal prentsa alorreko komunikabideak izanik.

5.— Onartu zidan bezala, Mari Karmen Garmendiaren hitzak besterik ez nituela argitaratu. Berak esanikoa ongi isladatzen ez badut, erabilitako forma periodistikoaren arazoa da eta ulertezina gertatzen zait hori dela medio halako gauzarik argitaratzea. Nabarmendu nahi dut, bukatzeko, zuen jarrrera ikusi eta gero, nik lehenik eta behin Mari Karmen Garmendiari deitu diodala gertatutakoa argitzeko asmoz, oportetan omen dagoenez halakorik lortu ez dudan arren.

IÑIGO MAKAZAGA

Publizitate merkea irratian

Tolosako Udaletxean Euskara Batzordea sortu omen zaigu... Baina herri honetako tren geltokian, Bilbo-Bizkaia banketxean eta... gaztekeraz hitz egitera behartuak gaude. Gure Herriak batzordeak ez baina euskara mintzodunak behar ditu nonahi, herritarrok gure hizkuntzan mintzatzeko ahalbidea izan dezagun goizetik iluntzera.

Eire-tarrak nazio hizkuntzari agur esateko bezperan dardela diote hizkuntzalariek; Turismo Sailak gure baserrietan antolatu nahi dituen ostatu turistikoekin, gure hizkuntza eta Herria ere laster lurperatuak dira; hona etorriko diren turistek ez bait dute euskaraz hitz egingo etagu geu izango gara berriro ere erdaraz mintzatzera behartuak.

HERRITARRA

Hitzez hitz

«Nazionalistekin dugun koalizioarekin jarraitu ahal izateko, guk ere zenbait baldintza inposatu nahi dugu».

J.L. Marcos Merino
(*El Correo*, 90-IV-17)

«Ni ez naiz mafioso, eta PNVk ez du jokutik xentimorik ere eskuratu».

J.J. Portuondo
(*Diario Vasco*, 90-IV-22)

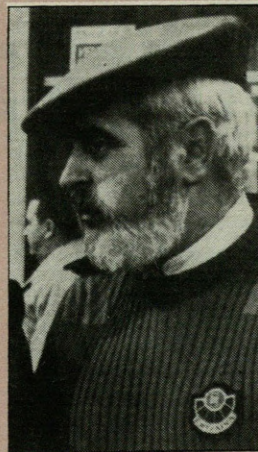
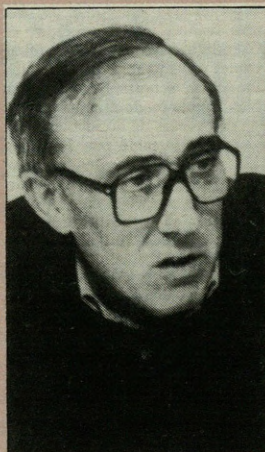
«(...)ez dut atsegin eta higuingarria deritzot Partido Socialista Obrero Español-ek duen politika egiteko erari».

Roberto Lertxundi
(*El Correo*, 90-IV-19)

«Ekintza eman eta gero (Martuteneko funtzionariaren aurkakoa) nabaritzen zitzaien ondoeza, aurpegi luzeak bait zituzten. Gurekin era guztietako harremanak moztu zituzten».

Luzio Jauregi
(*Egin*, 90-IV-22)

Gordetzekoak

HEGO EUSKAL HERRIAN JAIO DIREN MILITAR BILA

EUZKO Alderdi Jeltzalearen baitan Ertzantzari buruzko akordioa sinatu ondoren betegabe zituen alorrak bete daitezen izenen dantza indarrean da. Hala ere, kezka handienak goi mailako, eta derrigorrez, hainbat ardurentzat militar espainiarrak aukera behar dituzenez, Hego Euskal Herrian jaio diren militarren izenen atzetik dabil. ETAk hil zuen Diaz de Arcocharekin gertatutakoa kontutan izanik, postuok ez omen dira erakargarritzat hartzen militarren artean.

PSOE-REN KONTRAKO FILTRAZIOA

IBARREZKERRALDEAN, Babcock Wilcox enpresaren inguruan hain zuzen ere, PSOEek osatu duen azpikontraten sareaz mintzo zen eta Euskadiko Ezkerrak Gipuzkoako egunkari bati filtraturiko barnetxostenak ezustean harrapatu ditu aipatu alderdiko hainbat militante, hauen ustez —beti ere, hauek PSOEra joateko joerakoak omen— jokaldi honen bitartez Euskadiko Ezkerrako ofizialistak egun bi alderdion artean ideologia desberdintasun leunak ikusten dituztenak PSOetik urruntzeko edota bidea zailtzeko trikimailua omen da. Azaldu zaienez, EEk Bizkaiako militante zenbaiten artean gerta daitezkeen ihesakgeldierazteko mugimendua litzateke.

Ezpalak

NAFARROAKO PP-KO GAZTERIAREN IV. KONGRESUA

● **NUEVAS** Generaciones-ek, Partido Popular-eko Nafarroako gazte erakundea, bere IV. Batzarrea ospatu zuen larunbatean «*Centrados en Navarra*» lelo pean. Agentzia iturriek aditzera eman dutenez, 280 afiliatu dituen erakunde honek lau txosten aztertuko ditu, dagoeneko ikastolen hezkuntza maila eskasa eta politizatua dagoen eredu dela salatu duelarik. IV. Batzarre honetara Unión del Pueblo Navarro (UPN) eskuindarraren gazte erakundea izan da gonbidatu bakarra.

10 ALKATE LARRAUNDAR ELKAR HIZKETAREN ALDE

● **IRURTZUN**-Andoain autobi-dearen eraikuntzak ukituko lituzkeen 10 herrietako alkateek orain arte aztertu ez den eta teknikoki bideragarria izan daitekeen alternatiba mahai baten inguruan lantzea eta Autobidearen aurkako Koordinakunde eta Gipuzkoako nahiz Nafarroako diputazioen arteko elkar hizketaren bidez «arriskutsu eta neurririk gabeko ondorioak ekar ditzakeen arazo honi irtenbidea bilatzea» eskatu berri dute.

EUSKALTZAINDIAK AUTODETERMINAZIOAZ ERITZIRIK EMAN EZ

● **EUSKALTZAINDIA** erakunde-ko Irigoien, Krutwig, Peillen eta Arana-Martija euskaltzainek autode-terminazioaren aldeko bultzaturiko proposamenaren aurrean, aldeko nahiz aurkako eritzirik ez agertzea erabaki zuen aipatu erakundeak larunbatean Zarautzen buruturiko bileran. Euskararen mesedetetarako zatekeela defendatzen zuten proposatzaileek, honelako gaiek Euskaltzaindiaren esparrukoak ez direla besteek, hauen artean aita Villasanteko dagoelarik.

Diru beltzaren salaketek alderdiak zipriztindu

DATOZEN sei urteetan Ertzantzak Hego Euskal Herriko zati baten zehar zabaltzeko eta egituratzeko zein nolako urratsak eman beharko dituen sinatu berri du PNVk Madrilgo administralgoarekin. Hainbeste urtetan arazo tekniko baino arazo politiko izan den hau, zein neurritaraino konpondu den gertutik ikusteko parada izanen dute hainbat euskaldunek, Madrilerekin Ertzantza gaiaren inguruan egin ohi den negoziaketa frangok, hasiera batean arrakastatsutzat jo arren gero haserre eta egonezina sortu bait dute alderdi jeltzalearen gan.

Azken finean, moeta honetako zailtasunen baitan alderdi abertzale orok birritan salaturiko Madrilerekin izan dezakeen borondate politikoaren gabezia datza, egoera politiko desberdinen arabera ezker ala eskuin jotzen bait du egungo PSOEk; Gernikako estatutua osotasunean burutzea ez da hurbil eta Ertzantza baino arazo gutxiago sor ditzaketen sailen kompetentzia mordoskak lozorroan dirau aspaldi honetan, Basagoiti eta Guevara kontseilari jeltzaleei, beren sailetan jazotakoa ikusirik, akordio honen gauzatzeaz zein itxaropen duten galdetu beharko genieke.

Apirilaren 17an sinaturiko aipatu akordioak badu garrantzia, alde batetik, Ertzantzak «polizia integral» baten zereginak betetzerakoan euskaldunon artean zein ondorio ekar dezakeen begibistakoa bait da, eta bestetik, mando edo buruzagi kontutan murgildurik, Gasteizko gobernuak atsegin dituen militar espainiarrekin harremanetan bait dago jadanik, hauetako nortzu hautatzen dituen erabakia hartu beharra daukalako Ertzantzaren zuzendaritza lotuta egon dadin.

JOKUAREN haria ez da oraindik eten, aitzitik, denbora pasa ahala mataza handituz doa, datu berriak gehitzen ari direlarik. Makina txanponjaleen inguruan egon den eta dagoen iruzurraren egiaztasuna denon baitan dago, jakin izan ditugun datuak gezurtatuko duten besteak ez bait dira inoiz eskaini, ez Juan Lasak, ez Retolazak, ez du inork ezer argitu.

Eusko Alkartasunak, Juan Porres eta Inaxio Oliveriren bitartez, makina txanponjaleen iruzur administratiboaren egiaztasuna aldarrikatu du, iruzur honetatik onurak nork atera dituen edota ateratzen ari den publikoki aipatu ez delarik. Egunkari batek argitaratutako informazioaren arabera, iruzur administratiboaz gain —makina baino baimen gehiago bait dago— alderdi baten finantza iturriekin nahasten den beste iruzur larriagorik bada, tartean, berriro ere, Gasteizko gobernuko Joku zuzendari den José Joaquín Portuondo jeltzalea dagoelarik. Portuondok PNVren diru zuloa bete asmoz makina txanponjaleen baimenak bideratzeko dirua kobratzeaz gain, Suizako bankuetako kontu korronteetan diru kopuru bat sartzea eskatzen omen zuela argitaratu eta epaitegira eraman da, egia izanez gero, jokuaen matazak Portuondo eta bere alderdia ito dezakeelarik.

Adrian Celaya zain duzue, Petrikorena eta Elosua

EUSKADIKO Ezkerra alderdia ere diru iruzur aferen salaketetan murgildu da. Alderdi gehienek bere ohizko «Naseiro»a dute, eta Naseiro Partido Popular eskuindarrarentzat lan egiten bazuen eta Portuondok PNVrentzat, nahaske- ta guztiaren aurrean alderdi bakoitzak zenbat gastatzen duen, diru guztia nondik lortzen duen eta zein zorra duen azaldu beharko luke. Galdera gehiegi erantzunik jasotzeko, baina etika politikoa jasaten ari dena ikusirik argitasuna eskatzea besterik ez dago. Ala gordetzeko gehiegi dute? Alderdiek inork ez dakien ehundaka edo milaka milioi pezetekin lan egiten dute, eta betidanik heuren arteko eztabaidetatik kanpo egon ohi den gaia izan da finantza iturriena. Adierazgarria bezain kezka- garrria.

Hauteskundeak hurbil direlarik, Euskadiko Ezkerrak sake- lean gorderik zuen jokaldia egunkarietara pasatzea erabaki du eta PSOE zikintzen duen txosten baten bidez 4.000 milioi peze- tako iruzurretan harrapatu omen du Bizkaian EEK PSOE. Sala- keta publiko honek garai batean bi alderdion arteko ezkontza zitekeena hankaz gora jarri du, lehen ere, PSOE gehiengo zuen udaletxeetako eta bere eskuetan zituen empresa publi- koetako gehiegikeriak salatu direlarik.

EEtik PSOEra ihes egin edota ihes egiteko asmoa zutenenen- ganako harresia ezartzea behar zuen Euskadiko Ezkerrak eta, datua egia badaiteke ere, horretan dabil.

ALDERDI batzuei darien ustelkeria lehertzen ari da asteotan, batzuen ixiltasuna eta besteen salaketak zertan amaituko diren hauteskunde kanpainen argituko delakoan gaudelarik, iru- zur salaketa batzu bederen; sarriegiten ikusi eta ikasi bait dugu zenbaiten salaketen aurrean, benetan existi- tzen diren frogak gordeko dituen unean uneko trukea. Bidez- koa beraz, EA eta EEri kontuz aritzeko aholkua ematea.

Guztiau gertatzen ari den heinean, Irurtzun-Andoain autobibi- dea albistegai da, aurkako Koordinakundeko bozemaleek el- kar hizketa eza salatuz gose greba bati ekin bait diote. Neurri berean ekitaldiak jendea biltzen ari dira, Larraungo 10 alka- teek elkar hizketa eskatu dute... baina honen arrastorik ez da- go. Bestalde, Revillaren bahiketaren gainean epaile espainia- rrek ireki zuten sumarioa handituz doa, astelehenean, beste batzuez gain, Revillatarrek ere epailearen galderei erantzun beharko diote, J.M. Elosua abokatu espetxeratuaren errekur- tsoa atzera bota dutelarik aipatu epaileek.

Euskadi Ta Askatasuna erakundeak azken asteotan jazotako ekintzak bere gain hartu ditu, hala nola bi drogafrikatzaile omen ziren heriotzeak, Pasaiaiko Quintano goardia zibilarena, Lekunberriko koartelaren aurkako ekintza, Expo 92ko Komi- sario Orokorrari eta Murciako espetxeko funtzionari bati hele- razitako karta-bonbak e.a. Agiri berean, Ertzantzaren akordioa kritikatu eta Sevillako Expo 92a, interes ekonomiko den neu- rrian, bere ekintzen helburutzat hartu du.

N. ARRASTOA

ABOKATU berri bat aukeratzera behartu dute Juanjoxe Petri- korena, Bueren epaileak hainbat euskaldunek «Porte» izenez ezagutzen duten Joxemari Elosua espetxean sartu duenez gero. Emi- liano Revilla libre atera zedin honen familiaren eta ETaren arteko bi- tarteko lanak egin omen zituelako. Petrik aholkurik eskatu ez didan arren, bat emanen nioke hemendik, jakinik esango diodana interesa- tzen bazaio egun bakar bateko lana utziz abokatu berriarekin egon daitekeela: Hendaian hamarretan sartu eta goizeko zazpitan Parisen zaude, eta bihamonean alderantziz. Jacques Vergès abokatutzat edukitzeak hainbeste balio ditu. Begira txit motz esplikatura: hiru frantses daude bahituta Libanon, Khadafi libiarrak horien aske uztea eskatzen du publikoki, Abu Nidal terrorista famatuak libratu egin ditu, Dumas ministrari frantsesak jakinerazten du Khadafik erosita zeuzkan hiru «Mirage» desblokatu dituela, frantses telebistako gaueko be- rri-emankizunean artekari trebea Vergès izan dela informatu da. Arrakasta orokor horren sekretua nori galdetuko genioke, Dumasi, Vergesi, Elosuari, Buereni...?

RUIZ Balerdi abokatu donostiarrari galdetu beharko genioke, be- har bada. Lanerako ahalmen handiko gizona —abokatu lanez gain EEko zinegotzia zen Donostiako udalean— Suñer jaun valentzia- rrak bere izozkiekin lortutako mozkinetako bi milioi pezeta bero autoan —ipurdi azpian uste dut— zekartzala detenitu zuen polizia es- painiarrak eta Donibanetik Donostiarako bidai arriskutsu hartatik onik atera zen. Petriri oraindik FLNko abokatuarenganainoko bidaia luzeegi suertatuko zaionez, Ruiz Balerdi bururatu zait beretzako, abo- katuaren lana egoera zailak konpontzea zenez. Behar bada Petriri gi- zon politizatuegia irudituko zaio Ruiz Balerdi, eta bazpare bere lagu- nak Martin Berrocal zezenketa-enpresariaren abokatuen atzetik dabil- tza. Horiek behintzat lortu zuten beren klientea Quitoan bahitzea, eta haren xoxak ETarentzako ez baina ELNrentzako izatea.

PORTE gure abokatua da, gurea eta abokatua. Elosua ez da Gar- cía Enterria. Elosuak beste bezero askoren artean euskal preso politikoa ere defenditzen ditu, eta García Enterriak Espainiako Kon- stituzioaren garapenean parte handia izan du. García Enterria Madril- dik dirua legez kontra atzerriratzeko sare batean inplikaturik zegoen, eta Elosuari egotzen zaiona egotzen zaio. Audiencia Nacionaleko Bue- ren epaileak erabaki du bien arteko diferentzia. Ez esan eskandalo bat ez denik! Eta Consejo General del Poder Judicialen parteide den Adrian Celaya bilbotarrak, bitartean, autodeterminazioaren mugak esplikatzen dizkie Madrilgo euskaldunei beren Euskal Etxean. «For- mar una frontera sería de locos» esan du. Dugun frontera hausten saiatzea zer den definitzea ahanzi du. Gakoa, hain zuzen.

PELLO ZUBIRIA
(ARGIAko kazetaria)

Julen Guimón, Partido Popular-eko exekutibako kide

«Biolentziak diraen artean Estatutua ez da erreformatuko»

Julen Guimón orain dela 58 urte Bilbon jaio zen Partidu Popularreko politikaria dugu. Zuzenbidean doktore eta Deustun eta UPV-EHUKo Filologia fakultatean irakasle izanik, parlamentu askotako kide izan den barrenetakoa dugu, Biltzar Nagusietan, Gasteizko Parlamentuan, Espainiako Kongresuan, Europako Parlamentuan eta Europako Kontseiluko Diputatuen Parlamentuan esku hartu bait du.

«PNVk Zuzenbide Estatua apurtu du».

ARGIA.— Orain gutxi amaitu da PPko kongresua Sevillan. Zer gertatu da eta zein ziren helburuak?

Julen Guimón.— Partiduaren imajina

proiektatzeko eratu den kongresua izan da. Ni mahaian izan nintzen, baina ez zen barne eztabaidarako kongresua izan, birbaieztapeneko baizik.

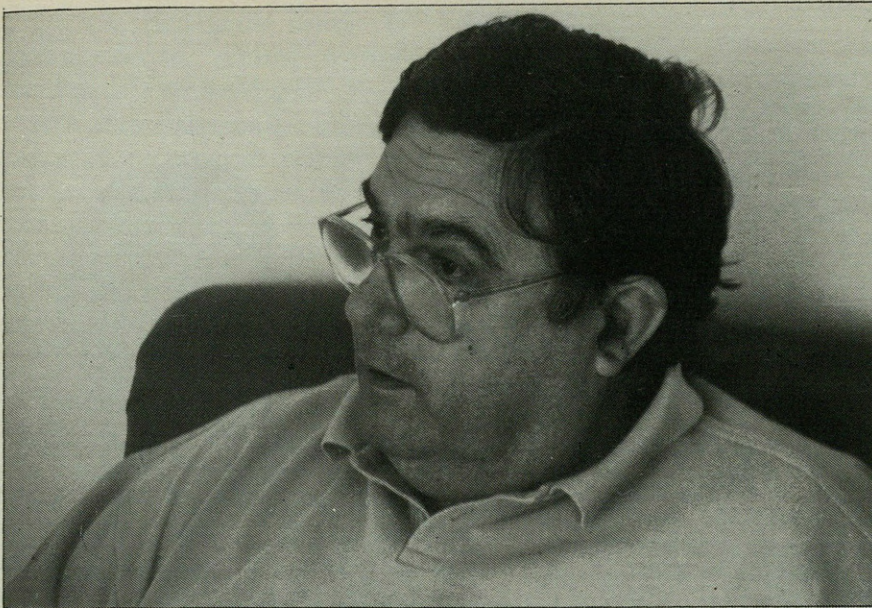
A.— Baina amaitu eta berehala Aznar Euskadiz mintzo zen, badirudi PPK fijazioren bat duela autonomiekin. Badirudi PPK Madrilera periferiatik, autonomietatik iritsi nahi duela...

J.G.— Bai. Pentsatu behar da Aznarren aitona bilbotarra zela, euskalduna, eta «Euskadi» aldirikari zuzendaria izan zen, zeinetan Imanol ezizenaz sinatzen bait zuen. Ezin daiteke esan Aznar euskalduna denik, baina bai nolabaiteko sentsibilitate baten jabe dela. Bestalde, Castilla-Leongo komunitatearen lehendakaria izanik, transferentzien aldeko jarreragatik nabaritu zen, bai partidoan eta baita komunitate autonomoan.

A.— Beraz egia da autonomietatik Madrilera salto egiteko estrategia bat dagoela...?

J.G.— Beno asalto hořretarako estrategia baino gehiago, Estatua autonomietatik eraikitze asmoa dago. Partidu estatualista guztietan zentralismorako inertzia handia dago, konfidantza eza. Baina politika hau ez da berria erabat, aurretik ere autono-

“**L**egaltasunaren baitan murgilduko gara beti. Arazo batetaz zerbait esan behar badugu, estatutoak dioena defendatuko dugu.”

Estatuko Seguritate Indarrak gutxituko direla dio Guimónnek.

miei soegiteko joera indartzen joan da. Gainera zati txiki bat baino ez dugu egin, asko geratzen da egiteko.

A.— Hego Euskadiko gaiei eutsiz, Ertzantzaren etorkizuneko kompetentzien eskusibotasunaren akordioa, PPK eta HBk ezik beste denek sinatu dute...

J.G.— Baina EAK ere erreserba bat utzi du, Ertzantzaren mando edo buruzagiei buruz. HB ez da joan eta beraz ezetza erabatekoa izan da. Guk aldiz, puntu pare bat ezik, beste dena sinatu dugu. Interpretazio bat egin dugu, nire ustez egokiena, literala. Guretzat, Estatuko Seguritate Indarrek ez dute une batez ere Komunitatearen gainetik eta komunitatearen kanpoko diren kompetentziarik galtzen. Eta argi dago terrorismoa komunitatearen kanpoko eta gainetik dagoen arazoa dela. Bestela erabat ados gaude Ertzantzaren kompetentzien kontuetan. Ertzantza polizia osoa dela, integroa dela deritzogu eta arazo guztietan izan behar ditu kompetentziak. Baina gertatzen dena, kompetentzia hauek bie dagozkiela da. Hemen erabili beharreko hitza koordinazioa da. Norbaitek esan du koordinazio hau Espainiako eta Frantziako polizien artekoa bezalakoa litzatekeela, baina ez noski, guretzat hori broma bat da.

A.— Baina orduan ez al da kompetentzien gainezartze bat gertatzen, bi polizi arazo beretarako?

J.G.— Bai, hala da, eta ez dago arazorik, are gehiago, hori da etorkizuneko joera,

laster Interpol ere hemen izanen dugu. Hori Estatu Federal guztietan gertatzen da eta Estatuan bertan Guardia Civila eta Polizia daude, eta arazoak sortzen badira koordinazioa ona ez delako da.

A.— Beraz zein da Ertzantzaren kompetentziaz Estatutuak dioen puntuaren gain PPK egiten duen irakurketa?

J.G.— Egin daitekeen bakarra. Irakurketa politikoa ezberdinak egin daitezke, baina Estatutoak Ertzantzaren kompetentziak zeintzu diren azaltzean, «(...)competencias como(...)» formula erabiltzen du eta kompetentziak denak balira, «(...)competencias, a saber(...)» esango luke. Euskaraz erabilitako formula ere berdina da. Ikerketa filologikoa eginga dago eta euskaraz agertzen den moduan ere, kompetentziak denak ez direla onartzen da. Gainera ongi asko arautua eta legeztatua dago komunitatearen gainetik diren kompetentzien izaera. Eta terrorismoa ez bada mota honetakoa, etor dadila Jaungoikoa! Atentatua Madrilen, ezkutatuak Frantzian, dirua Suizan eta armak Belgikan erosiz, zuloak Nafarroan...

A.— Baina orduan gezurra edo interpretazio txarrak kaleratu dira...

J.G.— Ez, gertatzen dena da, sektore nazionalistak *que se vayan oihura* batu direla. Hala ere geratuko dira aktibitate batzuk Estatuko Seguritate Indarren esku; aireportuak, NANeko bulegoak, aduanak...

A.— Koordinazio horren baitan, PPK ikusten al du koartelak ixten joan daitezkeenik?

J.G.— Bai noski. Bereak bakarrik diren funtzioak betetzeko ez dago egun dituen koartel guztien beharrik. Ni aspaldidanik ari naiz hainbeste koartel behar ez direla esanez, baina gainera Estatutua baino lehenagoko kontuak dira hauek. Koartelak oso txikiak badira seguritate aldetik erren geratzen dira. Poliziaren ikuspegi castellanoa da, Castillan herriak bata bestearengandik oso urrun direlako. Beraz, batipat Polizia Nazionalaren despliega kostaldeko guneetan, gune estrategikoetan, eta koartel handietan egin beharko litzateke.

A.— Orduan PNVk Estatutuaren irakurketa pertsonala egin duela esan daiteke?

J.G.— Bai, Estatutua erreformatu du. Egin duen Estatutuaren irakurketak, beronen erreforma bat suposatzen du. Zuzenbide Estatutaren apurketa bat da. Beraiek esan dute, irakurketa juridikoa alde batera utzi behar dela, eta testu juridiko bat, irakurketa juridiko batez irakur daiteke soilik.

“P” NVk egin duen Ertzantzaren kompetentzien irakurketarekin, Estatutua erreformatu du.

A.— Baina PPK ba al du buruan Estatutoaren erreformarik egitea?

J.G.— Gai honetaz ez dugu oraingoz ezer, baina zerbait aldatu behar bada, eztabaidatuko dugu. Baina etorkizunak, Europako Polizi Espazioa sortzen doala erakusten digu, subirotasuna besteekin konpartitu beharra datorkigu begibistara. Espainiak bere subirotasuna konpartituko du. Bestelakoak, euskaldunon burugabeziaren emaitzak dira. Nik ez dut bailara bakoitzean polizia bat egon dadin nahi, bakarra izatea nahi dut baina ez espainola, Europa-koa baizik.

A.— Orain gutxi ETAKoa omen den komando bat atxilotu du Ertzantzak. Zer deritzozu?

J.G.— Oso ondo, oso ondo, ari gara mar-txan eta funtzionatzen. Gu 1986tik ari gara

esaten Ertzantzak borroka guztietan parte hartu behar duela. Orain, ekintza hau une honetan ematea misterio bat dela egia da. Gasteizko Gobernuaren Barne saila bera misterio bat da, oso hertsia. Baina egun hartan denon ahotan zegoen, egun inportantea zela; frantsesek frantsesak atxilotu, euskaldunek euskaldunak eta Sevillan espainolek Henri Parot atxilotu zutelako.

A.— Beste alde batetik Ardantza eta Arzalluz Gasteizko Gobernuaren herrialde bakoitzak duen ordezkari kopurua-ren sistima aldatzeaz mintzatu dira, 25eko kopurua aldatzearen alde. PP aurka atera da eta zeu aldiz konforme.

J.G.— Ni sistima hori aldatzearen alde egon naiz betidanik eta bere garaian bere aurka bozkatu nuen, baina nire partidua sistimaren alde dago eta azkenean onartu egin behar izan dut, ahoa itxi. Gertatzen dena, pakto antzeko bat dagoela da, biolentziak jarraitzen duen bitartean Estatu-tua alda ez dadin. Argi dago Eusko Parla-mentuan ez dela herrialdeka bozkatzeko, partidu politikoka baizik.

A.— Baina zergatik halako aldaketa?

J.G.— PNVren kasuan nik uste aldaketak hauteskundeei erantzuten diela erabat, baina benetako jarrera bat baino abisu bat izan da.

A.— Julen Guimónnek hitzegiten duen bakoitzean, bereizi behar da Julenek edo PPk hitzegiten duen...

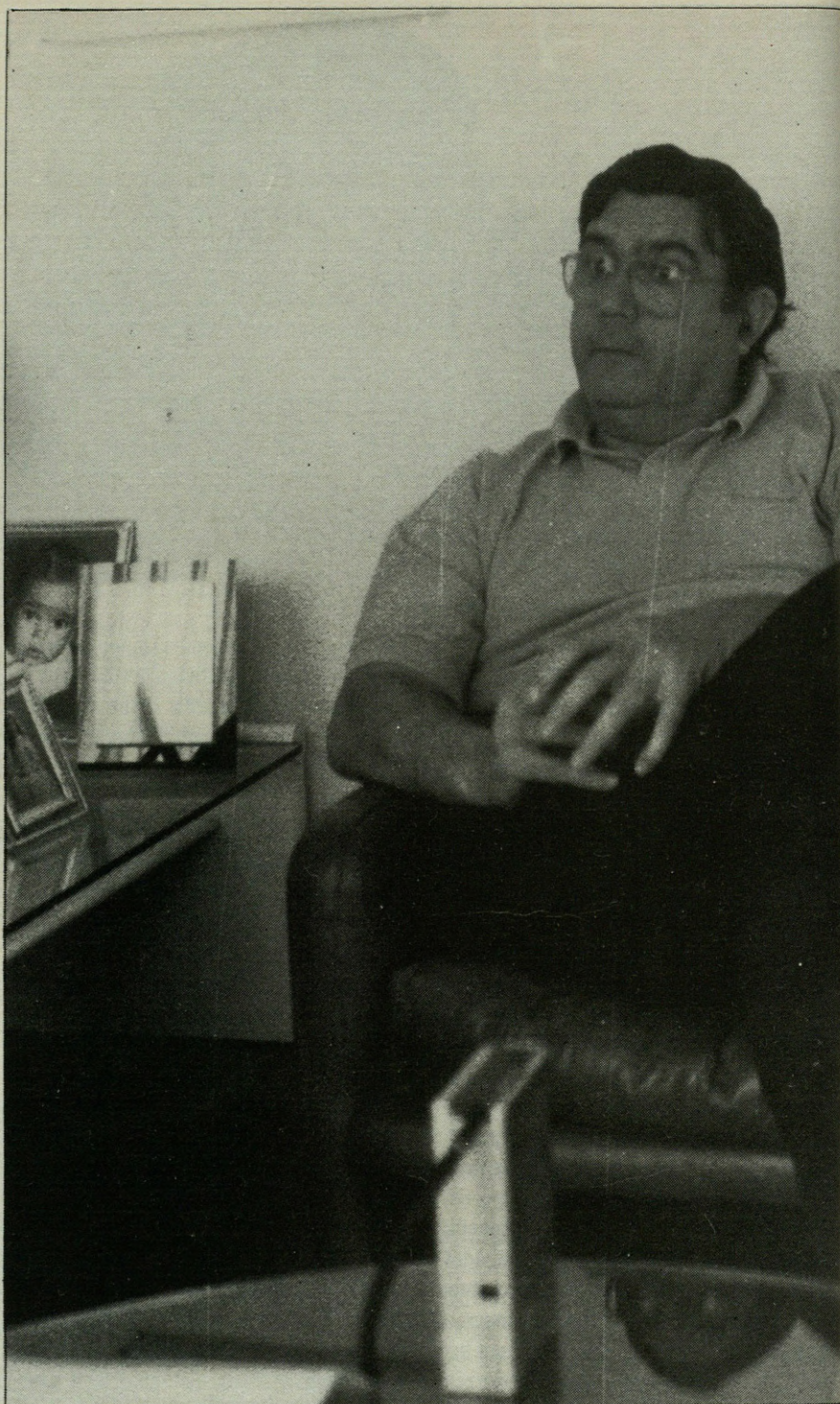
J.G.— Bai, baina orain ni ez naiz lehen-dakari, eta bakoitzak unean duen paperari eutsi behar dio. Egia da tentsioak izan dire-la, ezberdintasunak, baina gauzak onera bueltatzen dira borondate ona jarriz gero. Nik oraindik sistima hori diskriminatzaila dela uste dut, baina nik partidua utz deza-dan arrazoirik ez dago behintzat. Inoiz ez da inor erabat konbentzitzen, baina elka-rrekin bizi behar gara.

A.— Hauteskundeen gaiari lotuz, aurreraketarik izango al da?

J.G.— Badirudi ezetz, nik beti pentsatu izan dut aurreratuko zirela baina azkenean ezetz dirudi. Hauteskunde legea amaitzen ari gara eta normalena, lana amaitu arte ez aurreratzea litzateke.

A.— Zein izango da zuen kanpaina?

J.G.— Beno, ezer gutxi egin dugu baina

PSOEk aurkitu dituenak baino oztopo gutxiago omen litzuke PPk PNVrekin.

esan dezakedana, Barkero eta nik azken urteotan bultzatu dugun erabateko irekie-ra politikaren ildo beretik joango dela da. Legaltasunaren baitan murgilduko gara be-ti, eta errealitatea onartu. Arazo batetaz zerbait esan behar baldin badugu, Estatu-tuak dioena onartu eta defendatuko dugu, bestelakorik gabe. Euskal Herriaren bakea lortzea eta transferentzia guztien lorpena izango da ardatza.

A.— Lehen esan duzu pakto antzeko bat dagoela, biolentzia den bitartean, Estatutua erreforma ez dadin...

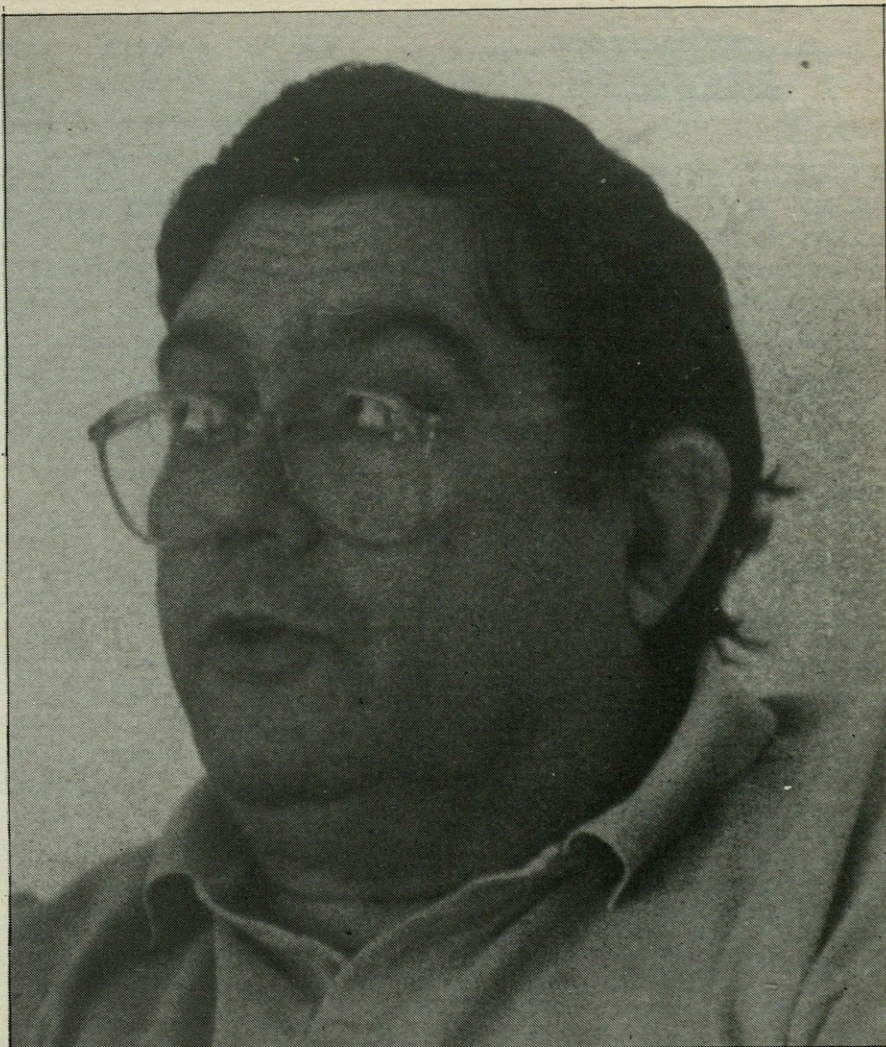
J.G.— Beno, nik hala ulertzen dut. Bes-teek uka dezakete eta ez lukete gezurrik esango, baina nik uste horretarako ulerpen bat bai badagoela, Parlamentura doazen partiduen artean. Baina hori ez dago sina-turik, paktoa baino gehiago, sentimendu bat da.

A.— Norengana hurbil daiteke PP hauteskundeetan, «Unidad Alavesa» hor dago, PNV ere erakargarria da...

J.G.— «Unidad Alavesa»rekin dugun harreman bakarra, pertsonalki ezagutzen gara da, baina politikoki gure helburuen aurka doaz. PPren helburua, gure komunitate autonomoaren sendoketa da, komunitatea egun onartzen den bezala. Komunitatearen zatitzea etsai handia dugu. Uaren alabesismoa apurtu nahi dugu. Ez dakit zenbaiterainoko mina egin diezaguketen, baina faborea behintzat, bat ere ez. Nik gehien ekiditu nahi dudana, UAk ikusiarazi duen bezala, Araba komunitatetik at gertzearen posibilitatea da.

Bestalde, PNVri dagokionez, zenbaki aldetik nahiko gerta ezina da. PNV-PP arteko gehiengo nagusia lortzeko aukera oso da urria. Dena den, garbi azaldu behar da hauteskunde ondorengo paktuez ari gara, aurretikakoak pentsaezinezkoak dira erabat. Gero, esan behar PNVk betidanik egin dituela PSOErekin paktuak, 1936.az geroztik. Baina gainera orain PSOE Gobernuan da eta PNVk nahiagoko du beraiekin bat izatea. Une hau oso ona da PNVrentzat, PSOEek ez bait dauka erabateko gehiengorik Madrilén eta laguntzak eskuratzera beharturik dago PSOE.

A.— Beraz, kontrapartidak lortzeko une egokia dela esan nahi duzu?

Estatuko Seguritate Indarrak Ertzantzarekin koordinatzea defendatzen du.

nik askotan askoz ahulagoak. Eskola Publikoaren kasuan adibidez, ziur gurekin errazago moldatuko liratekeela.

A.— PP Ajuria Eneako paktuko kide da. Nola dago itun honen osasuna?

J.G.— Beno itun honek bi euskarri dituela ikusi behar da. Lehenik bortxakeriaren aurkako hizkuntza eta hori ez da aldatuko. Beste euskarria legaltasunaren erabateko onarketa da. Eta honek astindutxo bat jasango du, Autoderminazioaren eztabaidarekin. Ez da puskatu hala ere, baina euskarri hauetariko baten errespeto eza izan da eztabaida hau, eta oso kezkarria izan da niretzat. EA eta PNVri berdin litzaieke bihar independente izan gaitezkeela dioen Estatutu bat, ez EEri, baina beste biei bai. Baina benetako tentsiorik ez zen izan, eta guri esker.

Gure partiduak Madrilén, Euskadin gure ikuspegi ezberdina zeukan. Madrilén, eztabaida bera ez legezkoa zela eta Konsti-

tuzioa alda ezina dela pentsatzen da. Baina guk ez genuen jarrera hori defendatu Gasteizen eta horri esker ez zen ituna puskatu. Guk eztabaida ematea nahi genuen, aurka egiteko, eta Konstituzioa alda daitekeela diogu, guk orain aldatu nahi ez dugun arren. Estatutuak dioen bezala, legezko bi-deetatik edozein postura eta pentsaera politikoko defenda daiteke, eta guk horren alde ekin genuen. Ideiak zilegizkoak dira, bazez defendatzen badira. Korrekto edo ez korrekto, irakurketak, jarrerak dira. Tentsioa partidu estatalistetan, beraien Madriléko erakundeetan sortu zen. Baina garbi izan behar da eztabaida azken finean, ea espainolak garen ala ez izan zela. Gero norbaitzuk eztabaida doktrinala zela esan badute, ez naiz pottottina horietan sartuko. Nik badakit beraien botuemaleen aurrean aurpegia garbitu behar dutela, baina bestela argi dago eztabaida beste maila batekoa zela.

B. ARTOLA

“Egun den Komunitate Autonomoaren aldatzea, etsai haundia dugu. Den bezala kontsolidatzea da gure helburua.”

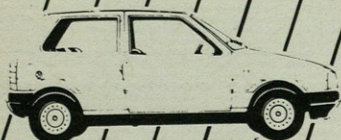
J.G.— Projektu baterakoiak, gauzak lortzeko unea.

A.— Zer aldatu beharko litzateke PNVn PPrekin paktatzera iristeko?

J.G.— Nahikoa pentsaezina dela esan eta gero, Gobernu programa arazoa litzatekeela uste dut. Konforme jartzea erlatiboki erraza litzateke. PSOEek aurkitu dituen arazo berak topatuko gertatuzke, baina ziurre-

FIAT-eko AUKERA

FIAT

FIAT UNO

FIAT UNO

FIAT UNO 45 FIRE 3 P (4V).....	1.038.830
FIAT UNO 45 FIRE SUPER 3 P.....	1.177.948
FIAT UNO 45 FIRE SUPER 5 P.....	1.228.488
FIAT UNO 60 FIRE 3 P.....	1.243.118
FIAT UNO 60 FIRE 5 P.....	1.288.328
FIAT UNO 70 SX 3 P.I.E.....	1.418.678
FIAT UNO 70 SX 5 P.I.E.....	1.469.218
FIAT UNO TURBO I.E.....	1.707.288
FIAT UNO DIESEL 3 P.....	1.368.670
FIAT UNO DIESEL 5 P.....	1.478.527

FIAT

FIAT CROMA

FIAT CROMA

FIAT CROMA CHT 100 CV.....	2.374.150
FIAT CROMA 2.0 I.E. 120 CV.....	3.118.950
FIAT CROMA TURBO DIESEL 92 CV.....	2.738.570
FIAT CROMA TURBO DIESEL 118 CV.....	3.113.630

FIAT

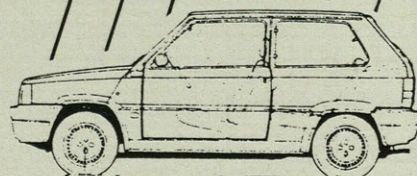

FIAT TIPO

FIAT TIPO

FIAT TIPO 1.400.....	1.549.708
FIAT TIPO 1.400 DGT.....	1.689.358
FIAT TIPO 1.600 DGT.....	1.809.058
FIAT TIPO 1.900 TURBO DIESEL.....	2.186.778

FIAT

FIAT PANDA

FIAT PANDA

FIAT PANDA FIRE.....	930.000
FIAT PANDA SISLEY 4x4.....	1.230.000

MATRIKULATU ONDOKO
PREZIOAK

AUTO ADARRA BANATZAILE OFIZIALA

Txingurri pol. z/g. Tf.: 397241. HERRERA-Donostia. Gran Vía, 7. Tf.: 288983. GROS-Donostia.

ELECTRICIDAD AYA ZARAUTZ, Vizcaya, 45. TELEF. 83 46 18.

GARAGE USURBIL-LASARTE, Zumaburu, 5. TELFF. 36 24 63

TALLERES KORTA, Viteri. TELEF. 52 71 34. ERRETERIA

TALLERES JOSERRA Pinar, 32. IRUN. TELEF. 61 43 93.

TALLERES ACHAGA, Txirrita, 11. HERNANI. TELEF. 55 72 32

FIAT

DUNAKO TEKNOLOGIA

Ele-mele

«Orain dela mila, orain dela ehun urte Lituaniak ez zuen petroliorik. Gure nazioa bizi egingo da».

Rimantas Purtolis

Lituaniako ekonomia kanpo harremanetarako zuzendari orokorra

«Sovietar inteligentzia [KGB] 80tako hamarkadan baino agresiboagoa da egun».

Oliver Revell

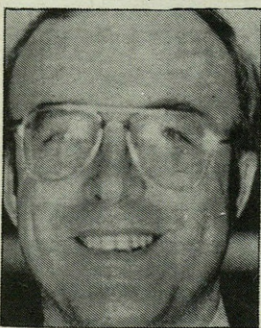
(FBIko ikerketa zuzendari asoziatua)

[Galdera: Ez al dago urrezko arraultzeak jartzen dituen oiloa hiltzeko arriskurik?] Bai, horregatik meategiak, finantzia instituzioak eta monopolio industriak nazionalizatzea pentsatzen dugu soilik.

Egitazko ekonomia mixtoa izango da [Hegoafrikan]

Nelson Mandela

(ANCKo buruzagia)

«[Partidu Komunistan] aparatoaren zisma benetakoa kontserbatzaileak zentrista-erreformazaleengandik bereizten direnean gertatuko da. Kamuflajerik ere ez dute nahi kontserbatzaileek».

Georgi Jatsenkov

(SESBeko P.Komunistaren Komite Zentralekoa)

**MOSKU-WASHINGTON:
LITUANIAREN BALDINTZA**

LITUANIARI Moskuk inponitu dizkion lehen-gai murrizketek epeldu dituzte EEBBen eta SES-Ben arteko harremanak. Lehengo astean, Lituaniarako petrolio iturriak erabat eta gazarenak %80 batean itxi zituzten sovieta-errek. Ez dutela amore emango, erantzun dute lituaniarrek, Washingtonek berriz Moskuren aurkako neurriak har ditzakeela iragarri du, hori dela eta; Maltako «tontor»rean nabaritu zen ez-titasun giroa zerbait mikaztu du horrek, zenbait «gera hotz»aren itzuleraz mintzatzerira iritsi delarik.

EULI GIZAJALEAK AFRIKA ETA EUROPA MEHATXATU

ERTAMERIKATIK Libiara iritsitako euli «gizajaleak» hegoaldeko Europarentzat kezka iturri bilakatzen hasi dira. Ganaduari erasotzen dioten euli gaizto horiek ez ziren Amerikatik at sekulan ikusi, horregatik eta justu Libiara heldu direlako noski, gerra biologiko arma gisa potentziaren baktek erabili nahi izan ote dituen komentatzen da.

INDIA ETA PAKISTANEK KATXEMIRA TENTSIOGUNE

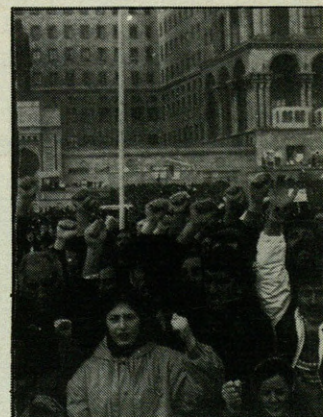
PAKISTAN eta India oreka puntu zail batera heldu dira, Katxemira dela medio. Indiaren meneko den Estatu horretan borrokak lastu dira azkeneko asteetan, V.P. Singh indiar lehen ministroak Pakistan salatu bait du, musulmanen errebolten atzean egoteagatik. Benazir Bhutto pakistandar gobernuburuak berriz, katxemitarren borrokarentzat bere euskarria adierazi du. Beldurra nabari da, New Delhi eta Islamabad-en arteko independentziaz geroztiko laugarren ger-rak leher egin ote dezakeen.

Lerroan

ORBANDU GABEKO ZAURIA

“ Alderdi askotatik Cu-ba Errumania, Hungaria, Txekoslovakia... baino garrantzitsua-goa da iparramerikarentzat, ze-ren eta Kissinger-en txostenak zioen bezala, Cuba orbandu ga-beko zauria bait da inperialis-moarentzat.

Sergio Rodriguez (Inprecor', 90-III)

NAZIO XEDEAK GALERAZI

“ Demokrata izatea, Moskun, edo Varsovia, «gehie-gizko» patriotez mesfidatzea da. Erevan, Vilnius, Belgrado edo Bucaresten berriz, demokrata guztiak dira nazionalista [...] Al-baniarrenean ere, Enver Hodja baten aurrean, zeinak bere Esta-tuan usteldura nazional-liberala-ren hoziak sartzea baino serbia-rrek okupatu Kosovoren erre-nuntzia egitea nahiago bait zuen, [...] Ismail Kadare bezalako idaz-le liberal handi bat ere ikusten dugu nazioaren sokatik tiraka [...] Dinamika hau arriskugarri eta leherkorra da, ale ona belar txarretik bereiztea bereziki zaila den neurrian [...] Beharrezkoa da beraz Europa mendebalde, Esta-tu Batuak eta SESBeko Estatu-ek elkarte-zin diren nazio xede guz-tiak batera eta garaiz galeraztea-ren bat egin dezaten.

Alexandre Adler (Libération)

Europa ekialdeko ultra eskuindarren oldarra

«Ez komunista, judu, abertzalerik!»

Alfred Schoener, Budapesteko rabino nagusiak, nahiko egoki azaldu du egoera: «Ez dakit antisemitismoa inoiz baino indartsuagoa den, baina lehen baino begi bistanago dago bederen».

Errumaniako auzo batean: eliza, armadaren garrantzia.

Ekialde zenaren leherketaz bat, ehun nazionalismo eta sentimendu erlijiosoen berpizteaz batera, eta mendebaldekoen gisako eskuindarrak Estatu desberdinetan, batean lehentxeago, bestean geroxeago, gobernuetara iristen ari direlarik, eskuindar beroien mutur-muturreko espresioa, talde «neo-nazi» eta antisemitikak ere, hasi dira murgiltzen.

Mendebaldean lez, nolabait ere «kontrolpean» ote dira mugimendu horiek? Hango iraultza giroak, ordea, zalantza-zen itzala luzeagotzen du. Bestalde, badute ekialdeko joera horiek berezitasun garrantzitsu batzuk, xehetu beharrak.

Antisemitismo bizkorra

Antisemitismoarekin hasi garenez, esatea badago, «sentimendu» hori Bucarestetik Berlina presente dagoela. Errumanian, Nazio Frontearen partaide bat edo beste judu bait da, bere aurkako manifestaldietan «Heldu dira juduak!» oihukatzen du jendeak. Hungarian, Forum demokratikoaren buruzagiek Aliantza, oposizioaren beste partidu handiaren zuzendaritzari erasotzen diote, gehiengoa judu delako, eta Aliantzaren kale afixen gainean «Daviden izar» adierazgarriak marrazten dituzte. Varsovia, «Gazeta», komunismo-ondoko egunkari nagusiari «egunkari judua» dela

leporatzen diote. Ekialdeko Alemanian berri, mendebalde parteko irudi beretsuak bistatzen ahal dira: Deutsche Alternativen bezalako erakundeek slogan faboritoak «Badator Laugarren Reich-a!» eta «Kanpora juduak!» dira.

Noski, norbaitek esan duen bezala, «judurik gabeko antisemitismoa» da, izan ere bigarren mundu gerrako Holokaustoz eta gerra osteko migraketaz lurralde horiek zeharo judu gabetu dira: 20.000 Errumanian, 5.000 Txekoslovakian, 4.000 Polonian, 2.500 ekialdeko Alemanian, 2.000 Bulgarian... Soilik Hungarian dira gehiago, 70 bat mila, populazioaren %1,5a ere ez.

Alarmagarriagoa da Errusian gertatzen ari dena. «Mehatxu latz bat dabil herri errusiarraren gainean: genozidioaren mehatxua». Horrela diote hirurogeita hamalau idazleek soviatar agintariei eta Nazio Batuen Segurtasun Batzordeari bidali agiri batean. Zeinek nahi du herri errusiarrak suntsitu? Juduek. Trotskiren ondorengoeak.

Horrelaxe pentsatzen dute Pamiat bezalako talde ultra-eskuindarrek. «Ez dute garrantzirik, perestroikaren olatu handiaren barruan ttanta efimero bat da», diote Moskuko arduradunek. «Pravda»k, Pamiat-eko fundatzaileari buruz, «psikopata erdi-analfabetoa» dela esaten zuen. Haatik, «Goardia gaztea» eta «Moskva» aldizkarietan kolaboratzen duten idazle ospetsuek Pamiat-eko «alkandora beltz»ek aldarrikatzen dituztenen moduko argudioak defendatzen dituzte beren idazkietan. Pamiatek, ezaguna da, bere militante berri bakoitzari gutxienez hiru familia juduren zuzenbideak eskatzen dizkio: gero datoz anonimoak, beldurrak. Birusak, dio Tatiana Zaslavskaja-k zuzenduriko inkesta batek, errusiarraren %6a inguru kutsatu du dagoeneko.

«Pamiat»eko militanteak, gerrila antisemitaren aitzindari.

Errusiar patriotismoa

Zabalagoa da, ez dago dudarik, errusiar nazionalismoa, izugarritzko gorakada esperimentatzen ari dena. Noski errusiar askok arrenkuraz begiratzen du nazionalismo «periferiko»en indartzea. Errusiar horien ustez «sovietar erregimenaren azpian errusiar herria da gehien sufritu duena». Alabaina, esplikatzeko Dimitri Ilin, «Gure garaikidea» aldizkariaren arduradunak, «errusiar patriotismoak —eta ez internazionalismoak— eragin zuen SESBek Stalingradoko

bataila irabazi zezan».

Bestalde, jakingarria da Errusian naturaren alde ari diren hainbat talde «ekologista» gertuago dabilzala «slavofilia»tik («errusiar lurra», komunismoaren biktima) Europa mendebaldeko ekologismo eratik baino.

Talde guzti horiei, gainera, ez zaie inoiz ahazten «botere indartsuaren beharra»ren azpimarkatzea, eta «perestroikak traditu eta umiliatu» duen Armadaren gorestea. Eta denak ados daude «ideia errusiarraren mami eta bihotza erlijio ortodoxoa dela,

halako punturaino non ideia berorren suspertzea elizetatik igaroten bait da derrigorez.

Beste nazionalismo arras zentralista, Espainiakoaren antzekoa esate batera, Jugoslaviako serbiarrena dugu. Serbiarrek, Kosovoko autonomista-independentisten aurka daramaten kruzada berrian, «Europa kristauaren zibilizazioaren defendatzaile» bezala ageri dira, «zibilizazio atzeratu eta musulman»aren ekarle diren albaniarren aurrean. Beren lurraren «inbaditzaile» lirasteke albaniarrek, interpretapen horretan.

«Alemaniar nortasun»az

Behin eta berriz, horrelako kontuak aipatzerakoan, Elizarekin egiten dugu topo. Eliza indarrean dago, ez dago zalantzarik, krisi bete-betean dagoen Europa zati horretan: berak jaso zuelarik, hein batean, «komunismoaren aurkako borroka»ren zuzia. Eliza handi guztiek badituzte han garrantzi bateko ordezkariak: Eliza katolikoa erromanoa; eliza protestante ezberdinak eta eliz ortodoxoak, batzuk eta besteak Estatu bakoitzean beren egitura berezietan; islamzaleak; judaistak; eliza erabat independenteak, esaterako armeniar Eliza, eta sekta ugari azkenik. Georgian —bestalde bere errepublika barnean tentazio zentralistei amore ematen ari zaien nazio orobat zapaldua—, kasu, 1989ko apirilko gertaera odoltsuen ondoren, badirudi georgiar Eliza bilakatu dela nazio batasunaren simbolo. Nazionalistak dira, gisa berean, ukrainiar Eliza ortodoxo apostolikoa berraltxatu dutenak.

Koadroa ez litzateke osaturik geldituko alemaniar nazionalismoaren aipamenik egingo ez bagenu: Erteuropan sekulako eragina duena bistan da. Alemanian, «alemaniar kontzientzia» eta «alemaniar nortasuna»ren gaiak indarrean eztabaidatzen dira, obsesiboki ia. Gaiak daukan eragina ondo adierazi du Weidenfeld historiagileak: «Politikoki alemaniar nortasunaren gaia betetzen asmatzen duenak urrats izugarria egingo du boterearen aldeko borrokan».

Mendebal Alemaniako eskola liburuetan honako hau irakur daiteke: «Alemaniar nazioak hizkuntza eta kultura komunitate gisa esistitzen segitzen du, baina baita Staatsvolk [Estatu-herri] gisa ere, (oraindik) ez duena Estatu amankomunik». Fuerte dago «Befreiungsnationalismus» delakoa («askatze nazionalismoa»), zeinaren hegal erradikalak nazioaren eraikuntzak lur-aldaketak ezagutu beharko dituela segurutzat jotzen bait du.

Pelotari hoberenen koadroak hogeiatamabi urte bete ditu dagoeneko

TOLOSA-RETEGI:

BI ERREGE KOROI BAKAR BATEN BILA

Josean Tolosak eta Julian Retegik pelotaren zita garrantzitsuena jokatu dute datorren igandean Anoeta frontoian. Eskuaren tronoa bi pelotarion arteko lehian erabakitzen da, eta erasundarra faboritua bada ere, Josean iazko garaipena errepikatzeko moduan aurkitzen da. Aldez aurretik, alabaina, Retegi Ilak garbi azaldu zuen pelotaren etorkizuna joan zen urteko finalaren ondoren: «Urteek ez dute barkatzen». Bere premonizioak egia galanta utzi zuen mahai gainean, pelota zahartu egin dela alegia.

Anoeta korbata eta txokor keaz jazen da urtean behin, eskuzko buruz buruko finalaren egunean. Zita horretara, ohorezko gonbidatu bat agertu da urterik urte azken hamarkadan, eta bere presentzia nahikoa gertatu da gainontzekoak lurpean izuturik uzteko, fruitu desiratu bederatzi bider jarraian erdietsiz. Arauen salbuespenak, ordea, hankaz gora laga zuen azken pronostikoa, eta bi aldiz lehenago hondamenaren berri jakin izan zuenak, balekoa lortu zuen hirugarrengoa. Orain, aurrez aurre aurkituko dira berriro final berri baten aurrean, pronostikoak sekula baino estuago iragartzen dituen partidu batean, eta hala Julian Retegik, irabazle eternoak, nola Josean Tolosak, aspirante garai-leak, kontzientziaz prestatu dute azken tenoreko partidurik orekatsu eta interesgarriena.

Finala maina handiz atondu dute bi pelotariak. Retegi sekretuan entrenatu eta aritu zen lehengo astean Anoetan eta etxe-

egunetako kalbario berria, eta etxera egunero hots egiten dion pertsona multzoari erantzuten badio ere, kasu gehiegirik ez egitea pentsatu du. «Azken astea mortala izaten da eta finala bukatu bezain pronto, ez duzu txapelketaz ezer jakiterik nahi», aitortu zuen Julianek txapela galdu baino egun batzu lehenxeago, eta bere esperientziak agerian uzten du azken momentutako urduritasuna. Final hau, gainera, desberdina da oso aurreko guztiekin konparatuz gero, Retegiren garaipena onartzen dutenak ere, ez baitaude oso seguru partidua ren bilakaeraz.

Urte ugari

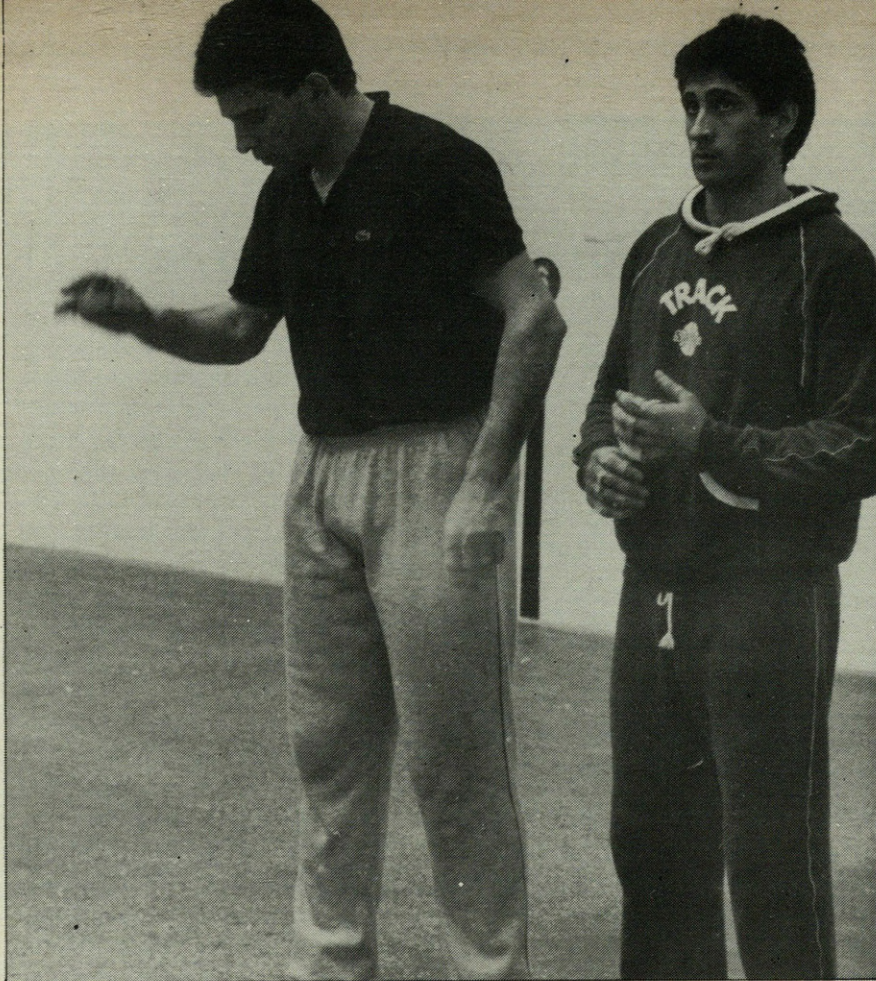
Urteak ez dira alferrik pasa, eta Retegik bezala, Tolosak erruz onesten du baieztapena. Julianek tokea galdu du eskubiaz eta Errandonea sei tantuz besterik laga arren, ezin izan zuen bere akatsa disimula. Bere ezkerre sekula baino sasoi hobean aurkitzen da, libre oso eta pelota gogoz harrotuz, baina denok dakigu, jakin, ezkerrek ez duela kastigatzen. Nolanahi ere, Joseanek maiz gogoratu legez, Retegik baliabide ugari ditu eta sarea, erretoa edo bolea nahi bezala erabiltzen ditu kontrarioa edozein momentuan apurtzeko. Horrezaz gain, sarri askotan aipatu izan da bere burua, etsaia beldurtzeko duen ahalmena, eta finalaren aurrean ezaugarri honek bere eragina izango du. Galdetu bestela Errandoneari!

Tolosak, berriz, atzelarien zantzuak gordetzen ditu: pegada izugarria eta dejada bikaina. Halaber, amezketarrak sotamano ikusgarri batean oinarritu defentsa kurio-

Errepikatuko ote da berriro eszena hau datorren igandean?

ko telefono deiak ez hartzea erabaki zuen konzentrazioa lortu asmoz. Tolosak astebeteko luzapena jasan behar izan du, zazpi

Tolosak eta Retegik sekula baino hobeto prestatu dute aurtengo finala.

Pelota zahartzaroan jadanik

Julian Retegi eta Josean Tolosa, pelotaren zahartzaroaren lekuko adierazgarriak, 35 urte lehenak eta 34 amezketarrak. Ez dira ordea goi mailan diharduten zaharrenak, are eta zaharragoak bait dira Maiz, Bergara, Bengoetxea Beristain eta abarrak.

Askoren iritziz, 30 urtetakoa da pelotan aritzeko sasoirik bikainena, ez dugu hori ezeztatuko, baina noiz hasi zen Retegi IIa txapelak irabazten? Hogeitalau urterekin. Egun, Unanue eta Salaberria baino ez dira Retegi IIak txapela lehen aldiz jantzi zueneko bezain gazteak, 22 eta 23 urtez alegia.

Erremontean ez bezala, zahartzen ari da eskuzko pelota azken urteotan. Pelotari berak aritu dira pasa den hamarkada honetan bai aurreko eta bai atzeko laukietan norgehiagoka, igo diren pelotari gazteak oso gutxi izan direlarik. Guzti honek, 30 urtetik gora kokatzen du pelotarien adinaren batz bestekoa, 32 urtetan hain zuzen ere.

Non daude beraz gaztetan jokatzen hasten diren pelotari apurrak? Erremontean, gazteentzako prestaturiko txapelketen bitartez, gazte frango dago profesionalen kuadroetan, ez ordea eskuzko txapelketetan, gazteek zailtasun ugari aurkitzen bait dituzte gora ailegatzeko. Beste batzuk ordea, Armendariz, Azkarate, Eugi, Lujanbio, Satrustegi eta Bazetak adibidez, zaletu mailan dihardute oraindik, 1992. urtean Bartzelonan izango diren Joku Olinpikoei begira. Espainiako federakundeak antolatutako ADO plangintzaren baitan lanean.

Gazteek aurkitzen dituzten zailtasunak batetik, eta zaletu-mailan jarraitzeak eskaintzen dituen abantailak bestetik, oztopo bilakatu dira pelotari profesionalen taldea berritu eta osatzeko garaian. Aurrera begira, irtenbideak aurkitu beharko dituzte kirol honen zuzendariak, ez bait dugu uste 40 urtekoa denik pelotan aritzeko sasoirik onena.

soa dauka, bere buruarekin irabazi duen konfidantzaz aparte: «Neure buruarekin oso gustora nago eta hori gauza ona da, zinez», adierazi zigun duela egun batzu. Iaz biktima modura kantxaratu zen Anoetara eta patxada handiz jokatu zuen txapelduaren kontra maisutasun osoz irabazteko. Aurtengoan, txapelak bestelako erantzukizuna emango dio, eta bere aukeren jabe bada ere, partidurik jokatzeke iritsiko da finalera, Arretxe eta Galartza kanporatzeak lehengo urtean eskaini zion adorerik gabe, alegia. «Partidu txukuna burutzea gustatuko litzaidake, eta ahal bada, jakina, txapelaz berriro jabetzea». Horixe da osteraren jendeak oraingoan aho batez eskatuko diona, neurri gabeko sarrera horiek (6.500 pezeta kantxako aulkia) ordain ditzakeen jendeak erregutuko diona.

Material hautaketak, partiduaren hasierak edota nerbioen egoerak asko baldintzatuko dute finalaren garapena. Josean Tolosa bere pelotakadaz aprobetxatuko da Retegi atzeko koadroetara lotu eta une egokian dejada maltzurren bat txapa gainean ozta ozta iltzateko. Julianek, alabaina, frontis ondoko trebezia erabiliko du amezketarra kantxan zehar mugiarazi eta domatzeko. Hala badere, gauza jakina da

Pelotaren etorkizuna

Urteak Partiduak

Beristain	40.....	—
Maiz II	38.....	81
Vergara II	37.....	92
Bengoetxea III	36.....	—
Martinikorena	36.....	81
Retegi II	35.....	72
Laduche	34.....	61
Aldazabal II	34.....	—
Bengoetxea IV	34.....	—
Tolosa	34.....	71
Galarza III	29.....	82
Soroa III	29.....	—
Alustiza	28.....	95
Lezeaga	28.....	81
Et xenagusia	26.....	—
Salaberria	23.....	67
Unanue	22.....	63

Media

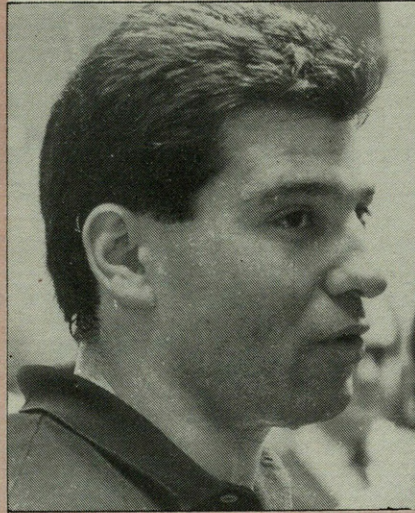
31,9 urte

JOSEAN TOLOSA

«Neure burua ondo ikusten dut eta hori oso ona da»

Josean Tolosak hiru aste partidurik jokatzeko egotea erabaki zuen finala ondo prestatzeko, baina atzerapenak beste zazpi egunez luzatu du atsedena. Hala ere, amezketarra sekula baino gustorago dago egungo jokoarekin, eta lehengo astean entrenamendu gogorra burutu zuen igandean punta puntan aurkitu ahal izateko. Bere etxeko telefonoak etengabe jotzen du: «Donostia, Errenteria eta beste hainbeste tokitik deitzen naute era batera edo bestera jokatu behar dudala aholkuak emanez. Neronek oso ondo ikusten dut neure burua eta hau benetan gauza ona da. Saiotetan gogor aritu naiz eta egoera onean aurkitzen naizela atzeman izan dut», adierazi zigun konfidantza osoz.

Iaz txapela irabazi ez balu, inork ez lioke akaso kasu gehiegirik egingo. Retegi gaintitu ondoren ordea, errespetoa ezarri du: «Jende askok Julianek Gasteizen gaizki jokatu zuela esaten du. Nik aspaldi aitortu

nuen azken bi edo hiru urteotan toke pixka bat galdu duela eskubiaz, baina baliabide ugari pelotaria denez, sakea, errestoa edo oinekin kitatzen du galera hori. Dena den, Ogetan ez zen hain gaizki aritu», azaldu zigun, Retegik partidu guztiak, eta fina-

lak bereziki, mimo eta maina handiz prestatzen dituela adierazi zuen bitartean, hala entrenamenduak nola pelota hautaketak.

Finala zazpi egunez atzeratu da Julianen txorkatila dela eta. «Atzerapena ez da ona, baina ez da kaltea. Aukeran hobe finala lehengo igandean jokatu izan bagenu tentsio guztiaz ahazteko. Astebete, gainera, ez da gehiegi», onartu zuen, Retegi bera ere azken urteotan urduriago dagoela gehituz.

Tolosak fresko eta nerbiorik gabe jokatzeara espero du, txapelketa finalean bertan estreinatzen duela jakin arren: «Iaz moralez gainezka kantxaratu nintzen Arretxe eta Galartza gaintitu ondoren, baina finala eskuan izatea askoz hobe izaten da. Behin hemen, aurreko koadroetatik urrundu eta pelota atzera jo beharko. Julianek finala ez zuela aintzat hartu eta konfidaturik atera zela aitortu zuen joan den urtean, baina aurrean ez zait iruditzen honela azalduko denik», laburbildu zuen bukaera gisa.

ADITUEK DIOTE

TOLOSA

	Eskubia	Ezkerra	Sakea	Errestoa	Airez	Defentsa	Dejada	Sasoia	Burua	Tantuak
Galartza	7	6	8	9	7	6	10	6	10	18
Errandonea	10	7	9	9	9	8	10	9	10	22
Maiz	10	9	9	9	10	9	10	8	8	17
Arretxe	8,5	8	8	9	8	8	10	9	9,5	17
Tapia	8	5	8	7	8	8	10	9	8	20
Euskitze	8,5	5,5	6,5	8,5	8,5	8,5	8,5	8	9	17
Lizartza	9	6	8	8	8	8	8	8	9	22
Agerre	9	6	7	9	9	9	8	9	9	15
Iturzaeta	8	6	7	7	5	5	6	9	8	16

taktikek ezer gutxi erakutsi dutela orain artean.

Test esanguratsua

Finala bada pil pilean aurkitzen da bez-

peran. Adituen artean trebatu dugun testaren arabera, Retegik garaipen estua erdie-tsiko luke igandean, Inazio Errandonea eta Josetxo Lizartza kazetariak baino ez baitira azaltzen Tolosaren alde. Galartza III, Maiz II eta Arretxe pelotariak, Fernando

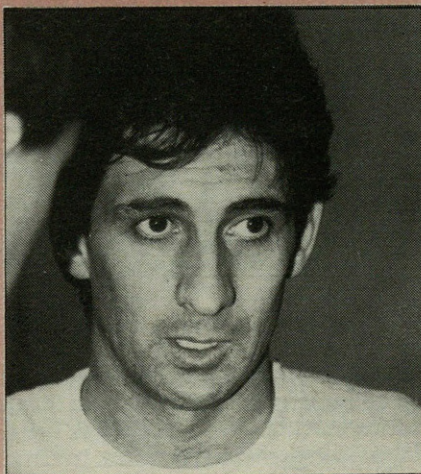
Tapia pelota aukeratzailea, Xabier Euskitze kazetaria, Josean Agerre erremontista eta Jose Mari Iturzaeta palista, Retegiren alde jarri dira. Oro har, guztiak bat datoz amezketarraren eskuina, errestoa eta dejada goraipatzeko orduan, hala nola Julia-

JULIAN RETEGI

«Gainontzekoek gero eta maila hobea erakusten dute»

Apirilaren zortzian Gasteizko Ogeta pilotalekuan jokaturiko final erdietan Julian Retegik jasandako lesioak atzera arazi du aste batez finala, ez dirudi ordea lesio honek erasundarraren jokoa galeraziko duenik. «Bigarren jokaldian gertatu da, baina ez dut uste ezer izango denik». Norgehiagoka bukatu bezain pronto egin zituen Julian Retegik adierazpen hauek, egun jarra bestelakoa da.

Telefonoak etengabe jotzen du erasundarraren etxea, baina Julianek ez du hartzeko asmorik, lasaitasuna lortzea da bere helburua. «Eguna oso polita izaten da, baina norgehiagokaren aurreko astean presioa oso handia da. Finala pasa ostean ez duzu txapelketaz ezer entzun nahi». Josean Tolosaren aurka finala galdu ostean lehengo urtean eginiko adierazpen hauek

ondo azaltzen dute Julianen asmoa.

Hamargarren txapelaren bila dabilen pelotari honek, isilean pretatzen du beraz lehiaketa, komunikabide eta zaletuen ikus-

miratik ate. Aurrekoetan ez bezala ordea, Julian final erdietan ikusteko aukera izan genuen, askoren ustez eskubian indarra galdurik. «Askotan esan izan dut aurten goan eskubia nekatuago dudala, duela bi hilabete hobeto nengoen, indarra galdu dut». Ezkerrarekin ordea, indartsu dabil nafarra, aurrekoetan baina indartsuago behar bada.

Indatsu ibili arren, lehengo urtean gainditu zitzaion pelotaria ez da txantxetakoa, «ni beheraka noa gutxinaka, eta gainontzekoek, kasu honetan Tolosak, gero eta maila hobea erakusten dute...urteak ez dute barkatzen», aitortzen du Julianek. Dena den, honek ez dio asko bildurtzen, «eskaileraren azken mailara iristen zarenean, ez dago atzera jotzerik. Jolasteko gaude, eta ahal izanez gero, irabazteko».

ADITUEK DIOTE

RETEGI

	Eskubia	Ezkerra	Sakea	Errestoa	Airez	Defentsa	Dejada	Sasoia	Burua	Tantuak
Galartza	8	9	9	7	7	9	7	10	8	22
Errandonea	8	9	9	9	8	10	10	9	9	20
Maiz	7	10	10	9	9	9	10	8	10	22
Arretxe	9	10	9	8	9	9	9	10	9,5	22
Tapia	6	10	10	7	6	10	10	9	10	22
Euskitze	6	8,5	8	8,5	7,5	8,5	8,5	8	9	22
Lizartza	8	8	9	8	7	8	8	9	9	21
Agerre	9	10	9	8	6	8	10	9	10	22
Iturzaeta	10	8	8	8	6	7	10	9	10	22

nen ezkerra, sakea edo defentsa nabarmentzeko garaian, denak ados dauden bezalaxe bi pelotarien defentsa, sasoia eta burua toki altuan uzteko. Nafarra faborito da beraz, baina Tolosa atzean eutsi eta jokatzeko ez lagatzeaz aparte, azken finalean erakutsitako urduritasuna eta egonezina aldagelara bidali beharko ditu. Bere baiez-

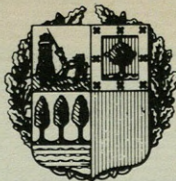
tapena arras adierazgarria da: «Ni pixka bat jaisten ari naiz, eta besteak, Josean kasu honetan, sasoi onean daude».

Sasoia, ditxosozko sasoia. Pelotari hobereen koadroak hogeitamabi urte bete ditu jadanik, eta Unanue edo Salaberria bezalako adibideez aparte, ezer gutxi atzematen da atzetik. Bi finalisten artean hirurogeita-

mar zenbatzen dituzte, eta Julianek hamar urte daramatza dagoeneko pelotaren tro-noan eserita. Bai, jaunak, Retegik berak aitortu lez, «urteek ez dute barkatzen», zenbait jende horretaz ez ohartu arren. Zorritzarrez.

A.GOSTIN
M.ARRIETA

H.A.E.E.
I.V.A.P.

Herri-Arduralaritzaren
Euskal-Erakundea
Instituto Vasco
de Administración Pública

HIZKUNTZA - ESKAKIZUNEK ESKATZEN DUTEN GAITASUNA LORTZEKO
ELKARLANERAKO ITUNEA UDALEKIN

1990eko martxoaren 6ko E.H.A.A.n, 47. zkian, Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundearen eta Udalen artean izenpetzeko Itune ereduak argitaratu da.

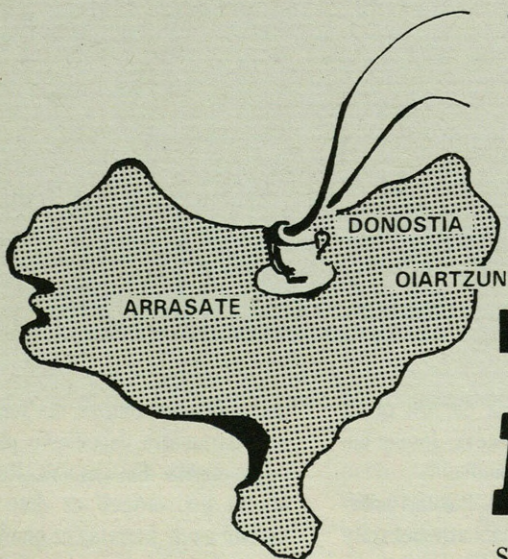
224/89 Dekretuari jarraituz Hizkuntza-Eskakizunen ezarpenaren ondorioz Udalek izango dituzten beharrei aurre egin ahal izateko, HAEEK elkarlanerako proposamena egin die Udalei Itune honen bitartez.

Arlo hauetarako izango da laguntza:

- Udal langileen hasierako hizkuntza-maila ezagutzeko ebaluaketarako.
- Hizkuntza-Eskakizuna lortzeko langileek egin beharreko ikastaroetarako.
- Ikastaroetara joatearen ondorioz sortutako ordezkapenak ordaintzeko dirulaguntzetarako.
- Ikastaroetan lortutako mailaren azken ebaluaketarako.

Argibide gehiago nahi izanez gero, E.H.A.A.aren aipatu zenbakira edo Herri-Arduralaritzaren Euskal Erakundera (Adriano VI kalea 20, 01008, Gazteiz. Tfna.: 945-245300) jo daiteke.

Zure etxeko kafea.
Zaporea, lurrina,... bereziena...
kolombiarra ehunetik ehun.
Kolombiako kafearen agiria duen
Euskal Herriko etxe bakarra.

LA CASA DEL CAFE

San Martzial, 19. DONOSTIA Tel: 42 45 12—35 49 14

KOMUNIKABIDEAK

Euskarazko egunerokoaren projektua prest dago

EGUNKARIA, AZKENEAN, SORTZEKO BIDEAN

Azaroko «Euskal Prentsaren Eguna»ren inguruan, euskal kazetari eta kultur arloko pertsonaien arteko bilera batean sortu zen ideia. Donostian. Jose Migel Barandiaran lizeoan. Durangoko azokan, beste bilera zabal batean, proposatu zen gero, aurtengo urtarrilean, «Egunkaria Sor-

Euskaltzalea, nazionala, independentea eta zabala. Horrelakoa izango da egunkaria, urtea amaitu baino lehen kalean izango dugun egunkaria. «Egunkaria Sortzen» talde eragileak egindako plangintzak aurrera egin heinean albisteak euskaraz irakurritz gosalduko dugu laister.

Juan Mari Torrealdai, Martin Ugalde eta Joxemiel Zumalabe, projektuaren aurkezpenean.

NEREA AZURMENDI
Gaur Express-eko
zuzendariorde ohia

«Irakurleen ispilu izan dadila»

«Irakurleen beharren arabera egunkaria egin behar dugu, irakurlea benetan asetuko duen egunkaria. Euskarazko egunkari honen sailek, berriek, ilustrazioek... irakurlea asetztea dute xede nagusia.

«Askoren iritziz, ohizko sailez osatutako egunkaria beharko genuke, baina zein dira euskarazko egunkariaren ohizko sailak? Hori da gakoa; egun gure artean dagoen egunkari oro, beste kultura bati dagokio. Euskal egunkari «estandarra» lortu behar dugu, gure normaltasunari egokitua, ez erdal egunkariaren kopia hutsa.

«Honenbestez, egunkariaren sortzailer den euskal irakurlearen ispilu izan behar du euskarazko lehen egunkari honek».

JOXERRA GARTZIA
Hitzetik Hortzera-ko
zuzendaria

«Zabaltasuna erakutsi du»

«Eroslego ideala 13.000 pertsonatan kokatzen baldin bada, eta badirudi hori horrela dela, euskal egunkari bakar bantzentzat dago lekua soilik.

«Egunkaria Sortzen taldeak hasieratik erakutsi duen bezala, zabaltasuna izan behar da ezaugarri nagusia, inolako mugarik edukiko ez duen egitasmoa.

«Orain arte euskarazko publikazioetan eskuarki eman izan diren «desbiazio kulturista»k ekiditu behar dira, tentazio hori baztertu beharra dago. Kallean dauden egunkarietan «informazio orokorra» deritzan dago borroka, esparru hori jorratu behar da batipat, kulturaren arloa nahiko landua bait dago.

«Beraz, kazetel bokazioko egunkaria, bakarra eta zabala».

Nerea Azurmendi,
kazetel proiektuaren egileetarikoa.

tzen» bezala ezagutzera eman den Talde eragilea. Helburua: euskarazko egunkaria kalean ipintzeko eman beharreko urratsak bideratzea. Egunkariaren ezaugarri nagusiak ezarri ziren lehenik —«euskaltzalea, nazionala, baterakoa, zabala, independentea erakunde politikoetatik eta baita erdarazko komunikabideetatik, ez instituzionala, subentzionatua, profesionala, militantea eta berria»—, eta proiektua landuko zuten bi batzorde osatu ziren gero —kazetel batzordea eta ekonomi batzordea—. Batzorde bateragilea, aldiz, harreman eta koordinazio lanak bete zitzaizkion.

Lau hilabetetako lanaren ondoren aurreproiektua prest zegoen eta, apirilaren 7ko biltzarrean, taldeko partaideek baietza eman zioten. Promozio kanpaina bati ekitea ere erabaki zen, egunkaria urtea amaitu baino lehen plazaratzeko asmoa iragarri dutelarik, bestalde, taldeko bozeramaileek.

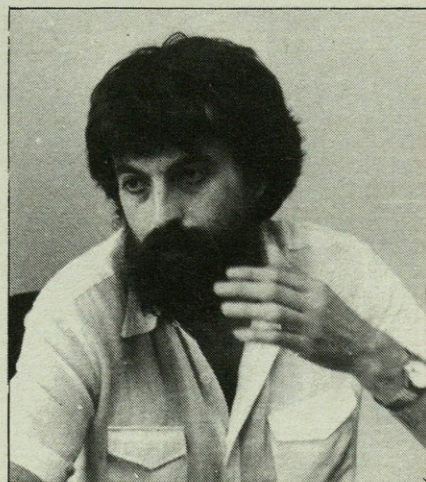
Kazetel proiektua

Martin Ugalde, Juan Mari Torrealdai, Nerea Azurmendi, Josu Landa, Iñaki Zabalera, Jesus Mari Zalakain, Koldo Izagirre, Jon Basterra eta Hasier Etxeberriak osatu taldeak burutu duen proiektuaren oinarrian ideia bat agertzen da: egunkariak konbentzionala behar du izan, baina era berean, nortasun berezia izango duena. «Egungo euskal irakurlearen kezka eta interes berezitu nagusiei bestek ez bezalako erantzuna emanez, beste egunkariak betetzen ez dituzten esparruak bilatuz; horretarako nolabaiteko izaera berezia eman beharko litzaioke egunkariari», dio proiektuak, «baina aldi berean, egunkari normaldu batek dituen ezaugarriak ere beregana-

tuz».

Bertako nahiz kanpoko kazetarigintzan nabari diren joera berritzaileak kontuan hartu nahi ditu egunkariak: datuak eta getaerak agertzeko modu bisualaren garapena —«batik bat informatika bidezko tratamendu grafikoaren garapenaren bitartez»—, inbestigaziozko kazetaritzaren indartzea, gehigarri eta monografikoen ugaritzea, kolorearen erabilpena... Alderdi grafikoari pisu handia eman nahi zaiola adierazten da proiektuan, «baina argazkien tamaina eta kopurua inguruko erdal egunkariena baino handiagoa izan gabe. Alderdi grafikoaren bestelako errekurso grafikoaren bidez indartu beharko da (mapak, krokisak, birreraietak, estatistika grafikoak, e.a.)».

Hizkuntzaren arazoei ere leku berezia eskaintzen zaio kazetel batzordearen lanean: Euskaltzaindiaren erabaki guztiak zintzo bete beharko direla esaten da, eta erabaki gabeko kasuetan, barne arauak zehaztuko direla egunkarian. «Honek ez luke gizarte mailako asmo arauemailerik izango, egunkaria bezalako kazetel produktore batek eskatzen duen barne koherentziari aurre egiteko saioa besterik ez bait litzateke izango». Kazetel hizkerak ere sortzen du kezkarik proiektuaren egileengan: «erdarazko kazetaritzak tradizioaren poderioz eta naturaltasun osoz erabiltzen dituen baliabideak, argotak, etabar, gurean sortzeke daude. Halere, alderdi honetan izan diren kazetel esperientziak eta ikerketak apurkak kontutan hartu beharko dira egunkaria gauzatzeko orduan». Hizkuntzaren alorrean agertutako arazoei behar bezalako erantzuna emateko, euskal ko-

Joxerra Gartzia
talde eragileko kidea da.

munikabideetan inoiz egin den lehen estilo liburua lantzeari ekin dio talde batek, Koldo Izagirreraren ardurapean.

Erredakzio nagusia Gipuzkoan kokatuko da, «irakurlegoaren gehiengoa ere bertan izango baita», eta Bilbo, Gasteiz, Iruñea eta Baionan ordezkaritza bana izango da lanean. Guztira, 40-45 langile inguru arituko dira egunkaria egiten, zuzendaritza eta hizkuntz zuzentzaileak barne.

Ekonomi projektua

Egunkariaren gorabehera ekonomikoak zehaztu ez ezik, enpresaren egitura juridikoa nola gauzatuko den ere argitzen du Joseba Jaka, Urtsa Errasti, Joxemiel Zumalabe, Fermin Lazkano, Luis Goia eta Fernando Unsainek egindako lanak. Projektuaren arabera, Sozietate Anonimo bezala eratu-ko da enpresa argitaldaria, eta bertako kapitala era honetan osatuko da: «Egunkaria Sortzen»eko kideak bilduko dituen Sozietate Mugatuak jarri du heren bat, euskara eta euskal kulturaren inguruko erakundeen artean osatuko da bigarren herena, eta banakako kuentapartizipeek jarriko dute beste herena.

Datu ekonomikoak lantzeko orduan, CIESeK Eusko Jaurlaritzari egindako erroleko potentzialari buruzko azterketa kontutan hartu da, nahiz eta azterketa horri egindako zuzenketak hartu diren abiapuntu gisa —40.000 irakurle potentzial eta 13.000 erosle potentzial—.

15.000 aleko hasierako tirada aurrikusi da, gero 8.000koan finkatzeko. Sarrera eta irteerak ikusita, urtero 150 milioiko galera jasango dela ondorioztatzen da. Hasierako

Hasier Etxeberria,
kazetel batzordeko partaidea.

kapitala ere 150 milioi ingurukoa izango litzateke kalkulu ekonomiko hauen arabera.

Egunkariaren behar ekonomiko hauen aurrean, laguntza bereziak beharko dituela nahiko nabarmena da: «*laguntza horiek euskal proiektuak indartzeko eta gizartearen izan dezaketen eragina areagotzeko beharko luke izan. Eta indartu aurretik bizi egin beharrean aurkitzen direnez, bideragarritasuna bermatzeko neurriak dira eskatu behar ditugunak*».

Izan ere, projektua onartu ahala abiatu zen Iruñeara J. Zumalabe, E. Arraiza eta T. Auzmendi osaturiko ordezkaritza, Estebe Petrizan, Nafar Gobernuako Hizkuntz Politikarako Zuzendariari projektua aurkeztera. Laguntzeko prest agertu zen Petrizan. «*Ea Gasteizen harrera bera dugun*», zioten itzultzean. Apirilaren azken egunetan izango dituzte Mari Karmen Garmendia eta Joseba Arregirekin bilerak, eta eskatuta dituzte Roman Felones, Urralburu eta Ardanzarekin ere. Adierazi digutenez, projektua Iparraldeko instituzioei aurkeztuko zaie era berean.

Bestalde, egunkariaren projektua ezagutaraztea eta diru bilketari ekitea helburu dituen kanpaina hastear dago: maiatzean hasi eta ekainaren azken egunetaraino luzatuko omen da. «*Hilabete térdi iraungo duen kanpaina hau burutzeko, herri guztietan sortuko dira «Egunkaria Sortzen» batzorde irekiak. Esperantza osoa daukagu ARGIAren irakurleek apostu berezi bat egingo dutela batzorde horiek antolatzen eta, orohar, Egunkaria Sortzen» diote ilusioz beterik bozeramaileek*».

HASIER ETXEBERRIA
Fahrenheit saioko
zuzendaria

«Moderno behar du izan»

«Gaur egun erabiltzen diren bitarteko tekniko guztiak erabili beharko ditu euskarazko egunkari honek, moderno behar du izan ilustrazio, konposizioen... alorrean, azken garaiko joeren arabera. Modernotasun honen ildotik, presaketa berezi bat eskatuko nioke nik alderdi estetikutik.

«Halaber, merkatuan dagoen edozein egunkarik dituen atal berak izan behar ditu euskarazko honek. Nork egina? Eguneroko berriak bilduko dituen talde profesionalaz gain, gure lanean euskara darabildunek egina; euskaraz idazteko gai direnen topaleku izan behar du.

«Arazoa, egitean datza. Hori da apostu indartsuena, baina indar guztiak hor ezarritik gero, lortuko dugu».

LUZIEN ETXEHARRETA
Gure Irratiko kazetaria

«Euskal herrien bateratzaile»

«Iparraldetik ikusita egunkaria, proiektu bateratzaile oso garrantzitsua zait. Gure historiako lehen proiektu herrikoia, prentsa mailan, euskal herrialdeen bateratzaile dirudit. Lan luzarokoa izango da baina egunkari euskaldun batek egiten duen lana, lehen aldiko, euskaldun guztien bateratzailea izatea da. Horrek ematen dio proiektu horri neurria.

«Ez da dudarik ere Iparraldeko nortasuna nabaritu beharko dela hor. Itsura eta beste teknika aldeetarik, nabaria da gazte eta moderno aurpegia nahi geniokeela ikusi.

Luzien Etxezaharreta,
batzorde bateragilekoa.

I. ISASTI
M. ARRIETA

Sindikatuak aldaketa eske

MAIATZAREN 1A 100 URTE BERANDUAGO

Maiatzaren 1aren su txikia piztear. Sindikatuen botza *in crescendo*. Langileria estu-estuan: behin behineko kontratuen mailua, lan istripuen maila alarmagarria, lanorduen kopurua gutxitzeko apostua arras makal... eta langabezia, gurean, Euskal Herrian, oinarritzko hainbat enpresen birmoldaketaren ostean kopuru latz batetan finkatuta dena. Aurtengoan ere kaleratuko direnen eguneroko kezka.

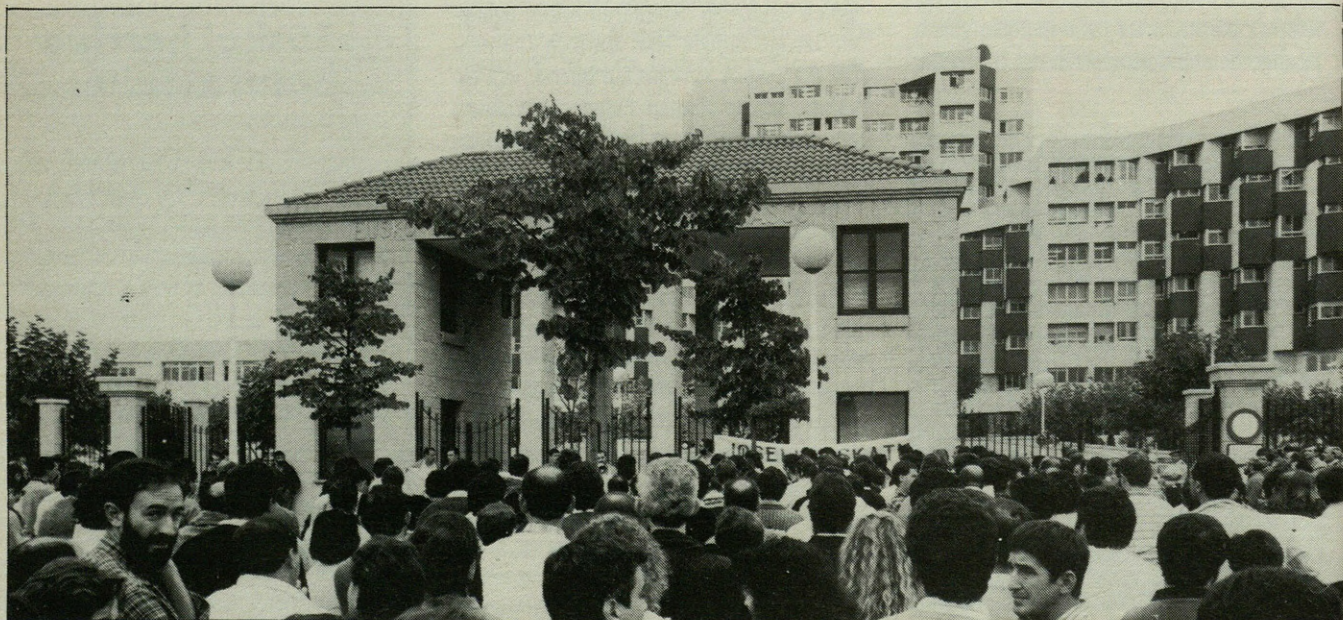
Estandarte anitz Maiatzaren 1ak 100 urte betetzen dituen honetan. Inongo sona berezirik ez zaio eman nahi izan harelere egun historikoari. ELAK gogoratuko

du berean: «100 urte elkertasunean». LA-Bek «Aldaketa bultzatuz etorkizuna eraikitzen» lema aukeratu du. UGTk «Juntos podemos». CCOOek «Por la propuesta sindical prioritaria» aldarrikatuko du.

Mezu horien atzean sindikatu hauen estrategiak bezala helburuak aurki ditzakegu. Horiek arakutzen saiatuko gara, egun duten ezarpenari buruzko zenbait xehetasun emanez batera.

Afiliazioa xifra gorritan?

Langilearen egunak, eta hasteko, azken urteotan sindikatuak dituzten afiliazio xifra murrizak eta ondorioz euren ezarpenari buruz burutaziorik egiteko parada egokia eskeintzen du. Hara zer dioten banan-bana: «gora doa azken bi urteotan. Bereizi egin da gainera: sektore publikoetatik jen-

Bi irakurketa: azken urteotan langileriak bizkar eman al diote sindikatuei? Ezetz diote ordezkariak. Bigarrena: Lakuako Jaurlaritzaren goitza izan da mobilizazio anitzaren meta.

de anitz dator guregana. Emakumeek ere gora egin dute, %21a direlarik gure sindikatuan. Oro har %8 igo genuen iazkoan» dioskute ELAtik. Esan argigarri gisa langilegoaren %25a izango dela afiliaturik Hego Euskal Herrian, Estatu Espainiarraren doblea. «Gorantzako joera nabaria da azken lau urteotan, gure iduriz sindikatuen arteko akordioak sinatu direlako. Estatu mailan %47a irabazi dugu, Euskadin laburrago: %20a. Nafarroan, berriz, %2a», baikor UGTtik ere. 89ko balantzea isterakoan %20ko hazkundera eman zuela aitatu zaigu CCOOen: «14-Dren aurretik hasitako prozesua dugu ezbairik gabe, mobilizazio haien ostean azeleratu zena hain zuzen. Sindikatuen lana zuzena izan denaren seinale». LABetik ukatu egiten dira datuok: «Ez dute hazkunderik. Krisi sasoi honetan

hartu duten bide desmobilizatzaile eta erreformaria dela medio. Gurean bai, etengabeko hazkundera egiazko errealitatea da».

Ze estrategia daude jokoan?

80tik aurrerantzean sindikalgintzak beste itxura bat hartu du. Transizio garaiko mobilizapenak ahaztuta, egun, langile munduan ezagutzen diren mobilizapen bakarrak negozioazio kolektiboetan gertatzen dira. «Begibistakoa da Europako sindikatuen eragina UGT, ELA eta CCOOek aldarrikatzen dituzten eskaeretan» dio Andoni Kaiero soziologoak. Ikus dezagun zeintzu diren aurtengorako jokoan dauden estrate-

giak eta egiten diren eskaerak.

•**ELA:** Negoziazio kolektiboak bukatu. Arazo nagusia behin behineko kontratuetan —egiten diren berrietarik %95a— dakusa; Arautegia aldatu behar dela dio eta kontratu fijoak eskatu. Jaurlaritzak bantzen duen Soldata Soziala delako hori lanik gabeko gazteetara zabaldu eta 65 urtetatik gora ere. Gutxiengo pentsioak maila bereko soldataren pare jartzea eskatzen du. Enpresariekin —CONFEBASK— akordioak sinatzeko UGT eta CCOOekin sortu plataforma bultzatu behar dela dio.

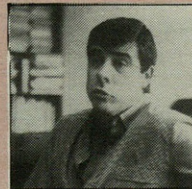
•**LAB:** Ekintza Sozio-Ekonomikorako Plan-gintza aurkeztuko du berehala Euskadin sindikalgintza nazionalista bat aurrera ateratzeko marko sozio-politiko berri baten oinarriak aurkeztuz. Lan orduen beherapena onartzea esigutuko konbenioetan. Ordu

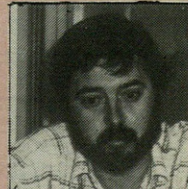
Santi Bengoa
(CCOO)

José Elorrieta
(ELA)

Alberto Perez
(UGT)

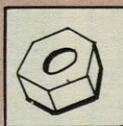

Rafa Díez
(LAB)

Lan harremanetarako marko autonomoari bai? Ez?

Ados gaude garapenarekin: Enplegarako Euskal Erakundera sortu behar da, Lanbide Heziketarako Euskal Erakundera...

Baditugu konpetentziak baina pauso gehiago eman behar dira; sindikatu eta Confebask-en artean akordioak sinatu...

Ez dugu ikusten horren beharrik. Alderdikeria baino ez dela uste dugu.

Egun ez daiteke Lan Harremanetarako Marko Autonomoaz hitzegi. Ez daukagu plangintza sozio-ekonomiko bat egiteko konpetentziarik.

Astean zenbat lan ordu defendatzen duzue: 35? Edo zenbat?

Joera, denborarekin —laupabost urte— 35 ordutara iristea planteatzen dugu.

35 ordu proposatzen dugu; baina ze lortzen ari gara? Aurten, batz bestea, 10 edo 15 ordu jeistea. Hau da egia.

Beste sindikatuen antzera 30 ordu eskatzea erraza da baina errealista izanik bost urtetan 35 ordutara iristea dugu helburutzat.

35 orduen aldeko apostua egin dugu, baina ez dugu planteamendu faltsuetan erori nahi.

Datozen bi urteetan gora ala behera egingo du langabeziak?

Batipat Merkatu Bakarraren etorrera dela medio —horrek suposatuko duen guztiarekin— gora egin du.

Nahiko tristea gertatzen da esatea baina ez dago daturik bata ala bestea ziurtatzeko.

Langabezia gehiago ez dakit baina Merkatu Bakarrak hankutsik harrapatuko gaitu eta hamaika nahaste sortuko ere.

Jaitsierarik ez da egongo behintzat. Merkatu Bakarraren eragina ezinbestekoa izango delarik.

Noizko planteatu daiteke sindikalgintza abertzalearen ardatzetan funtziona dezakeen plataforma baterako bat?

LAB

«Denbora luzea eskatuko du horrek. Gaur erabat ezinezkoa da. Nahiz eta egun abertzale kontsideratzen den ELA sindikatuarekin praxian ikusten diren baino konfluentzia puntu gehiago izan. Halere aurrera egiteko ordua dela uste dugu eta dei bat egiten diogu ELAri UGT eta CCOOekin sortu plataforma horretatik abiatu beharrean behingoz bere sindikalgintza argiro azal dezan eta klabe politikoak sakondu ditzan, Estatutik etortzen zaigun plangintza sozio ekonomikoa baztertu eta gurea ezartzeko poterea aldarrikatuz».

ELA

«Badugu euskal sindikalgintzaren ardatzetan funtzionatzeko duen plataforma bat: UGT-CCOO-ELA. Guk esaten dugu lan sindikala egiteko oinarri batzuk errespetatu behar direla, eta horiek errespetatzen diren neurrian prest gaudela LABekin lan egiteko. LABek urrats batzuk emanez gero sartuko dugu plataforma honetan. Hori bere problema da, ez da gurea».

estrak eta behin behineko kontratuen aurka arituko da esparru guztietan. Gutxiengo pentsioak maila bereko soldataren pare jartzea eskatuko, pentsioen pribatizazioaren aurrean botza altxatuz.

•**UGT:** *Propuesta Sindical Prioritaria* delakoaren bigarren zatia negoziatu UGTekin batera PSOEn aurrean. Horren bidez behin behineko kontratuak mugatu, negoziatzio kolektiboa langile orori posibilitatu eta egiten diren kontratu ororen berri izan eta kontrola eramatea helburutzat hartuta. Langabezia saria langabetuen %48ra hedatu. Gutxiengo pentsioak maila bereko soldaten pare eskatu.

•**CCOO:** *Propuesta Sindical Prioritaria* negoziatzen bukatu. Eta bukatzearekin batera erabakiak lege bihurtu daitezkeen urratsak markatu. Neurri hauen gauzatzearaino Gobernuak sozial mailako bira eman

Behin behineko lan kontratuen erabateko ugaltzea gertatu da azken urtean. Oro har, kontratu berrien artean, %95a behin behinekoak egiten dira.

dezan dute helburu. Geratzen diren konbenioak itxi bestalde. Iruzur fiskalaren kontra borrokatu. Langabezia saria Europako mailan jarri dadin eskatu, gazteak eta emakumeak barne sartuz.

Euskal ekonomia Maiatzetik aurrera

Jaurilaritzak «euskal ekonomia hazkundera prozesuan» aurkitzen dela dio behin eta berriro. Egungo errealtateak zer analisia merezi du sindikatuen ahotan? «Egia da aurrera egin duela —adierazi digute ELAkoek—; enpresatan lan gehiago egiten da, ekoizpenak gehitu dira, diru gehiago sartzen da enpresarien boltsikoetan. Baina honela segituko al dugu? Gure ustez motel-tzera joko du egoera honek. Eta salatu behar dena zera da, ez dela industrial plangintzarik osatu Euskal Jaurilaritzatik, orain bitartean birmoldaketan sartu diren enpresatan jarri dela dirua soilik».

LABen eritziz harezko gaztelu bat eraiki nahi da egoera kezagarria denean: oinarriko sektoreen desmantelamendua, zerbitzuen sailaren desarroilo falta... «Hazkuntza engainagarria da. Gainera ez dugu konpetentziarik, Estatutik datoz orientabide guztiak». CCOOentzat egiten ari diren analisi baikorrak, ekonomia indartzen ari dela diotenak, arriskugarriak dira oso: «Plangintza bat osatu behar da erdi epera; ez dago. Bestalde, sektore publikoa erabat alboratuta aurkitzen da gure industriaren ardatza izan behar duenean. Aurrera begirako inbertsiorik ez da egin gainera». UGTk, azken 4 urtetan hobetu dela badio ere erne egon beharra ikusten du Katalunya, Madrid, Andalucia ardatzarekin eta barrura begira «inbertsioak behar dira, eta enpresa publikoetan».

100 urte beteko dituen Maiatzak 1a hizkuntz honetan mintzatuko da aurren.

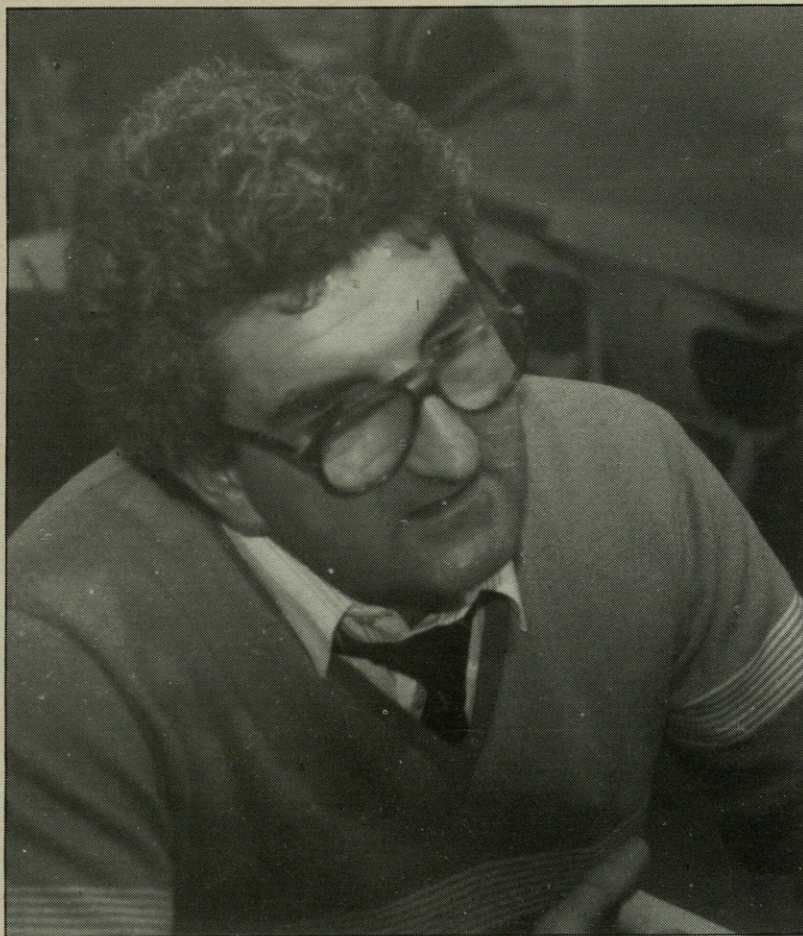
J.J.PETRIKORENA

ANTXON AZKONA

«Egungo bideak izugarritzko krisi ekologiko batetara garamatza»

Ingurugiroaren lanetan buru belarri sartuta bizi da Antxon Azkona. Hainbat ikerketa lan burutzen du aldiro, Euskal Herriko ibaien egoera dela, kutsadura, ingurugiroa eta gizakiaren arteko harremanak gaien inguruan besteak beste. Ingieneritza ikasia, munduan zehar luzez ibilia, egungo gizartearen kezka nagusia omen denaz, ekologiaz, maisu azaldu zaigu.

Ekologiari buruzko gaitan jakitun delarik medikuaren papera har dezan eskatu diogu Antxon Azkonari eta gizarte honek pairatzen duen gaitzaren diagnostikoaz eman diogu hasera solasaldiari: *«Izugarriko pulmonia dauka; denboraldi luzea pasa beharko du konpontzen, eta noski, ohean sartu beharko da oso luzerako»*. Badago esaera zahar bat zeinak esaten duen hemendik 100 urtetara oso ondo ezagutuko dugula gure burua eta ezagutu ondoren gure ispiluak irudi arraz kezkarria aurkeztuko digula. Irudi horren ardatzak gero eta argiago ageri zaizkigu.

Krisi ekologiko latz batetan murgiltzen ari gara; zer gerta daiteke?

Sartzen ari garen krisi ekologiko honetan ez da leherketa bat egongo, basamortuak ez gaitu inguratu, hau da, ez dira baso guztiak erreko kolpez edo ez gara denok kiskalduko tenperatura igotzen delako. Hemendik 20, 30, 40 urtetara klimaren aldaketa etorriko da piskanaka, ondorioz euriteak aldatu egingo dira, baliteke itsasoa ere piskanaka gorantza igotzea, itsasoko errekursoak muga batera helduko dira, arrolioa bukatzen joango da baina arrolioa bukatu baino lehen egin dugun inguruaren esplorazio bortsak garapen ekonomikoa behera eta behera eramango du, ez da posible izango amaigabeko hazkuntza batetan jarraitzea eta ezin badugu hazkuntzean jarraitu ekonomia krisian murgildutako ekonomia

— «**Gure**—
ingurugiroaren
ezabatzen ari den
neurrian amaigabeko
hazkuntza ezingo da
izan ekonomiaren
—motorra gehiago»—

izango da; era berean, herri garatuetan populazioa beherantz joango da, eta aldiz hirugarren munduak gorago eramango du populazioa eta horrek krisi ekologikoaren egoera larria areagotu egingo du...

Klimaren aldaketa aipatu duzularik, egun jasaten ari garen lehortea nola ulertu behar du?

Begira, aldaketaren iragarpena 1974ean egin zen zientifikoki; harez geroztik geologikoki nahiko ondo aztertuak daude luraren tenperaturaren aldaketak zeintzuek korrelazio izugarria daukaten CO₂ren pila-ketarekin. Ikerketa haiek ziotenez, honela jarraituz gero, tenperatura 1,5 gradutan igo behar zuen epe honetan. Hau ez da honela izan, ze tenperatura 0,4-5 igo baita pasa den urtera arte, eta kasualitatea, aurren, 1,5 igo da. Beraz, badirudi tiroak hortik doazela.

Hemen 1.200 metro kubiko ur jasotzetik 900era pasatu garezuz izugarrizko bronka sortu da, batipat Bizkaian. Zergatik? Orain arte ikusi da euri asko egiten zuela hemen, eta euri asko daukagunez, %10a hartu izan da, hau da, Araban kokatuta dagoen territorio hori, Ulibarri Ganboa eta Zadorrako urtegiak, industriari emateko eta elikatzeke. Eta beste urak zertarako erabiltzen ditugu? Gehien bat gure kutsadura diluitzeko. Territorioaren zati txiki baten gain fidatu izan gara eta euria %40ean erori denean, urak beste zatietatik hartu ezin direnez, hor sortu da arazoa.

Gure ur zikinen ikertzen lan dezente egina zara; egoera hobetzeko inolako aukerarik antzematen al duzu?

Uraren gehiengoa izugarri kutsatua dago eta ez du balio elikapenerako. Saneamendu planak oso atzeratuak daude bestalde. Plan batzuk badaude: Ibaizabal goi aldean depuragailu bat ipini da, Gasteizen ere badabil, Gipuzkoan ez dago ezer egirik...

Agente ekonomiko askok jokutzen du afera honetan. Adibide bat jarriko dizut: herri bateko urak maila bateraino garbitzeko edo European onartuak dauden mailaraino garbitzeko PIBaren %1,8 edo 2 gastatu behar da eta momentuz hemen %0,2a baino gastatzen ez gara ari. European bestetik 250 pezeta ordaintzen da ur metro kubikoa eta hemen 30 edo 25 pezeta. Gastatzen ez den neurriak ematen dizu sistemaren efikazia. Zer pasatzen da? Ura prezio horretan jartzearekin industria berari ura garestitu egiten zaiola pila bat...

Orohar nola dakusazu Euskal Herrian kutsaduraren arazoa?

Euskal Herriari eraso ekologiko izugarria jasan du batipat arrantzu aldetik behatuta. 200.000 tonelada harrapatuz jardun gara urteetan; horrek esan nahi du proteinatan populazio osoa elikatzeke adina ateratzen zela. Guk elikapena ziurtatuta geneukan arrantzutik ez nekazaritazatik. Honen porrotak izugarrizko jipoia eman dio gure ekonomiari. Nekazaritza

hartu beharrean oinarri gisa pinua eta papeleratan ipini dugu gure lurraren etekinak ateratzeko bidea. Nik ez dut esaten pinua nekazaritza baino txarragoa dela, nik nahiago dut pinuz ikusi Euskal Herria dena gariz beteta baino. Guk pinuak lantzen ditugu beste herriak garia lantzen duten bezala, pinua guretzako uzta bat da, eta egia da garia jarritz gero ekologistek ez luketela deusik esango. Ona da? Txarra da? Honaino heldu gara, honetan sustatu dugu gure ekonomia.

Zer esan nahi da? Planifikatu behar dela serioски gure papera munduan zein den. Gure ekosistemaren kalteak, ibai guztiak kutsatuak, populazio dentsitate izugarrikoa, erosioa sortzen ari gara mendietan, pinua dela-ta sutearen problemak... Guzti honen aurrean non mugatu populazioaren kopurua? Jendearen kontsumoa? Ekosistemaren zeintzu zati gera-tu behar dute ikutu gabe? Horra hor kaka.

Hondakin toxikoen errealitatea betidanik azaldu zaigu ixilpeko bezala ezkutuko gaia. Ezagutzen al dira Euskal Herrian sortzen eta bil-tzen diren hondakinak?

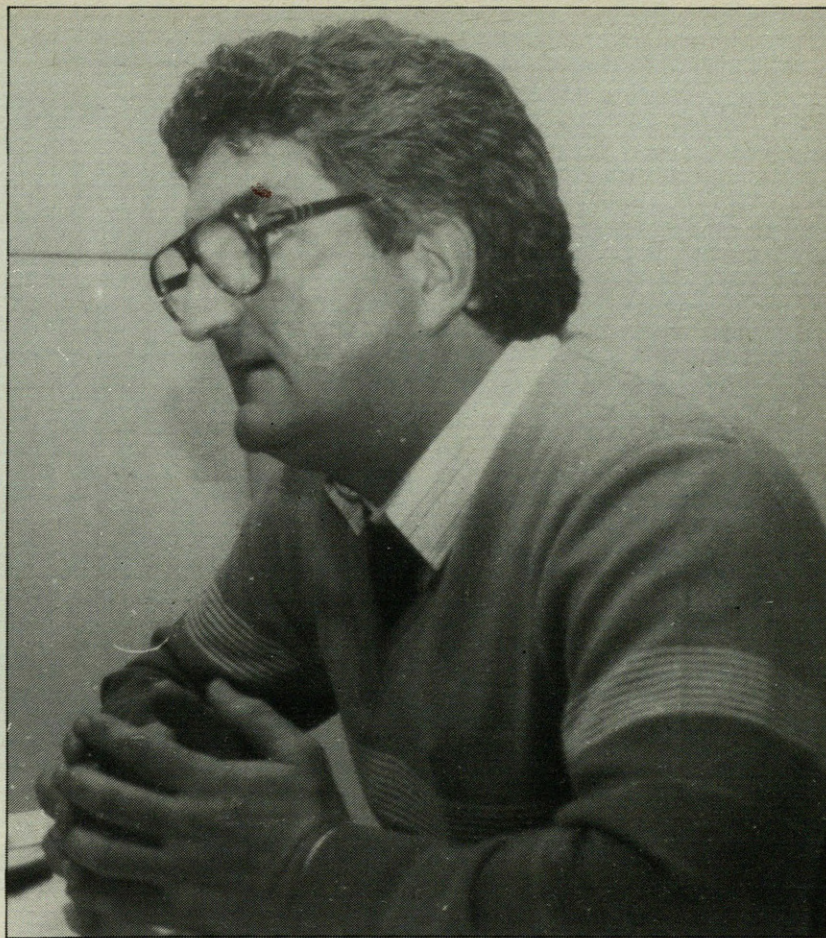
Ezagutu ezagutzen dira egun Euskal Herrian sor-tzen diren hondakinak. Non kokatu gertatzen da problema, ze kokatu nonbait kokatu behar dira bes-tela erreketara doaz eta. Hor betikoa planteatzen da: inork ez du nahi bere alboan honelako zaborte-gi bat kokatzerik. Eta oso kurio-oso da, ze adibidez Araba-ko nekazariak —adibide bat jartzekotan— erabiltzen dituzte intsektikariak, belarririkariak, pozoinez bete-rik dituzte euren soroak; produktoak erabiltzen di-tuzte baina «neri ez zaidazu hona ze nik ez ditut ikusi nahi ere» esango dizute eta beraiek ari dira askotan produktoekin. Gure gizarteko beste kontraes-ana bat. Arrazoiak daukate batzuetan ez dutenean nahi? Beno, bai... eta zer? Fabrikari dagoen langileak ere zera esan dezake: «nere lanpostua kontserbatzeko berdin zait kutsatzea».

Nere eritziz horren ordenazio bat behar beharrez-koa da, kritika guztiak eginez gaurko produkzio mo-duari, baina egin egin behar da. Eta inork ez dauka bestelako soluziorik gainera. Hondakinak pilatu bai-no ez dugu egiten, ez dakigu zer egin... pilatu. Ezaba-tu? Ez dakigu ezabatzen.

Beste arazoa zaborrena da. Badirudi zaborrak gero eta itoago gauzkala...

Non kokatu gure zaborrak? Askotan zaborraren berziklaia aipatzen da, baina hori teorikoagoa da praktikoa baino. Gaurko gizakia zabor ekoizlea da eta hor planteatzeko gaia da noraino jarrai dezake-gun honenbeste zabor ekoiztuz eta pilatuz. Gure ga-rapenak zuzenbide bat darama eta zuzenbide horre-tatik atera nahi izanez gero ohitura guztiak aldatu beharko lirateke, eta horri ez zaio ikusten irtenbi-derik.

Bide honek izugarriko krisi ekologiko batetara eramango gaitu. Amaigabeko hazkunde ezingo da

«**Astakeria bat—
izango da gizakia
zuzentzeko egingo
dugun hurrengo
teorian ekologia ez
—onartzea**»

izan ekonomiaren motorra gehiago. Konpetentzia ezingo da izan gizakiaren motorra, eta hau honela ez bada gizakiaren mitoak goitik behera aldatu be-harko dira, teorizazio berri bat etorri beharko litzate-ke ekologiaren aldetik, ekologiaren aldetik diot orain lehen ez genuen ezagupena daukagulako.

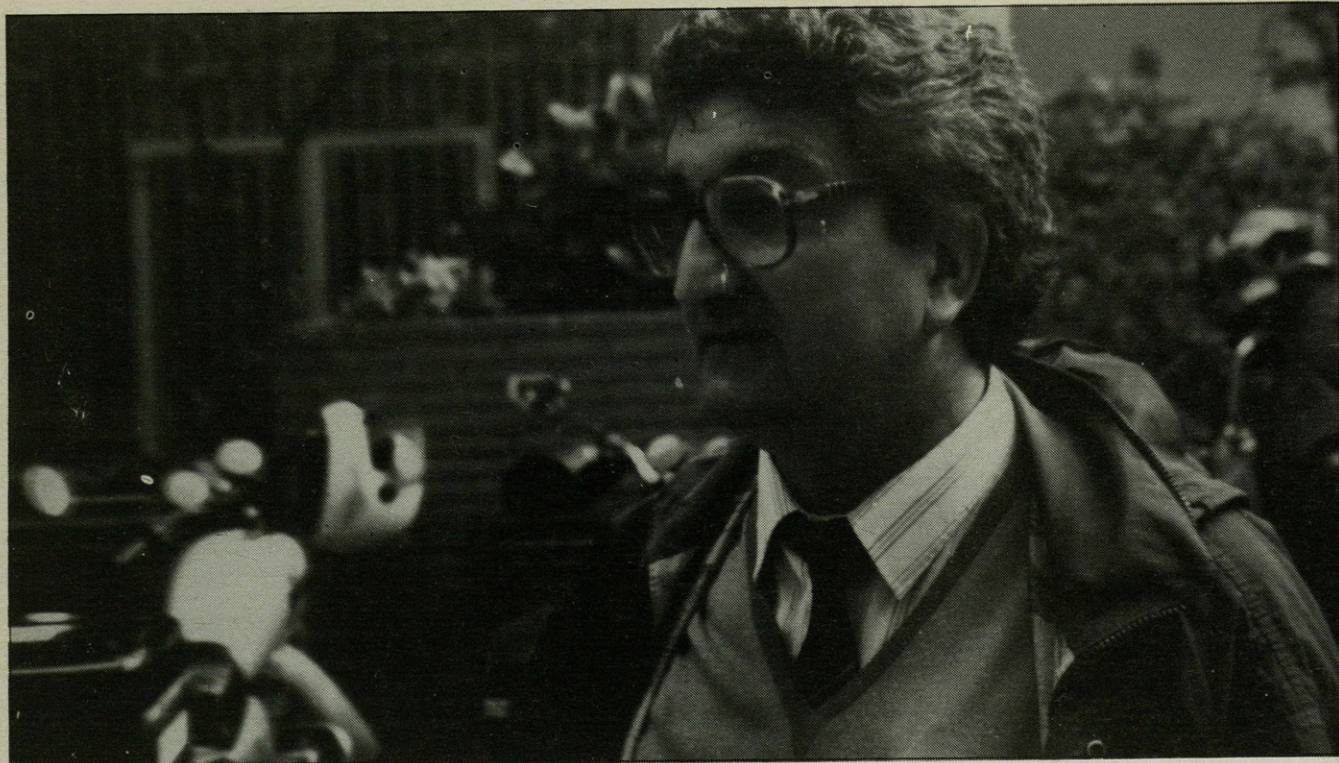
Imaginatuz al dezakegu hondakinak sortuko ez duen industria ekoizpenik?

Amaigabeko energia bat bageneuka teoriarik bai, baina gizakiak ez du amaigabeko energia bat erabil-tzeko heldutasunik eskuratu oraindik. Zer geratzen zaigu bien bitartean? Gure ekosistemarekin konpon-tzea, daukagun teknologiarekin eta lan gutxiago egi-nez nahiko ondo bizitzea.

Bestetik, demokrazia sistema guztiz aldatu behar-ko litzateke aipatu duzun industria mota hori bidera-tzeko. Azken finean demokraziak ez ditu inoiz ge-hiengoaren interesak ordezkatzen, indartsuen intere-sak baino, eta hauenak oso berehalako interesak di-ra: etekinak lortu, errendimendu arinak...

Ekologia ekonomiaren menpe dagoela diozu, baina ez al da alderantziz ulertu behar?

Bai, baina hazkuntza oso sakratua da sistema ho-netan. Orain arte zer filosofia gauzatu da? «Haskun-tza posible ez bada itxura egin dezagun posible de-la». Orain ikusi da birplanteatu behar direla oinarri hauek. Alde honetatik behatuta tristea izan da herri

sozialistek euren planteamenduak alde batera uztea; inoiz baino gehiago behar genituenean porrotarekin etorri zaizkigu.

Ekologia ekonomiaren menpe erori da itxuraz baina alderantziz da. Gaurko ekonomiak sinistarazi digu autonomoki funtzionatzen duela baina hori gezur handi bat da, horren atzean truke bat dago eta materialen eta energiaren truke benetako hori ekologiarekin zer ikusi osoa dauka ze errekurtsoak naturatik ateratzen bait dira eta horiek agortzen badira ekonomia guztiak porrot egingo du. Hor dago kakoa.

Guzti honen aurrean ba al dago ekologia mailako teorizazio orokorrik edo gai puntualetan soilik jokatzeko da?

Ekologiaren teorizaziorik badago munduan baina nahiko mugatuta zientzia edo zientzialari batzuetara. Teoria hori ez da pasatu mugimendu sozial konkretu batetara. Ekologiak esaten du hondamenera goazela, honela ezin dugula jarraitu... Bigarren pausorik ez da eman halere: nola eraiki daiteke gizarte bat ekologikoki zentzuduna, oreka batetan bizitzea posibilitatuko diguna? Hori ez da eratu.

Indar ekologistak halere gero eta jende gehiago erakartzen dutela antza, ez da?

Ez dakit bada...Europar premiazkoa ikusi dute superbibentziarako ez dela industria beharrezkoa baizik eta ekologia sano ba edukitzea; hemen berriz ez gara heldu kontzientzia horretara; hemen inork ez du planteatu ezarrita gauden zuhaitzaren adarra zerratzen ari garela. Ekologistek ez dute behar adina teorizatu, eta Euskal Herrian kasu, problema politikoak beste errealitate batek monopolizatzen ditu.

«**Gizakiak ez du amaigabeko energia bat bideratzeko heldutasunik eskuratu oraindik**»

Gizarte berri baten atarian gaudela esan ohi da. Susmatzen al duzu halakorik?

Bai, baina hori ez da sufrimendurik gabe egingo. Gizakia ez da elementu arrazional bat; gure arrazoiaren kapazitatea erabili beharko genuke irrazionaltasun hau ulertzeko bezala gidatzeko, eta orduan egingo dugu falta den hirugarren iraultza, iraultza ekologista. Gaur egun ezagutzen dugunarekin nahikoa da gizakiaren %15a lanean ipintzea mundua mantentzeko; beraz, absurdoa da gure populazioa ez kontrolatzea, gure kontsumoa ez kontrolatzea eta gure ekintzarekin ekosistema toperaino esplotatzea. Nik espero dut aurrera egingo dugula, baina hementik 20 urtera bitartean izugarrizko jipoia hartuko dugu.

Hamaika kezka bere gain hartuta bizi da, ikus dezakezuenetz, Antxon Azkona. Ingurugiroaren azterketa zientifikoak egiten ohitua errealitatearen kurdeltasuna ondo baino hobeto ezagutzen du. Baina ez daki, ez daki...*«astakeria bat izango da gizakia zuzentzeko egingo dugun hurrengo teorian ekologia ez onartzea. Gizonak hiru jipoia hartu ditu bere historian: lehendabizikoa, Galileo-k lurra ez dela ludiaren zentroa aitatu zuelarik; bigarrena, Darwin-ek bere legea aurkeztearen ondorioz; eta hirugarrena, ekologiak gizakiari lege batzuk daudela eta horren menpe dagoela esaten dionean. Hirugarrena kostako da irenstea oraindik ere bigarrena irentsi gabe dagoen»*. Gure benetako irudiaz jabetzen garenean hasiko omen gara gizaki berri baten sortzen...

A.GOSTIN
J.J.PETRIKORENA
X.MAKAZAGA

TXT

Komikia

191

ARGIA

Denborapasa

HITZ GEZIDUNAK

BERTZELAKOA IZUGARRIA	↓	DIOSAL HITZA AURKI	↓	ZUHATZ MOTA HARAN NAFARRA	↓	KOMISIOAK GRAMATIKA ATZIZKIA	↓	EDARI MOTA RUTENOA	↓	JOAN DEN URTEAN IZAERA	↓
→		↓		↓		↓		↓		↓	
SAILETAN JARRI ERREFRAU	→								KONTSONANTE BIKOITZA 50	→	
→								MUSIKA NOTA ERREP. GOROTZA	→	↓	ZABALDUA
INTERJEKZIOA BANAKA	→		TOKA, ZAIKO PISU NEURRIA	→				↓	ATZIZKIA OPILA	→	↓
→			↓		SUMENDIAREN ZULO NAHIKOA	→		↓			
IZPIRITUA IPARRETARRAK	→				↓	500 INFUSIO MOTA	→	AREAGO KONTSONANTEA	→		
→		AZKARRAK ANTIMONIOA	→			↓		↓			
ARRAS NABARMEN	→	↓		SUARI DARIONA ROENTGEN	→			KONTSONANTEA KONTSONANTEA	→	BAT POTASIOA	→
→				↓		ZIKINKERIA	→	↓		↓	

LETRA KENKETA

Kenketa honetako letra bakoitzari zenbaki bat dagokio. Zein da bakoitzaren balioa? Zergatik? Ondoko kuadro honetan duzun zenbaki bakoitzaren azpian ipin ezazu bakoitzari dagokion letra. Zenbaki bati letrarik ez dagokionean • ikurra ipini. Koadroko zenbaki baten azpian letra bat azaltzen bada, har ezazu aurrez ematen dizugun laguntza bezala.

Laguntza berezia: N letra T letra baino handiagoa da.

O G I

—

O N

B A T

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
		•	G				O		

EZETZ ASMA

1.- ESTATU HAUETATIK ZEINEK DITU KILOMETRO KARRATU GEHIAGO?

- a) Austria
- b) Bulgaria
- c) Danimarka
- d) Islandia

2.- MENDI HAUETATIK ZEIN DA ALTUENA?

- a) Akonkagua
- b) Kilimanjaro
- c) Mc. Kinley
- d) Anboto

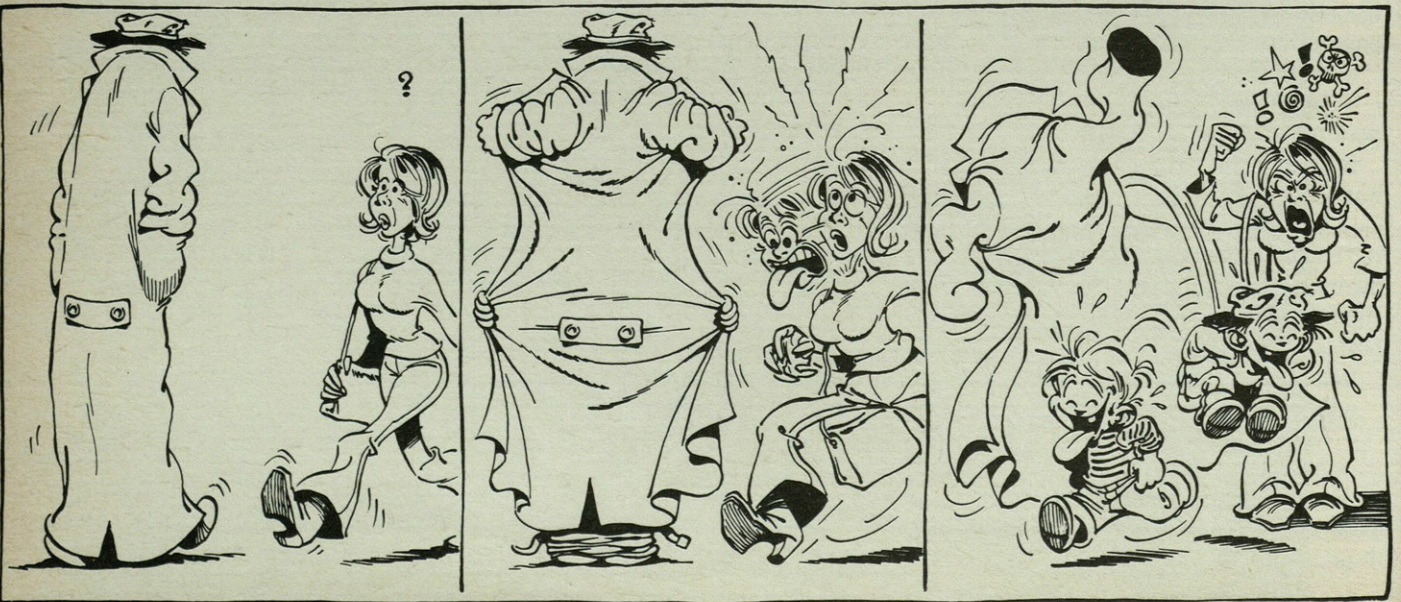
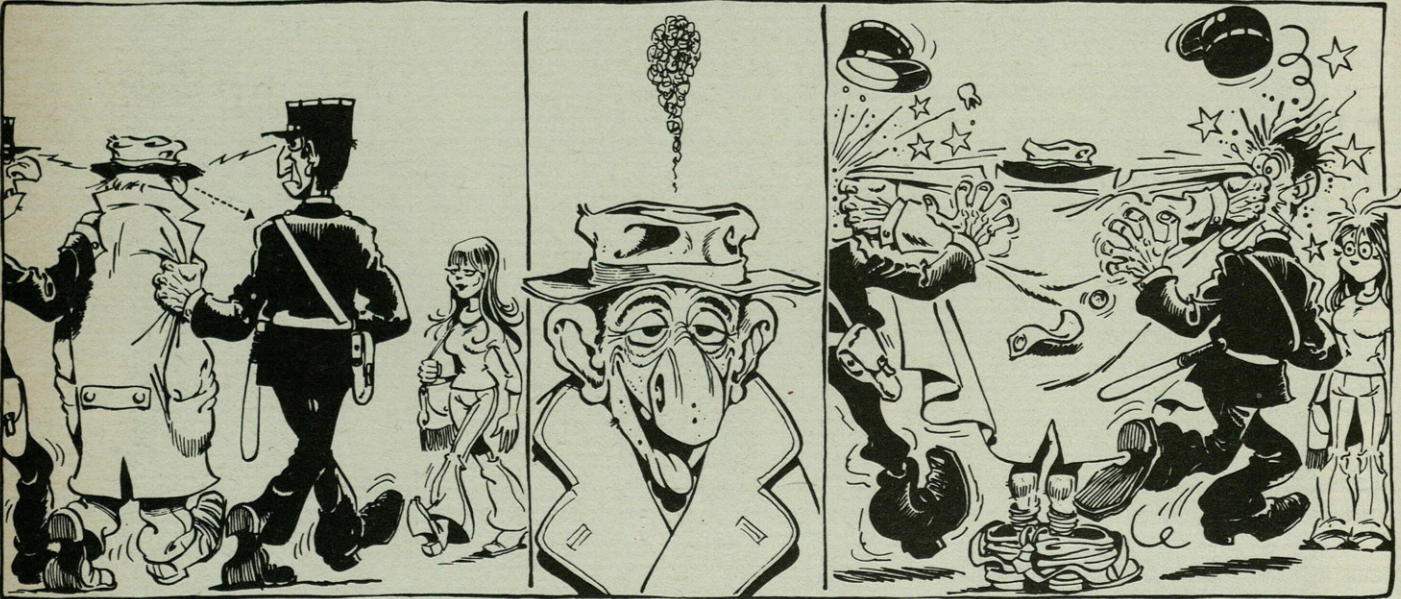
3.- ETA IBAI HAUETATIK LUZEENA?

- a) Mississippi
- b) Amazonas
- c) Nilo
- d) Ibaizabal

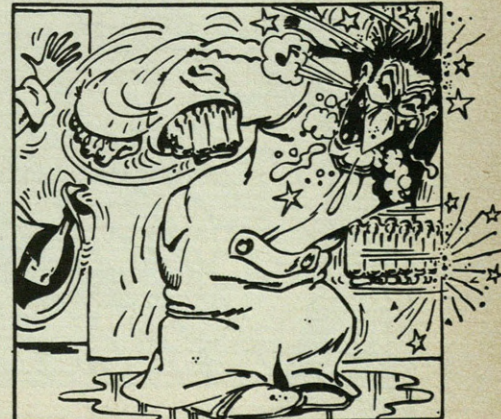
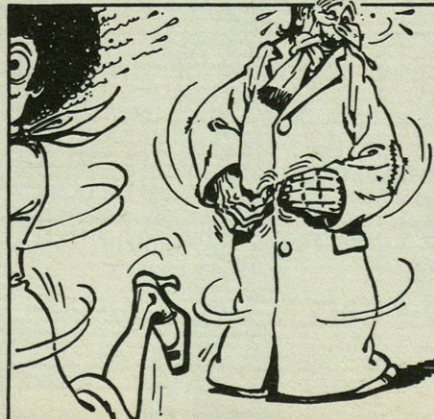
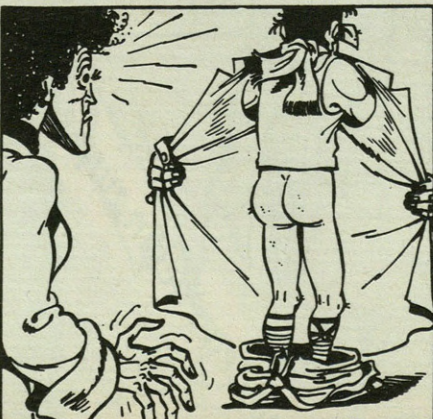
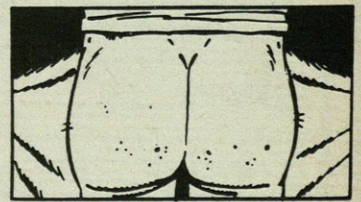
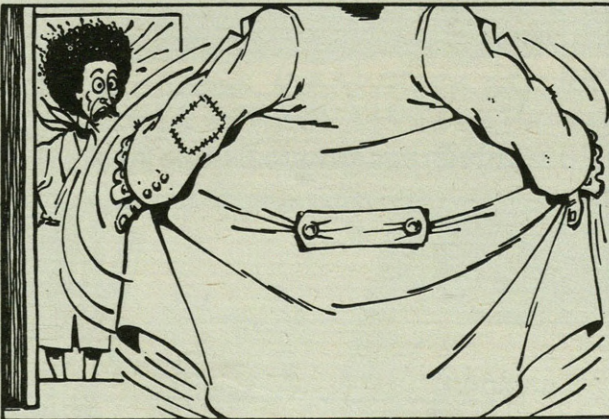
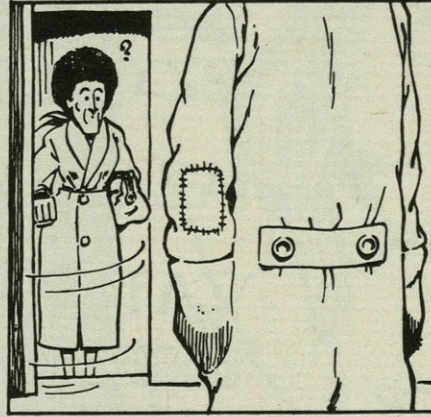
4.- ZEIN NAZIOTAKO HIRIBURUA DA GEORGETOWN?

- a) Zelanda Berria
- b) Guatemala
- c) Guyana
- d) Zimbawe

•	B	•	A	•	U	•	B	•	U	•	I
B	E	L	D	U	R	G	A	R	R	I	A
•	S	A	I	L	K	A	T	U	•	Z	•
A	T	S	O	T	I	T	Z	•	L	A	•
•	E	T	•	Z	A	I	O	K	•	K	I
A	L	E	K	A	•	K	R	A	T	E	R
•	A	R	I	M	A	•	D	•	A	R	E
I	K	•	L	A	S	T	E	R	R	A	K
•	O	S	O	•	K	E	A	•	T	•	I
A	B	A	R	I	K	R	A	K	A	•	A

KOOS VOOS

ELHUYAR

ZIENTZIA ETA TEKNIKA

EZ GELDITU

AZALEAN

ZATOZ MUINERA

Elhuyar, Zientzia eta Teknika aldizkaria jaso nahi dut. Urtean honen hamaika ale jasoko ditut gainera doan "Elhuyar" aldizkariaren bi ale.

Izena _____

Helbidea _____ Lanbidea _____

Hiria _____ Telefonoa _____

Ordainketa:

Errenboltsoz

Kontu-korrontea k/k zenbakia: _____ Bankua: _____

- ☐ 1989.rako 4.500 pta. Euskal Herria eta Frantzia.
- ☐ Bi urterako 8.500 pta.
- ☐ 1989.rako 5.000 pta. beste herrietan.

hilabetean behin zure eskutan

BIZI EREDUAK

Natxo Allende 90

Gau asko gutunak idazten
igaro ohi dut oso berandu
arte...

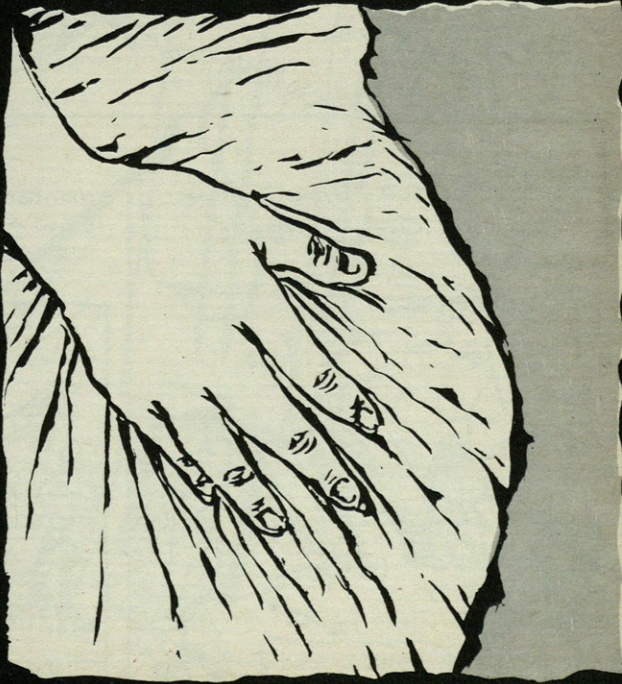
Oheratzerakoan, bera dau-
kat buruan, eta iasko udan
Donostian elkarrekin pasatutakoak

Egunak irakurtzen edo telebista
ikusten Donosti agertzen denean,
bera daukat gogoan berriro...

eta ez dakit nola arraio esan
behar diodan haurdun nagoe-
la udaz gerotik.

SUPERHERTZAINA

Ali + Morau *

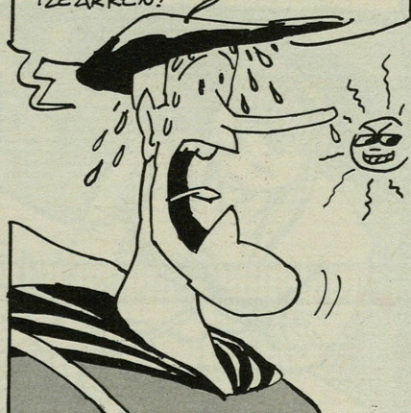

ZEIN ONDO!! AZKE-
NEAN OPORRAK!
ASTE BETE MENDI
AN! EUFA!

"MENDIAN"

BAKARDADEA,
HAIZE GARBIA...
LASAITASUNA...
PAKEA ETA
ATSEDENA...
NATURA...

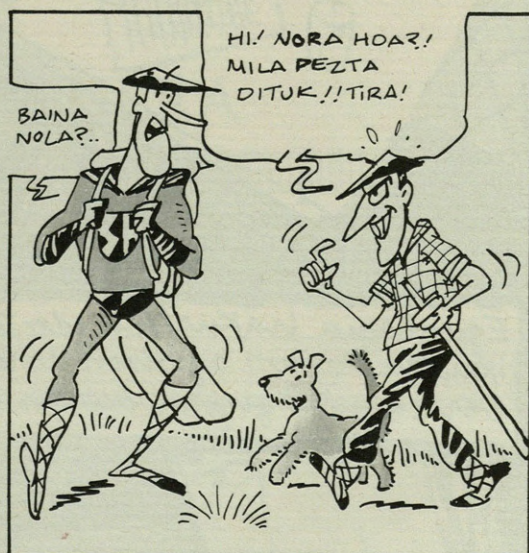
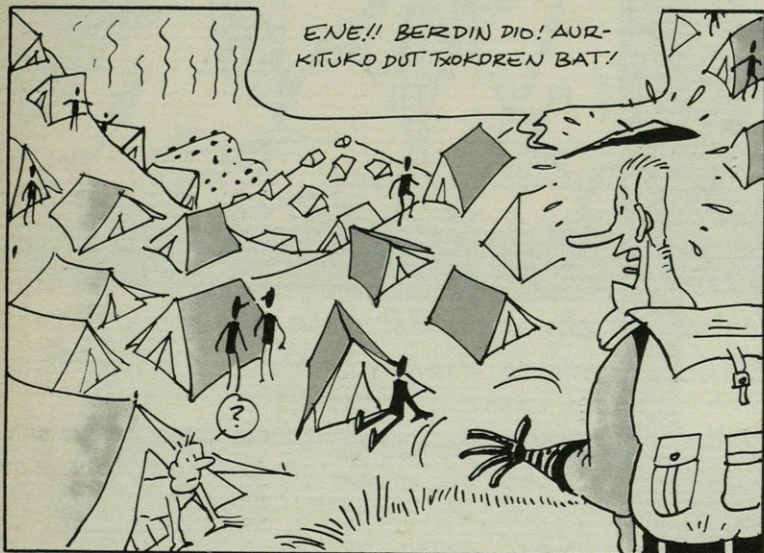
AH, AH, ... PENA MEREZI
DU HONAINO 160TZEAK AH...
JENDEA.. AH, AH... EZ AURKI
TZEAREN!

ENE!! BERDIN DIO! AUR-
KITUKO DUT TXOKDREN BAT!

HI! NORA HOAZ!
MILA PEZTA
DITUK!! TIRA!

BAINA
NOLA?..

III.
TORI! HOR DAUKAK!!

HEMEN GANDENEZ
EZIN ATZERA JO!
TIRA BA!

AH! ETA AHATZU
BAINO LEHEN,
DERRIGORREZKO
PROZESIUUA
8'RETAN, ADITU?

MILA
ESKER.

JE, JE...

(LASAITASUNA, BA!, LASAITASUNA)

Haziendak ez du aintzakotzat hartzen arte arloko mundua

PINTORE OSPETSUEN AHAIDEAK MERKATU BELTZAREN OINARRI

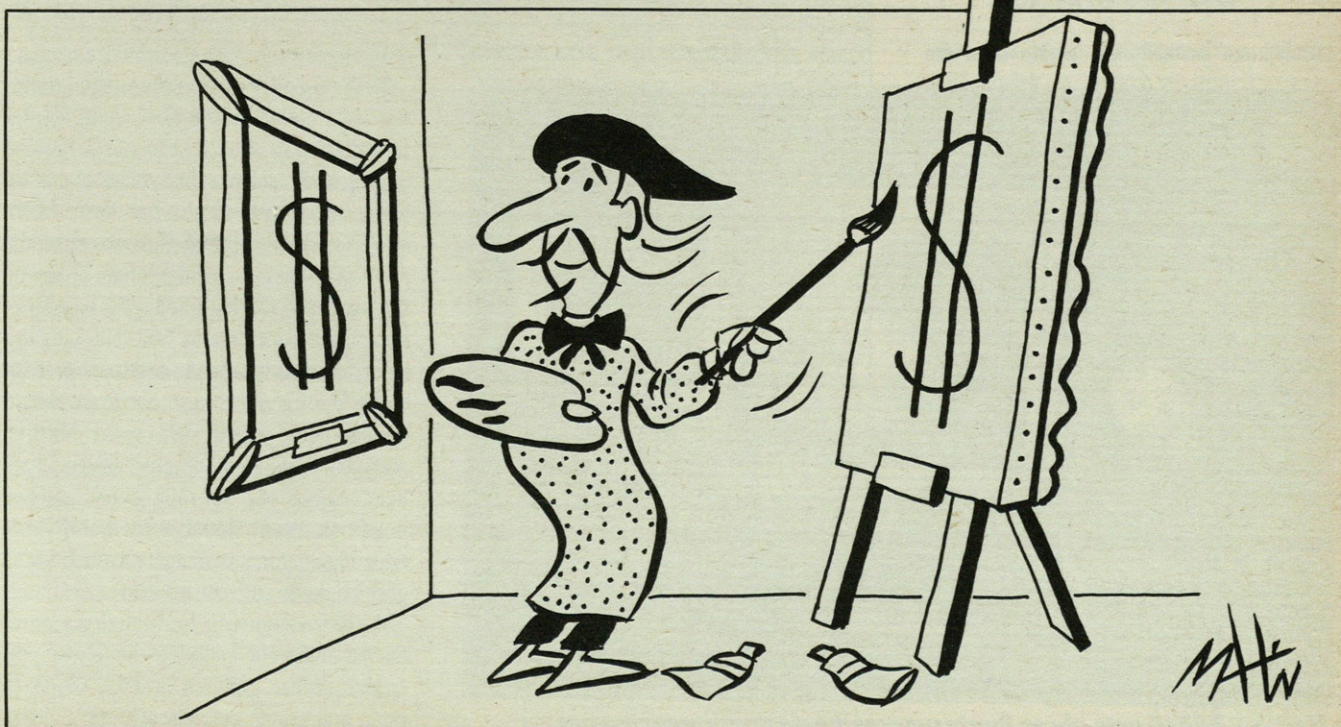
Arte munduan, egun pintore ospetsuek eta beraien kuadroek dute lehentasuna. Subasten bidez lortzen dira pintore ezagunen margoen salerosketak. Subasta edo enkantetara eraman aurretik ordea, kuadroen egitasuna frogatu behar da eta hemen sortzen dira «txantxuilorik» handienak, orain arte pintorearen senide edo ahaide izateak izugarrizko pisua bait zeukan produktua egitasuna frogatzeko; baina zenbait ikerketaren ondorioz esan daiteke museo eta galeriatan dauden hainbat kuadro faltsu susmopean agertzen dela. Susmo faltsu hau, artistaren senideen ahaidekotasunaren abusuaren ondorioz dator, hauek egoera pribilejiatu hau erabil-

Arte inguruko albisteek egunerokotasuna eskuratu duten hontan, bada zer miaturik bertan. Urtean milaka milioi mugitzen dituen fenomeno honek pintore ospetsuen ahaidekotasunean badu oinarririk.

tzen bait zuten egitasun zertifikatuak nahi adina zabaltzeko.

Kasu deigarria Sorolla pintorearena da, azken bi urteotan 200 zertifikatutik gora jaurtiki bait dira bere kuadroen egitasuna lortzeko, eta jakin, obra bati buruzko zertifikatua eskuratzeko gutxienez bi edo hiru hilabetetako epea gainditzeko dela, eta ziurtasun agiri hauek ez ditu edozeinek jaurtitzeko gai honetan jakitunez osaturiko batzorde batek baizik.

Kuadroen egitasuna gauzatzeko beste bide bat garatu da azken urteotan, nahiz eta oso arraroa izan pintura lanak haziendak aitortzea; bada halaber jenderik aitopeneri etekinik atera dionik, oso egile jatorri susmagarria zuten obrek lejitimitate zertifikatua lortzen bait zuten ministeritzak —aurrez ikerketarik egin gabe— bidalitako gutun baten bitartez. Eskutitz honek zera esaten zen, Patrimonio Artistiko

PILAR ARIZUBIETA
antiguetate dendari

«Diru beltzaren erabilera subasta garrantzitsuetan gertatzen da»

Pilar Arizubieta Badiola Bilboko antiguetate denda ospetsu bateko nagusia da. Orain dela 18 urte hasi zen eginkizun honetan, eta bere eritziz, aintzinatekoak ikusi eta ukitu egin behar dira.

ARGIA.— Noiz hasten da objektu bat bere aintzinasunagatik balorea hartzen?

PILAR ARIZUBIETA.— Haltzari alo-rrean, gutxienez ehun urte izan behar di-

tu antigoaleko kontsideratzeko; zila-rrean, 70 urterekin lortzen du aintzineko-tasun balorea; eta pinturan, berriz, egilea hila egotea derrigorrezko betebeharra da, nahiz eta orain dela hamar urtetako kuadroa izan.

A.— Zer erizpide erabiltzen da balore handiagoa hala txikiagoa izateko?

P.A.— Kalitatea da erabiltzen den krite-rorik nagusia. Ez da nahikoa objektu zaharra izatea, zer materialeaz dagoen egina ere kontutan hartu behar baita. Horrezaz gain, fina izatea, egur materiale onarekin landua edo estilo depuratu ba-tez sinatua egotea estimatzen dira; XVIII gizaldiko haltzariak, esate batera, zurgi-nen izenpenak daramatzate. Oro har, aristokrazia eta erregeentzat eginikoak dira garestienak.

A.— Nondik lortzen dituzue denda-riok antiguetate objektuak?

P.A.— Oso zaila gertatzen zaigu eskura-tzea. Interesgarriena etxe pribatuetatik lortzea litzateke; hau da, norbaitek deitu egiten gaitu objektu bat duela esanez, geu bertara hurbiltzen gara eta tratua ix-ten dugu. Antigualeko dendatan erosi izan dugu inoiz, kanpokoetan batez ere, baina gero eta zailago gertatzen zaigu.

A.— Aintzinatekoen salerosketan ohartzen al zarete diru beltzaren era-bileraz?

P.A.— Askotan pentsatu izan dut, «gizon honek ezin du diru guzti hau legala izan», baina, noski, nik ez dakit ziur diru beltza ote den. Nik, normalean, txekiz kobratzen dut eta faktura arrunta izaten da. Ene ustez, diru beltzaren erabilera garbiagoa subasta garrantzitsuetan gerta-tzen da, eta konkretuki pintura alorrean, erosleak eta saltzaileak bait baidakite di-ru beltza dabilela bertan.

Historikoan sartzen zela aipatu obra eta honela zenbaitek gero bere lana saltzera-

Merkatu beltza arte obren iluntasunaren beste ondorioetarikoa bat da.

koan egitasun frogatzat erabili izan zuen.

Merkatu beltza da arte obren iluntasuna-ren beste ondorioetarikoa bat, egun, Zurba-rán, Velázquez edo Goyaren obrak beraien oinordekoek saltzen bait dituzte merka-tuan. Zurbaranen «Cristo» bat, kasu, Alfon-so Pérez Sánchez Prado Museoko zuzenda-riak egiaztatua eta komentatua, 27 milioi-tan sartu zen merkatu beltzean, nazioarte-ko azokan bere prezioa 500 milioi inguru-ra erraz iritsiko zenean. Argitzera eramán da baita ere, Suitzan arte obrek darabilten mugimendua; orain dela gutxi Miroren margoak Londonen Sotheby's galerian kan-delatu ziren eta Suitzatik zehar zetozen kuadroak ziren. Honek guzti honek argi-tzen digu jatorri susmagarria duen dirua garbitzen edo zuritzen ari dela.

Artearen inguruan beste atal garrantzi-tsu bat antiguetate edo aintzinatekoena da. Urtean zehar miloika pezeta mugitzen duen atal honen oinarria errentagarritasu-

Jende arrunta gero eta gehiago ari da interesatzen antiguetateen munduaz.

nean datza. Aintzinatekoa erostean de-
nean, dendariak edo saltzaileak erosleari

ziurtasun osoa ematen dio inoiz erositako
objektua saldu nahiko balu erosterako pre-

zioa berreskuratuko lukeela gutxienik ge-
ro saltzerakoan esanez. Nahiz eta orain arte
antiguetateak eskuratzea edozeinen pa-
triketara ez iritsi, badirudi urteak aurrera
doazen heinean aukerak ere areagotzen
doazela; oraintsu arte aintzinatekoen mun-
duan ibiltzen zen jendea nahiko mugatua
zen, baina gaur egun, ferien ondorioz, per-
sona arruntak gero eta gehiago ari dira in-
terestatzen mundu honetaz, dirudunetik
egungo gazte ezkonduetara igaro delarik
eroslegoa.

Van Gogh eta inbertsioak

Vincent Van Goghen heriotz mendeu-
rrenak lehen planora ekarri du berriro
bere bizitza larrian koadro bat besterik
ez saldu eta denboraren poderioz pintore
aberatsena bilakatu den pertsonaia. Bide
batez, bere izenean antolatutako bi era-
kusketek «Liliak» eta «Ekiloreak» titulue-
kin zabaldutako pintura-negozioaren gai-
lurra ukitu dute, artea aurrezki errenta-
garriena dela erakutsiz. Aseguru konpai-
niek halaber, mana izugarria aurkitu du-
te jenio eroaren omenez, jabe partikula-
rrek utzitako koadroak aseguratzeak
400.000 milioi pezetatako kostoa eragin
baitu.

Artea bada negozio bihurtu da. Infla-
zioaren ondorioak eta kapital errenten
tratamendu fiskalak aurrezkiaren jaitsie-
ra eragin du, eta bezeroek boltsa edo su-
perkontueta inbertitzeari jarraitzen ba-
diote ere, artea eta bitxikeriak egungo di-
ruzaleen topaleku bilakatu dira, Hazien-
dari esker. Gauzak honela, normala ger-
tatzen da Londongo Philips aretoan,
1881eko bizikleta batek lau milioi pezeta-
tako balioa eskuratzea edota alfonbra bat
milioia ordaintzea Brook subastan orain
aste gutxi. Xelebrekerien alorrean, Baz-
ko arraultze berezi bat, hamabi zatitan
banatua eta bere barnean beste arraultze

bat daraman agata kutxatila daukana,
110 eta 165 milioi pezetatan atera zen su-
bastara. Eta Berlinen, berriaz, 6.500 peze-
tatan saltzen dute oraindik Hormaren za-
ti bana.

Christie's eta Sotheby's museoetan pre-
zioak bestelakoak dira. Joan den hilabe-
tean, 1790eko haltzari bat 16-22 milioi
pezeta artean kokatu zen enkantean
New Yorken, eta zilarrezko bi kandela-
bro 8-13 milioi pezetako balioarekin. Pin-
tura espainiarrak, bestalde, sekulako gar-
rantzia hartu du azkenaldian eta Benja-
min Palencia baten koadroak hogeit mila-
ioira iritsi dira subastetan. Zentzu hone-
tan, mende hasierako margoek izan dute
arrakasta handiena azken hilabeteotan.
Sorolla, Benlliure edo Gallegosen lanak
estima handiz ordainduz.

Artea, eta pintura bereziki, inbertsio
bide errentagarri bilakatu da, Van Gogh,
Picasso edo Jospin merkantzia desiratu
bihurtuz. Europako Batzordeak azkenik,
3,7 edo 7,5 milioi pezeta azpiko balioa
duen edozein obraren kontrol estatala
ezabatzea nahi du bi urte barru, eta era-
bakiak bultzada nabarmena emango dio
arte inbertsioari.

A.GOSTIN

Haziendaren eragin eskasa

Arte munduan mugitzen diren milaka
milioi horiek ea inolako aitorpenik izaten
duten jakiteko hazienda saileko ikuskatzai-
leorde den Paulo Maneros Aginagaldere-
nana jo dugu. Bere esanetan, legalki berez
250.000 pezetatik gorako balioa duten ob-
jektuak deklaratu beharko lirake Errenta
Zergan, Patrimoniozko agiriaren bidez.
Hau teorian baino ez da gertatzen da, ezen
praktikan, oso gutxitan aitoritzen bait da.
Azterketa egiteko prozesua ere nahikoa
zaila eta luzea izaten da, guztia zehatz me-
hatz ikertzeko etxe pribatueta sartu be-
har bait ginateke, eta horretarako, lehe-
nengo juez batengana jo beharko genuke
baimena lortzeko eta gero etxeetan sartu.

Gaur egun argi dago horrelako ikerke-
tak huskeria bezala ikusten direla, eta no-
labait ere, jendearen kontzientziak onartu
egiten du.

JOSEBA AZPEITIA

Sobietar Batasunean desastre ekologiko izugarri eta konponkaitza

ARAL ITSASOAREN UREK MAPETAN BESTERIK EZ DIRAUTE

Duela 20 urte arte barne itsaso osoa zen Arala, olatuak eta ekaitzak zeuzkan beste edozeinek bezala, eta arrantza izugarri produktiboa: 45.000 tonelada arrain ematen zituen urtean, eta bertako esturioiek egiten zuten SESBeko kabiarrak produkzioaren %10a. Itsasoaren kostaldeetan, Uzbekistan eta Kazakstaneko errepubliketako eremuetan, milioi bat inguru lagun bizi ziren, kazakiarrak iparraldean eta Karakalpak herria hegoaldean.

Arrantzaletan haien portuak herri fantasma bezala gaur egun, itsasoaren kostaldea 150 kilometro urrundu da iparraldean eta 90 hegoaldean, eta arrantzaleen semeek

Ozonoaren zuloak edo Amazoniako basoen desagerpenak mundu mailan kezka izugarria sortzen duten bezala, beste hainbat desastre ekologiko isilean geratu izan dira, mundu sozialista zelakoan gertaturikoak bezala. Arazo hauetarik tristenetarikoa SESBean egunez egun bilakatzen ari da: Aral itsasoaren desagerpena.

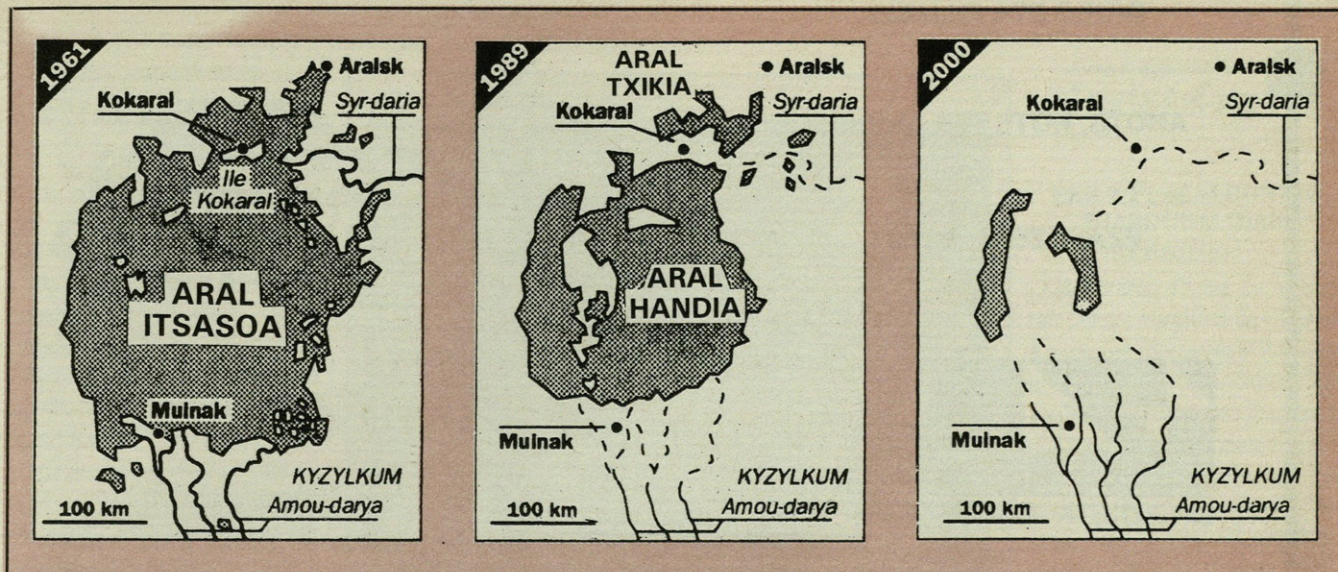
ez dute itsasorik ezagutzen, gatzeko deserta pozoindua baino ez dute inguruan. Mapamundietan Kaspioaren ondoan agertu ohi zaigun Aral itsasoa fikzioa da gaur egun, haren ordez bi laku gazi daude, Aral handia eta Aral txikia, eta itsasoa ureztatzen zuten bi ibaiak, Amu-Darya eta

Syr-Darya, ez dira jadanik itsasoraino heltzen, Kyzyl-Kum desertuaren ondarretan desagertzen dira. Kostaldean atzerakadak ez du geldiunerik azken 20 urteetan eta urtero 80 bat zentimetro jeisten da itsasoa sakonera, uren gazitasuna ugalduz.

Arazoaren jatorria 50en hamarkadaren

Itsasoa lehortzen den heinean uraren gazitasuna handitzen den bezala arrain espeziatarik gehienak pozoindua ari dira desagertzen.

Kostaldearen atzerakada bistakoa da, 2000. urterako aurre ikuspenak beldurtzeko modukoak dira. Atlasetan, hala ere, Aralarren muga zaharrak ageri dira mapetan.

geroztik SESBeko asiar errepublika haue-
tan bultzatu izan duten nekazal monokulti-
bo salbajeetan aurkitu behar da. Uzbekista-
neko nekazal lurren %80a kotoia produzi-
tzeko erabili ohi dira, eremu hauetarako
ura Amu-Darya eta Syr-Darya ibaiek eman
dutelarik, desertuko ur iturri bakarrak ka-
sik. Ibaietatik ura ohosten duten kanaleak
Uzbekistan eta Kazakstaneko lurrez gain,
beste errepublika batzutura ere abiatzen
dira. Karakum desertua zeharkatuz, 300
kilometrotako kanalea egin zen Turkme-
nistaneko errepublikan ere kotoia erein
ahal izateko Amu-Daryaren urak hara er-
mateko. Hala ere, kotoia ez omen da mol-
datu turkmeniar lurraldeetara eta kanale
handiaren urak desertuaren erdian isur-
tzen dira alperrikako aintzira batetan. On-
dorioz, desertuz inguratutako turkmeniar
kapitalean, Ashabaden, aintzira honek sor-
taratzen dizkien uholdeak ekiditzeko ba-
bes dikeak eraiki behar izan dituzte.

Haur pozoinduak

Ibaien urak gero eta gehiago kotoirako
erabili ahala, Aralera gero eta gutxiago
isurtzen zuten. 1959an bi ibai nagusien ar-
tean 50 km kubiko joan ziren Aralera,
1980an 10 km³, 1985ean tantanik ez,
1988an 24 km³ —larritasunezko neurriak
hartu ondoren eta urte oso euritsua izan-
nik—, eta 1989an 0,04 km³. Gauzak hone-
la, 2000 urtean, ia ezer ez da geldituko, bi
aintziratxo hil.

Aral itsasoaren heriotza desastre honen
alderik agerikoena bada, ez da bertako bi-

zilagunei kezkarik sortzen dien bakarra.
Kotoiaren monokultiboak beste ondorio
mingarriak ekarri ditu, gaur egungo Kara-
kalkakia —Uzbekistanen barnean errepu-
blika autonomoa— munduko eremurik ku-
tsatuenen artean dagoelarik. Kotoia neurri
gabe produzitu izan da, ar eta izurriak eki-
ditzeko toneladaka pestizida jaurti izan di-
ra soloetan, eta uzta garaian, kotoia erra-
zago bildu ahal izateko, defolianteak —lan-
dareen ostroak erortarazten dituzte pro-
dutu kimikoak— botatzen ziren abioieta-
tik, nekazariak lanean ari ziren bitartean.
Bi produktu hauek kotoia produzitzeko ba-
lio izan dute baina lurra eta aidea pozoin-
du dute.

Kutsaduraren eragin larriena haurrek ja-
saten dute. Gaisorik jaiotzen dira, eta hori
gutxi balitz, produkzio planek eskatzen du-
ten zenbakiak borobiltzeko kotoi soloetan
lan egin behar izaten dute eskolakume adi-
na dutenean. Honen ondorioz, Karakalpa-
kiako haurren hilkortasun neurria Bangla-
desh-en parekoa da, milako 118koa,

Kutsaduraren eragin
larriena haurrek jasaten
dute: Karakalpakiako haur
hilkortasun maila hirukoiztu
egin da 30 urtetan.

1961an milako 44koa zenean. Lau umeta-
rik batek distrofia muskularra pairatzen
du, eta gazte direnean ez dira soldadutzara
joaten, gai ez bait dira. Hepatitisak eta
kantzerrak bikoiztu egin dira urte gutxi-
tan, berez ere eremu oso txiroa zen lurral-
de honetan; ospitaletan, behar lirartekeen
botiken %80a falta da. Beste datu bat: So-
biatar Batasuneko biztanlegoaren %0,37a
duen duen herrialde honetan SESBeko le-
gendunen %22a bizi da.

Osasun arazo larri hau epe laburrean zu-
zentzeko aukerak eskasak dira. Kotoia ez
bada ereiten, berez oso kaskarra den eko-
nomia guztia pikutara doa, lurralde hone-
tako beste aberastasun iturria, Arala, agor-
tu egin bait da. Ez dago jada esturiorik, ur
gaziegitan arrain pozoindu bakan batzu,
otarrainska espezie batzu eta itsasapo mu-
tante bat besterik ez dira bizi. Itsasoaren
inguruetako lurreko fauna ere desagertze-
ko zorian dago. 138 espeziez 38 baka-
rrik daude gaur egun, inoiz larrua atzerrira
esportatzeko balio izan zuten urtxakurrak
aspaldi hil ziren betirako.

Salba daitekeen apurra salbatzekotan,
Siberiako ibai handietarik ur trasbasea egi-
tea proposatu dute batzu, 2.700 kilometro-
tako kanalea eraikiz. Ideiak kontrako eri-
tziak jaso ditu ekologo amerikar eta sobie-
tar batzuren gandik, beste arrisku ekologi-
ko batzu ekarriko bait litzuke hark. Tar-
tean «Aral eta Amu-Darya-ren salbapene-
rako elkarte» sortu da Karakalpakistan. 35
kide ditu oraingoz.

BIDEO ETA FILMEEI

AHOTS, HOTS ETA MUSIKA

EZARTZEKO PREST

IZBI SA
BIKOIZKETA GRABAKETAK

ARBAITZALDE ETXEA-SAN ROKE AUZOA

DONOSTIA

Tif.: 46 29 64 — 45 96 29

ZINKUNEGI
O P T I K A

HERNANI, 4 - 20004 DONOSTIA - Telf. 42 06 24

EUSKAL

**EUSKARAREN I.
ERAKUSKETA
OROKORRA**

HITZ

ZUMARRAGA

**APIRILAREN 20tik 29ra
URRETXUKO KULTUR ETXEA**

EUSKO JAURLARITZA

HIZKUNTZ POLITIKARAKO IDAZKARITZA NAGUSIA

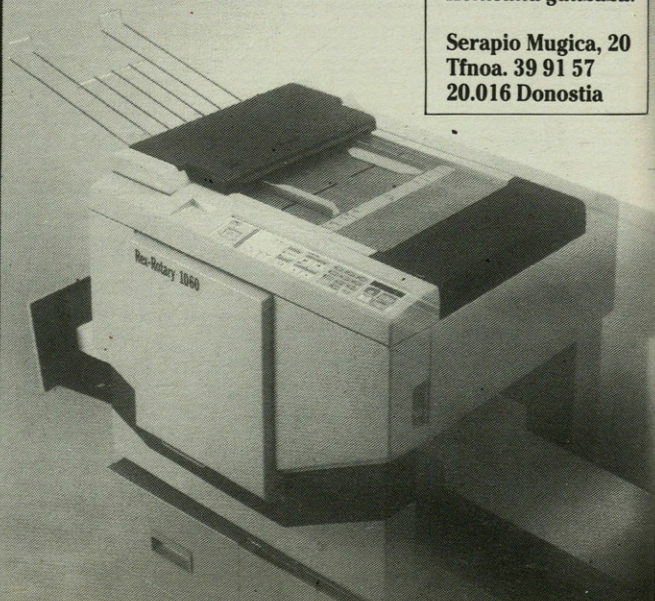
KOPY-LEKU

Rex-Rotary-ko banatzaile ofiziala

Fotokopiatan xahutzen duzun dirutza gasta-
tu nahi ez baduzu, merkatuko kopiarik mer-
keenak egiten dituen fotokopiadora dugu.

Kontsulta gaitzazu!

Serapio Mugica, 20
Tfnoa. 39 91 57
20.016 Donostia

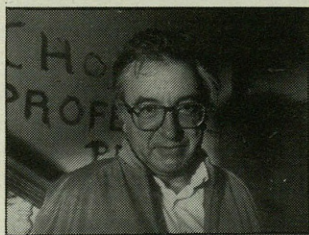

Erranak erran

SARRIONANDIAREN LAN BERRIAK

«Ez gara gure baita-koak» bezalako liburu bi prestatu samarrak zituela idatzi zidan. Horiekin batean «Izkiriaturik aurkitu ditudan ene poemak»en bidetik beste liburu bat ari dela. Apokrifoeekin eta itzulpenekin osatutako honek «Hezurrezko xirulak» izenburua eramango du, eta bien bitartean nobela batekin buru-belarri sarturik dabilela ematen du.

Xabier mendiguren.
(«Egin», 90-4-20).

EUSKALDUNBERRIEN EUSKARA

Orain jendeak euskara ikasten du askotan batere harremanik izan gabe mundu euskaldunarekin, eta hala ere oso harro uste dute euskaraz ongi dakitela. (...) Alde batetik ez dugu euskaldunberria desanimatu behar, baina bestetik hizkuntza bat salbatu nahi dugu, ez edozer gauza.

Txillardeggi.
(«Aizu!», 89. zenb.)

EUSKADIKO BALLETA ESTREINATUKO

Euskadiko Balletean dantzariak onartzeko gogorra da. Noski, sarreraren euskaldunek lehentasun apur bat badute, baina audizio probak pasatu behar dira eta ez dira txantxetakoak. Kontutan eduki Dantzaren Egunaren bezalako gala batetan Argüelles edo Plisetskaya batekin dantzatu behar dutela.

Rafael Martí.
(«Deia», 90-4-19).

24 BIKOTE LEHIAN, MALLABIAN IGANDEZ HASITA

TRIKITILARI GAZTEAK TXAPELAREN BILA HASI DIRA

Maiatzaren 20an Zaldibarren jokatu den Euskadiko Trikitilari Gazteen 8. Txapelketako finala bidean 24 bikotek parte hartuko du. Iragan domekan egin zen lehendabiziko kanporaketa Mallabian 8 bikoteraren artean, hurrengoa igande honetan (apirilak 29) burutuko da Aramaioko pilotalekuan (arratsaldean), eta azkenengoa Azkoitiko frontoian maiatzaren 5ean.

Finalera 8 pasatuko dira, bakoitzak txikitixa, porrusalda, fandangoa eta arin-arin bana jota. Eta finalean derrigorrezkoak izango dituzten doinuak segidakoak: Bizkaiko trikitixa, porrusalda, Lastur fandangoa eta arin-arina.

LUBITSCH-EN SASOIAN KOMEDIAREN MAISU

HARRY D'ABBADIE BAIGORRIKOA DONOSTIAKO ZINEMALDIAN

Harry D'Abbadie D'Arrast, Argentinako Buenos Airesen 1897. urtean jaioa, jatorriz euskalduna zen. Ernst Lubitsch zinegilearen sasoi berekoa da, eta harekin batera D'Abbadie komedia amerikarraren sortzaile nagusienetarikotzat hartua.

Donostiako datorren Zinemaldian ziklo berezi bat izango da ikusgai D'Abbadie-ri eskainia —*Berririo jaio* izenburupean—. «Services for ladies» (1927), «Dry Martini» (1928), «Faffles» (1930) edota «Topaze» (1933) dira bere filmeetarik batzu.

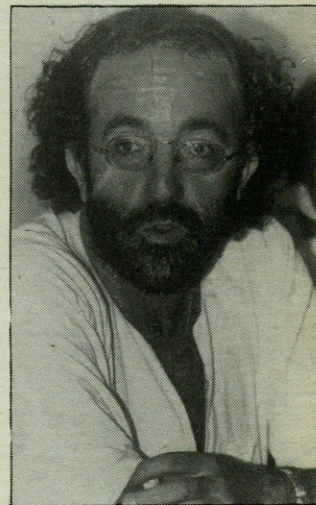
Harry D'Abbadie 1968. urtean hil zen Montecarlon, eta bere gorpua Baigorri izan zen ehortzia.

☐ **EUSKAL** Herriko Irrintzi eta Zinkaren lehen txapelketari hasiera eman zitzaion joan den igandean Lekeitioko eskualdeko kanporaketa bitartez. Finala Bilboko Doña Casilda parkean burutuko da irailaren 9an, eta bitartean kanporaketak 7 herrialdeetan.

Txutxumutxuka

EKB-K EUSKALDUNTZE IHARDUNALDIAK ERATUKO

☐ Maiatzaren 19 eta 20. egunean Leioan burutuko dira Euskal Kulturaren Batzarrearen lehenengo aldiz antolatuko dituen Euskalduntze-Alfabetatze Ihardunaldiak. Bertan lan honetan diharduten kasik 30 euskaltegi eta erakundek parte hartuko du, tartean izaki besteak beste: AEK, Ikastari, Elkarlan, Monpas, Rikardo Arregi, Labayru, Maizpide, Ilazki, Hegoalde eta herri ezberdinetako udal euskaltegiak.

IMANOL LARTZABAL NEW YORK-EN NAHI EZ

☐ Idaho estatua sortu zeneko 100. urtebetetzea aurtan ospatzen dela eta, ekainaren 12tik 19ra bitartean euskal astea ospatuko da Boisen, bertako Euskal Etxeak antolatuta. Imanol Lartzabal kantari bezala eramango dute, egunotako egitaraua probetxatuz beste zenbait hiri amerikarretako euskal etxeetan ere abes dezan. New York-eko Brooklyn auzoan dagoen *Eusko Gasteak* etxetik Euskadira telefonatu dute ordea. Imanol ezetz eta beste kantariaren bat eramateko eskaria luzatuz.

GORKA ARRESE

10 URTE ARTEAREN ZIRKUITOETATIK URRUN ARITU OSTEAN
ERAKUSKETA MONOGRAFIKOA ZABALDU BERRI DU DONOSTIAN

Vicente Ameztoy: «Ez naiz sekula nere pinturarekin pozik geratzen»

Ameztoy margolariaren azken 15 urteetako lanak Donostiako «Arteleku»n bildu dira. 1979. urtetik erakusketarik egin gabe, artearen merkatu eta korranteetatik urrun, bide pertsonala jorratu du: pintura, grabatuak, serigrafiak, kutzak, bidaia bildumak.

Vicente Ameztoy Donostian jaio zen 1946an, eta haurra zela kasik hasi zen margotzen eta erakusketatan parte hartzen. *Izena* irabazi eta gero, Madrilén egin-dako erakusketa handi baten ondoren, ordea, isiltasuna aukeratu zuen, eta nahiz eta lanari lotua egon ez du erakusketatan parte hartu. Zirkuitoetatik urruti, ezagunen bitartez banatu du obra. Pintura egin izan du batez ere, baita kutzak, bidaia albumak eta lan grafikoa ere bai: grabatua, litografia eta serigrafia, azken bi hauek Artelekuk Martutenen dituen tailarretan.

Orain, Artelekuk antolatutako monografiko hau heltzen da, maiatzaren 30a arte luzatuko dena. Erakusketaren irekierarekin batera katalogo bat argitaratu da, Vicente Molina Foix-en hitzaurreaz eta Ameztoy-ren azken 15 urteetako produkzio artistiko ia guztiaz. Erakusketan, espazioagatik batipat, aukeraketa egin da; partikularren eta museotako margoen batzu bildu dira, bai eta ere

kutzak, bozetoak, marrazkiak eta lan grafikoa.

Eskena fantastiko eta onirikoak

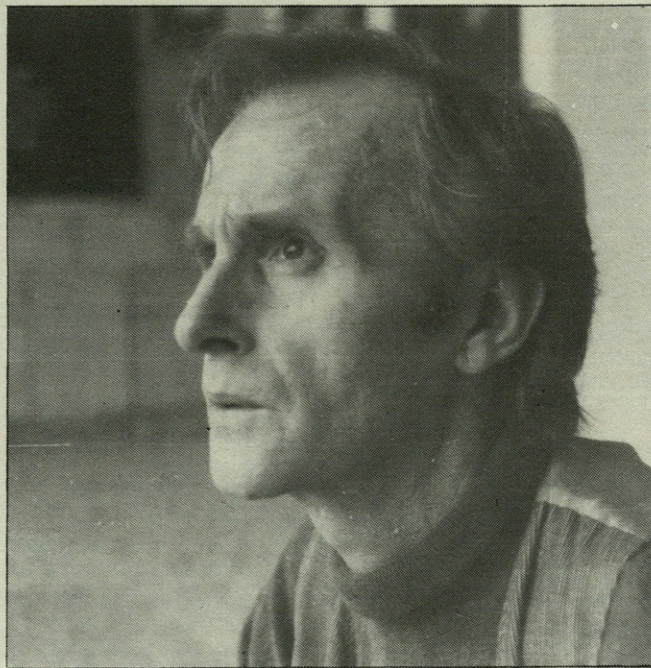
Ameztoyren margoetan berdea da nagusi, naturaren munda, basoa batipat, eta nekazal ingurua ere bai. Oinarriak horiek badira ere, eskena fantastiko eta onirikoak eraikitzen ditu osagarri natural horiekin; giza kiaren irudia eta geometriak tartekatuz naturaren eremu horretan sortzen ditu amets itxurako margoak. Guzti hau detaile minimo osoz margotzen du Vicente Ameztoyk, irudi argiak eginez, pintzelada lodirik gabekoak.

Detaileari, «perfekzioari», horrenbesteko garrantzia ematean, gutxitan asetzen da Vicente Ameztoy lortzen dituen emaitzekin. «Ez naiz pozik geratzen nire pinturarekin, sekula ere ez», kontatu zigun Artelekun erakusketaren muntaian. «Oso prozesu luzea dudanez, beti pentsatzen dut ea ez ote nuen mugetaraino eramán behar margoa, beti gelditzen zait

lana hobetu nezakeen susmoa. Ezin dezaket esan bukatuta ala bukatu gabeak daudenik, estudiantik irtetea ahalik eta osotuenak egon daitezen saiatzen naiz, baina nire obsesioa da beharbada, baina hala da, beti daukat hartan lanean segi nezakeen sentsazioa, agian urteetan zehar, jakin gabe ea margoaren probetxu edo kalterako izango litzatekeen hori».

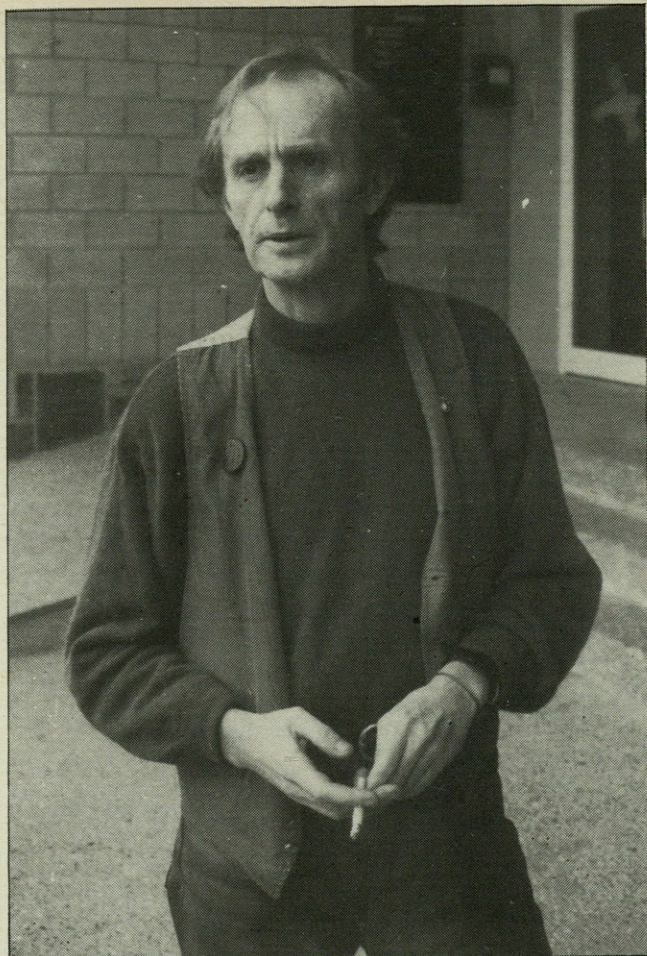
Era klasikoan, lientzoaren

gainean olioaz margotzen du Ameztoyk, Billabonan duen baserri estudioan. Margoetan isladatzen dituen irudiak bere inguru hurbiletik jasotzen ditu, basoan ibiliaren ibiliaz gauzak ikusiz. Molina Foix-ek katalogoaren hitzaurrean dioen bezala, «basoaren gorputz lodia bilatu, garaiz kanpo jotzen du mendira, bere garaikideetatik inork edo ia inork hara jotzen ez duen unean hain zuzen».

FERNÁNDEZ

«1976tik ez ditut komertzializazio zirkuitoak ukitu. Galerien giro horrek nik benetan egin nuenagandik aldendu nezakeela ikusi nuen»

Orohar, errealitate amestua da Ameztroyren pinturako gaia.

Hala ere, kritikoaren ustez, moden zerga ordaindu gabe modernotasun osoa du Ameztroyk.

Lan egiteko era pertsonal hau nahita aukeratu du artista honek. «1976tik ez ditut komertzializazio zirkuitoak ukitu, ezta artearen giroak ere. Orduan atzera egin ninduen zerbait egon zen, mundu horrek, galerien giro horrek nik benetan egin nuenagandik aldendu ne zakeela ikusi nuen. Galeria baten zentzatu ere kontratua egin nahi zidaten baina paso egin nuen, ez nuen nahi inolako konpromezurik». Ordudanik, bere erritmoari lotuta bakarrik egin du lan. «Egun osoa margotzen pasatzen duen jendea ezagutzen dut, egunero zortzi ordu; gaiari ekiteko modu bat da hori, baina nik margotzeko kanpora irten behar dut, ikusi egin

behar dut, inguruaz jabetu eta zentzuaz margotu. Margotzearen margotzea ez da nirea».

Estilo pertsonala

Bere estiloaz horrela mintzo zaigu Vicente Ameztroy: «Tratamendua eta agertzen dena erreala da, baina amestutako errealitatea». Irudi oniriko horiekin zera eman nahi du aditzera, «humanoaren eta naturalaren arteko gatazka aurrean pertsona batek sentitzen duena, hortik dator erakusketaren izena ere, Karne y Klorofila, erdaraz eta k-az, aberrazio linguistikoko txiki bat da hori...». Haragia eta klorofilaren txoke hau bere hainbat lanetan ikusi daiteke. Irudi naturalen erdian giza elementuak tartekatzen ditu eta alderantziz; adibidez, baso iturri baten

«Zeruko ARGIA»ko portadak erakusketan

Garai batetan, duela dozena bat urte, Zeruko ARGIArekin ere kolaboratu zuen Vicente Ameztroyk, aldizkari zaharra orain den ARGIA bihurtu baino pixkat lehentxeago. Barne orrialdeetarako marrazkiak egiteaz gain, azalak diseinatzearen ardura izan zuen sasoi hartan Ameztroyk. Orduan gorde izan zituen azaletako plantxa batzu apirilaren 24ean Artelekun zabaltzen den erakusketan ikusgai izango ditugu, argitaratu den katalogoan ere agertzen dela bat edo beste.

Zeruko ARGIArekin eginiko hauerz gain, garai bereko «Euskadi Sioux» zelako aldizkarian ihardun zuen. Aldizkari honek ale bakan batzu besterik kaleratu ez zituen arren, ohiartzun

nabaria jaso zuen urte haietan. «Euskadi Sioux» haren azal guztiak ere Ameztroyren eskutik atera ziren, proiektu hartan erabat murgildu zen eta.

«Garai hartan, azken 70ak, sekulako martxa zegoen, beti zeuden fesibalak, kartelak egin beharra, aste kulturalak...», esplikatzeko digu Vicente Ameztroyk. Pil-pileko giro hartan borondatezko lana izan zen guzti hura mugiarazten zuena, gaur nolabait ahaztuta dauden urteak beharbada. Ameztroyren ustez, «horiek izan dira herri honetan, behintzat maila batean, ondo funtzionatzeko zuen anarkia sistema bat esistitu izan duen urte bakarrik».

L.F.

margoan aho haundi bat agertzen zaigu, eta aldiz, hainbat pertsonak beste batzutan lastozko edo landarez eginiko besoak eta atalak dituzte.

Beste margo batzutan euskal folkloretik ateratako irudiak erabiltzen ditu modu nahiko ironikoan, pospolinez jantzitako gizonezko desdoblaturak agertzen den oihal handi batean bezala. «Herri honetako estetika ikusteko era bat da hori. Honelako elementuekin delirioraino hel zaitezke, surrealismoa baino harantzago dauden gaiak ukitu ditzakezu. Badaude postaleak non sardinak erretzen agertzen den sardine-
ra bat, eta atzean Altos Hornos dauka; honelako gauzek fantasmagoriatzako lurralde batetara eraman gaitzake».

Bere ekinbidea eta artea ez da amoldatzen inolako korrontetara. «Edozein tendentziatetik ate nago, urte hauetan horretan saiatu naiz zinez, modu erradikalean, nik nire bidea se-

gitzen dut». Margoetan antze-
man bide dugun surrealismoa aipatzen diogunean eskeptiko ageri zaigu. «Surrealismoa? ez dakit... ismoen gaia da hori. Surrealismoa margolaritzaren garai oso konkretu bati dagokio, eta badiu muga estetiko batzu, esan daiteke zer den surrealista eta zer ez. Hortaz, surreala hor dago nire margoetan, baina ez dago inondik inora korronte baten partaide izateko asmorik».

Etorkizunera begira, Vicente Ameztroy berak ere ez omen ditu gauzak argi. «Zuri nago orain, koadro batetan hasten naizen arte ez dut jakingo zer pasako den. Denboraldi batean margoetatik urrun egon naiz eta orain ez nago oso ziur, puntu honetan apenas ez dut ezagutzen nire burua, edozein norabidetan ekin diezaioket. Niretzat ere ezezaguna naiz, eta hala izan dadin nahiago dut».

LUIS FERNANDEZ

LIBURUGINTZAREN GARAPENAREKIN BATERA HELDU DEN ILUSTRAZIOGINTZAK
GAUR EGUN 30 IRUDIGILE BADITU ARGITALETXE EZBERDINENTZAT LANEAN

Ilustraziogintza, lerro tarteko artea

Euskal liburugintza goraka omen. Salmenta frango eta idazle anitz nonbait. Lerroek uzten duten tartetan berriz, irudiak. Hauen egileak ezagutarazi nahian, Zarautzen ilustraziogintza erakusketa zabaldu zen. Antton Olariagaren irudipenekin batera, Jesus Lucas gurekin.

Antton Olariagarekin ihardun genuen orain aste batzu orrialdeotan bertan, eta harrak jota edo, berriro han aipatutako zenbat eritzi plazaratuko ditugu. Izan ere, aste honetan hasi beharreko artikulu sorta ezin kaleratu

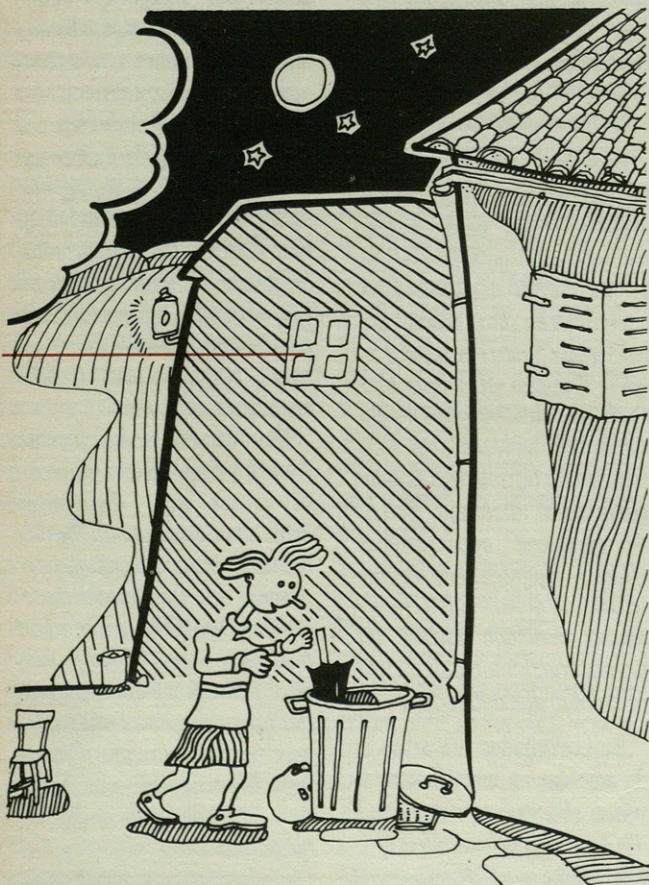
hernianiarrarenak kontutan hartu gabe. Beste modu batera esanda, aitzakia ederra ematen digu Olariagaren eritziak artikuluoi hasiera emateko.

Besteak beste, ilustratzeak eragiten zion konpromezuaz mintzo zen: «Beti beldurra eman dit. Ilustrazioak noraino zapuz dezakeen testu bat?». Areago, testuari ahalik eta enbarazu gutxiago egin behar zaiola adierazi zigun: «*nik horretan idazlearen morroi ikusten dut ene burua, eta horrela izan behar duela deritzot*». Liburugintzaren sendotzearekin bat eginda ikusten du Olariagak bere iharduera, hortik lan borobilagoak eta desafio handiagoak letozkeela. «*Dena den, gero eta exigenteagoak izango dira lanak. Lan serioa eta konpetitiboa (ez soilik merkatu aldetik, baita lan kalitatearen aldetik ere) egin beharko da*».

Azkenik, haurrak jasotzen ari diren informazio grafiko piloz jabetuta, Anttonek telebista, zinema edota aldizkariak zabaltzen duten informazio horri eutsi egin behar zaiola uste du; «*desafio horri erantzun beharra dago, haurrak grafikoki alfabetatuak daude eta*».

Zarautzen bilduta

Hiriz hiri ibilitako lan bilduma dugu Zarautzen hil honen 26a arte ikus ahal izan dugun erakusketa. Bistaraturikoak, *Artea liburuan* izenburupean plazaratutako hainbat ilustrazio lan. Lau gelatan —pasiloan batzu ere bai— zintzilikatuta, hantxe izan dira ikusgai 92 koadro, non ikus zitezkeen euskal zein estatu espainiarraren ilustraziogile hainbaten ehundaka obra. Zarautzera joan ginen bada, errepasso honi ekin

Jesus Lucas: «Errealistak, didaktikoegiak egiten dira irudiak»

Komikiari lotuta hasi zen Jesus Lucas donostiarra saltsotan, «Ipurbeltzen Olariagarekin eta, 'Arkaitz'én istorioak egiten... 77-78 urteak ziren». Andu Lertxundirekin ere lanean ihardun du. 80ak ailegatu zirelarik, Elkar-en jo eta kea, 10 liburuki atereaz —Zapatari Txiki, Mari-zikin...—. Ordutik hona 15-20ren bat liburu apainduko zituen Lucasek, orain bi urte liburu ilustratzeari utzi zion arte.

«Utziak ditut, egun eskuarteetan bi liburu dauzkadan arren; ogibide bezala ez da aski. Hasieran, 'kausaren alde edo' baina gero profesionaltasun falta ikusten duzu eta beste esparruetara ere jo behar. Nik alegia, publizitatera».

Aurrerapena

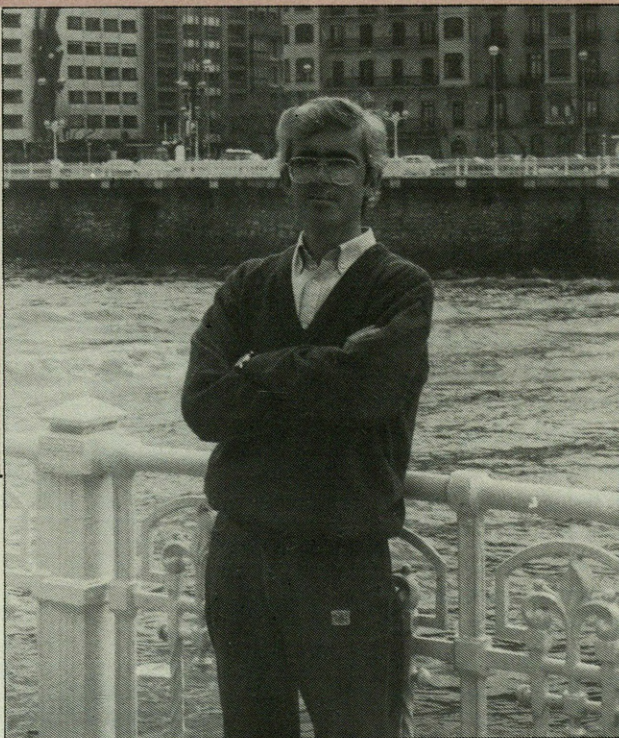
Aldentze horrek ez dio galarazten gaurko panoramaz mintzatzeko ordea: «aurreratu egin dira gauzak, jende asko dago, ondo da. Hitz egin, lehen baino gehiago behintzat hitz egiten da honetaz. Badago mailarik, estetikan eta materialetan batez ere. Hala ere ezin liteke

konparaziorik egin beste herrialdeekin, normala den salto eta aldea dago».

Ikuspegi orokorretik, berriro bere iharduera pertsonalera, Lucasen lan moldeetara alegia: «linea garbia deritzana hain zuzen, kolore argiak eta nahiko planoak erabiltzen ditut. Marrazki batzu ironia emanez, historian ez daudenak ezartzen

badituzte ere, gidoia atxekimendu osoz segitzen dut. Hala behar du izan».

Linea Argi horrek nonbait kasilatu egun du Lukas; «bai, ez dut ezer egin helduen literaturan, eta gogo handiz nago, baina bakarrik umeen marrazkilaria naizela uste dute denek». Haatik, nahiz eta ume kontutan aditutzat hartua izan nonbait,

JOXAN

«Umeek ulertuko ez dutelakoan hainbat gauza atzera bota dizkidate; editorialak beldurti xamar dira (Lucas)»

tan.

34 ilustratzailearen lanak erakusgai

Aurkezte molde kaxkarragotan —editoriala, liburuaren izenburua eta idazlearen izena aparte, ilustradorearen izen

na soilik informazio artistiko gisa—, baina lan kopuru handiagoa agertuz, zientia pare bat-edo ilustrazio paratu zituzten Sanz Enea kultur etxean.

34 artista izan genituen ordezkatzuta, besteak beste: Lucas, Olariaga, Asun Balzola,

izan du arazorik editorialeekin: «umeek ulertuko ez dutelakoan hainbat gauza atzera bota dizkidate. Errealistegiak egiten dira marrazkiak, ez dago abangoardia askorik. Salto hori ematea falta da, baina editorialak beldurti xamar dira, segururara doaz, didaktikoegiak dira gauzak batzutan». Umeek ere buru argia dutela aldarrikatzen du Jesusék, eta kanpoan egiten direnak hemen ere egin daitezkeela uste du.

Eredu bat Katalunia izan zitekeen. «Egin izan ditut kataluniarrentzat marrazkiak, 85an hain zuzen 'La Galera' argitaletxean ateratakoak».

Editorialak aipatuta, eta beste esparru batzuetara jo behar izan duen esperientzi batek izan dezakeen pisuaz, ilustraziogile hau kexu agertu zaigu: «publizitateak ematen dizu bizi-tzeko baina nere mundua ilustrazioa da. Hala ere, formulak finkatu behar dira, kobratzeko formulak alegia eta, noski, prezioak igo, erridikuloak bait dira».

J.O.

Matxinbarrena, Landa, Arrastalu edota Egillor. Lanetan, 80koa genuen zaharrena eta ihazkoak berrienak.

Koloredun eta txuri beltzazko lanak parez-pare bazeuden ere, azkenekoen pisuari nabarmena eritzi genion. Haur literatura eta liburu didaktikoei zuzenduta lanak izaki, trazo garbia nagusi zen, errealismoari bide zabala emanez. Honen adierazle argienak, Redondo, Fructuoso edota Astrain komikilarien lana genuke.

Azken batean, denetarikoa molde, kolore, maila eta autore ezagutu ahal izan genuen Zarautzen. Hurrengo asteetan izango duzue ilustraziogileen berri zehahatza eta pertsonalizatuagorik.

JOXAN OIZ

baino lehen, datu batzu jaso eta begibista egokitzea.

Bai moldez bai mamiz —mota guztietako teknika, material eta gaiak—, estatu espāñoleko artistengan maila dexentea somatu genuen, baita 47 koardoon presentazio beran ere —datu anitz: teknika, dimentsioak, izenburua...—. Finean, estatuaren baratz oparotik ateratako emaitza hoberenetarikoa.

Axola zaigun euskaldunen esparruan berriz, autore denak genituen kasik —Iparraldekoak izan genuen faltan; bat aipatzekotan Neni Larregik «Maiatz»en egindako apainketak—. Ez zen somatu ia galbaherik, zeudena dira eta diren guztiak (kasik) ziren. Hortaz, ez gara hasiko aurrekoekiko konparazioe-

EREIN ARGITALDARIAREKIN KALERATU BERRI DU
«ARINAGO DUK HAIZEA, ABSALON» NOBELA IREKIA

Felipe Juaristi: «Libertadearen parabola bat da liburu hau»

Poesia liburu biren ondoren, beste bi narratibazko izkiriatu ditu Felipe Juaristik, lehen Baroja argitaldariko eta orain Euskal Telebistako lanak lagatako denbora profitatuz. Laugarren liburu honetako narrazioei ez zaie falta ordea, poesia eta filosofia zantzurik.

Absalon absurdoa, Bixente poeta-filosofoa eta Segismundo arazoizalea. Hiru pertsonaion inguruan eraikitako nobela irekia da Felipe Juaristiren laugarren liburua: «Arinago duk haizea, Absalon». Hiruon barne munduek sortzen duten eroetxea da istorio kateatuen bitartez jositako nobelaren espazioa, mundu errealeko murraren bestaldean kokatua.

Ez da liburu psikologikoa, baina pertsonaien psikologia da narrazioaren haria luzatzen duena. Narratzaile bakar bat bailego, eta narratzailearen «eskizofrenia» medio garatzen dira hala hiru pertsonaia nagusiak nola beren enparauak. Eta elektrodoak eta erozainak he-siz ertsitako mundu horretan akzidente huts baino ez dira. Derragun, Juaristiren eroetxea ez dela berez manikomio bat, ez dela mikrokosmos erreale baten pareko; Platonen Ideien Munduaren antzekoa, beharba-da.

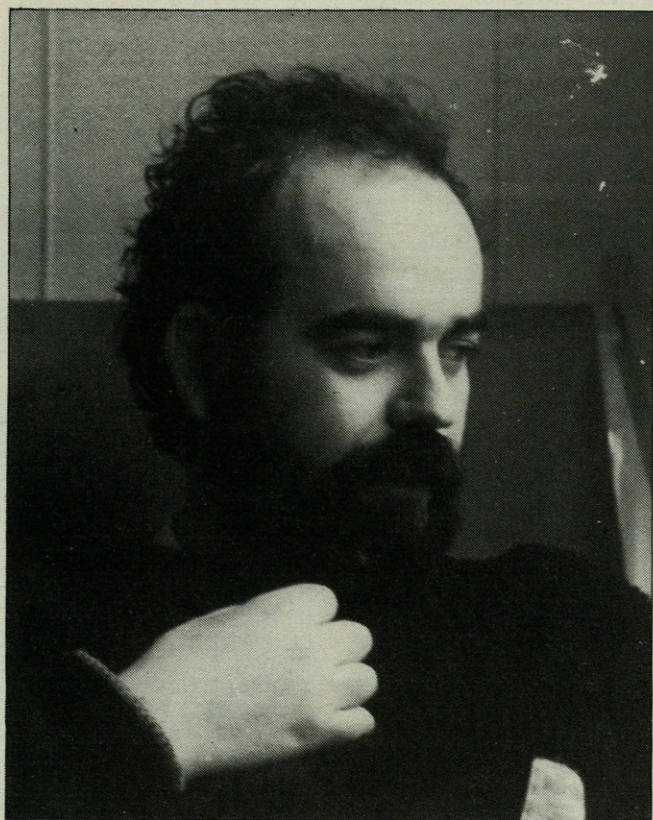
ARGIA.— Noiz hasi zen

«...Absalon».

F. JUARISTI.— Orain dela hiru urte hasi nintzen. Pare bat istorio idatzi nituen eta zurian geratu nintzen —hasieran istorioak bait ziren—. Utzi egin nuen orduan, ez nion eta aurrerabiderik ikusten. Bitartean 'Intzentsua lurrean bezala' idatzi nuen, nahiko bizkor. Tarte horretan ideia ezberdinak bururatzen zitzaizkidan, eta segitu egin behar nuela erabaki nuen. Asturiasera joan nintzen bukatzera. «Edo idazten dut edo erotu egingo nauk», pentsatu nuen.

A.— Erotu... Arrasateko eroetxeke «El Globo Rojo» aldizkaria interesez segitu izan duzu eta...

F.J.— Begira, kasualitate bat izan zen, baina Asturiasen etxe bat hartu nuen idaztekoeta justu aurrean eroetxe bat neukan. Hortik asko ikasi nuen. Gero, Arrasaten dagoen Panero ere ezagutzen dut, «El Globo Rojo» guztiak irakurri ditut... Nere eroak ez dira, ordea, ero tipi-koak. Nik adierazi nahi dudana

GORKA

«Egiak bere gezur zatia duen bezala, errealitateak badu bere fikzio zatia. Guk, interpretatu besterik ez dugu egiten»

zera da, erotasunaren artean eta guk zentzutasuna deitzen dugun horren artean zer diferentzia dagoen. Eta askotan ez dago.

«Alizia ispiluaren bestaldean» irakurtzen baduzu, hor dauden proposizioak logikoak dira, bai-

na logika hori azken muturre-raino eramanda absurdoa da, eta «hau erotuta zegok» esaten duzu. Ero batzuk gaisoak dira, baina besteak normaltasunetik areago daudenak dira; eta hauen istorioa agertu nahi izan dut nik.

A.— Erotasuna eta zentzu-tasuna, Geminis, bi bihotz... Bikoiztasuna konstantea da liburuan barrena.

F.J.— Bikoiztasunarena uste dut denok daukagula. Aspaldi idatzita dago guzti hori: «Doctor Jekyll and Mister Hide», Schwob-en «Bihotz doblea»... Nere idea piska bat zen, nola gu bi garen —gorputza eta arima—, nola desdoblatzen garen, nola izan daitekeen bata eta nola bestea.

A.— Errealitatea eta fikzioa...

F.J.— Errealitatea eta fikzioa fundamentalak da bizitzan. Nik gauzak argi dauzkat, behar bada Laura Mintegik baino argiago errealitatea eta egia zer den asunto horretan. Nik esaten dut errealitatea badagoela eta fikzioa ere badagoela. Eta nere galdera da, nere duda, ez ote den errealitatea fikzioaren interpretazio bat, edo alderantziz. Noraino da errealitatea hutsa, kutsatu gabea? Esan dezakegu hau dela errealitatea eta hau ez? Nik uste, ausardia handia eduki behar dela hori erabakitzeke. Egiak bere gezur zatia duen bezala, errealitateak badu bere fikzio zatia. Azken finean guk interpretatu besterik ez bait dugu egiten.

Bizitza duala da.

A.— Zure pertsonaiek beren barruan bizi dute bikoiztasuna. Eta bi bihotzeko gizonak azkenean porrot egiten duela irakur daiteke «...Absalon»-en. Zure pentsamenduan ere konstante bat da hori.

F.J.— Bai. Hor dago Joseba Sarrionandiari egin nion kritika: bi bihotzeko pertsona kondanatuta dago. Gertatzen da jendeak zentzu batean ulertu zuela, eta nik beste gauza bat esan nahi nuen.

Sarrionandia bizi da «Marginalia» bezalako liburuak idazten eta «Ez gara gure baitakoak» idazten. Kontrazio hori

nola gainditu? Oso zaila da. Bera mundu batean bizi da, baina beste mundu bat da bizi duen literaturtasuna. Biak nola lotu, literatura eta borroka politikoa, kontradiziorik gabe? Oso konplikatu da, eta bakoitzak bere soluzioa emango dio.

A.— Pertsona bakarrari bikoiztasuna nabarmenki indartzen zaionean, eromean murgiltzen da zure liburuan. Amodioaren eta perkezioaren bila ari diren pertsonaiengan ikusten da hori.

F.J.— Baina ez dago perfektiorik. Horregatik pasarte batean idatzi dut: «maiteminduak ez dauka zerurik, gehienez purgatorioa». Bizitzan ez duzu perfektiorik lortuko, baina perfektioa lortzea ez da inportantea, saiatzea baizik. Bizitza porrotetik beteta dago, eta horiekin kontatu behar da bizitzaren segitzeko.

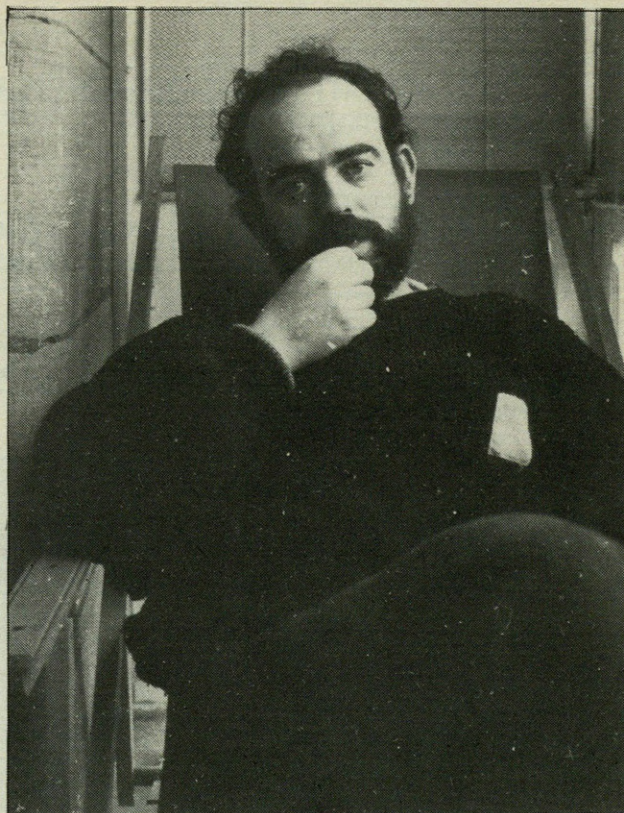
A.— Ez dago zerurik, gehienez purgatorioa. Nobela-ko eroetxea ez da gartzela bat: ez daude presente erozainak, behin aipatzen dira elektrodoak (kasualitatez bezala)...

F.J.— Libertadearen parabola bat da azken finean. Hesi batek inguratuta bizi dira pertsonaiak, konbentzita ez dutela gaindituko. Ez dute benetan ez hesia gainditu nahi ez hesia iri-ki nahi. Eta ez dira, horregatik ere, konformistak. Pertsonaiek bere barne mundua bizi dute, eta hori da dena. Eroetxea pertsona ez-normalen espazioa da, ez eromena edo erokeria baretzeko edo sendatzeko lekua.

A.— Baina beren bizitza justifikatzen dute, eta istorioak kontatu, eta istorioak idatzi... Bizitza, pentsamendua eta jokaera justifikatze-ko idazten da?

F.J.— Ez... konplikatuagoa da.

A.— «...Absalon»-en bukaerari irakurtzen da, Segis-

GORKA

Bikoiztasuna, dualitatea, Juaristiren liburuan konstata da.

mundok bere inguruko jendearen *bilduma* egiten duela liburuak idatziz, bizitza arrazionalizatu nahian bezala, justifikatu nahian bezala.

F.J.— Bilduma hori esajerazioa da. Bilduma hori bururatu zitzaidan gure idazle baten joera ikusita. Alfabetizazioa, abecedarioa... Eta absurdoa iruditzen zait, abecedarioak egitea mementu honetan esajerazioa iruditzen zait. Nik ez nuke egingo.

A.— Inbentarioak...

F.J.— Inbentarioak, bai. Bildumak. Bildumak azken finean. Nerretzat joera hori esajerazio razional bat da.

A.— «In nomine patri» izeneko istorioan badago...

F.J.— Hori gure Patrizio da. Bai, Patri Urkizu... Mitxelena-ren ondoarekin geratzen delako.

Ez, broma bat da hori. Patrizio pertsonaiari Patrizio Urkizugatik jarri nion. Baina broma bat da. Patrizio izen polita da.

A.— Horrelako erreferen-

tziak dexente daude. «Arinago duk haizea, Absalon»...

F.J.— Arrazoi logiko bat dago hor. Liburu bat badago «La levedad del ser» izena duena. Baina izakia ez da arina, bizitza ez delako arina. Horregatik da «Arinago duk haizea». Izatekotan haizea da arina. Baina ez bizitza. Pertsonaiak ez gara arinak. «La levedad del ser» metafora polita dela iruditzen zait, baina nik ez dut horretan sinesten.

Bizitza gatazka bat da: tragikotasunaren eta eszeptizismoaren artekoa, seriotasuna eta umorearen artekoa. Bizitza bien arteko ekilibrioa da. Ni oso tragikoa izan naiz. Garai batean, bada, suizidatzeko gogo eta oso ikuspegi pesimista... Konturatu naiz hori ere ez dela. Bizitzaren sentimendu tragiko hori, poeta triste horiek: ez! Ni ere poeta tristea izan naiz. Orain ez dut agoan-tzen poesia tristea.

GORKA ARRESE

«FIGHT THE POWER» OIHUPEAN MILAKA RAP ZALE PARISEN

«Public Enemy» rap taldea beltzen boterea aldarrika

Beltzen mugimendu berriaren profeta izan nahi duen Public Enemy taldeak kontzertua eskaini zuen Pariseko Zenith aretoan. Laster kalean diskoa izango duen Negu Gorriak taldeak autobusa antolatu zuen New York-eko raperoak entzuteko. Han izan ginen gu ere.

Antzeko bidaiak antolatzek ematen duen aurreikuspen gaitasunaren jabe direla erakutsiz, batiloi batentzako adina jana, edana eta bidez autobusa ondo kargatu, eta hantxe abiatu ginen berrogei bat lagun, hemengo nobedade lehortek behartuta. «Do the right thing» filme bikainari musika jarri ziotenez geroztik public enemygoa da Public Enemy. Ez dira oraindik EEBBetan *black power*aren garaiko istiluaren ondorioak ahaztu, eta jada larritzen hasiak dira ezustean sortu zaien fenomeno honek izan ditzakee-

nez. Gero eta handiagoa da New Yorkeko kaleetan dabil-tzan gazte beltzek eta rap taldeek duten identifikazioa. Identifikazioa mugimendu ez bilka-tzea da oraingoz agintarien helburua.

Baina New Yorken ez ezik, Europan ere gero eta jarraitzaile gehiago ditu joera honek. Ikusi besterik ez dago Pariseko Zenith gelara bildutako arrazakideek kontzertuaren partaide izateko erakutsi zuten jarrera.

Rap-a, beltzena

Poliziak leku guztietan berdin jokatzen duela ezagutzeko,

zeharo neurritz kanpokoia izan zen CRSek aretoaren sarreran egin zuten indar eta presentzia erakustaldia. Public Enemy-ren kontzertuak *arriskugarrien* atalean sailkatu omen dituzte agintariek.

Aretoa bete egin zen baina batetik bestera inolako estuasunik gabe ibiltzeko modurik bazegoen. Eskenatokia apala eta inolako kontzesiorik egin gabe. *Hitza* da interesgune, gainontzekoa, esan dezagun, ezinbestez egiten da. Oso aldaketa gutxi dago *kanta* guztien oinarrian; batetik bestera dagoen aldaketa ia bakarra hitzean oinarritzean, gu bezala espektadore gisa joan ginenontzat, monotonoa egiteko arriskua dago, batipat eskenaratzea ikusgarria ez denean.

Hiruk daramate espektakuluaren hari osoa: bi rapeatu eta jendearen partaidetza bultza-

tuz eta bestea musikaren jotzaile. Badira beste hiru *ministrari*, metraileta banarekin, oso funtzio bitxia dutenak: jazkera militarra, arte martzialetatik oso gertu dauden poseak eta rap mugimenduaren bidez beltzei galdua duten dignitatea eta errespetoa eskuratzen lagunduko dien ejertzitoaren sinbologia.

Batere gaizki pasa ez zutenak bertaraturako milaka beltzak izan ziren. Izan ere, beltza izan beharra dago horrelako kontzertuari errenta guztia ateratzeko. Bi espektakulu batera, eta biak bat: eskenatokian ematen ari zena bata eta aretoan, aurrenekoarekin bat eginenez, dantzan zebiltzan beltzena bestea. Guk, zuriok, identifikatzeko borondaterik hoberena jarrita ere jai dugu, salbuespenak aldebat.

«Negu Gorriak» maiatzean

Bidaiak ere izan zuen sorpresarik, maiatzaren erdialderako kalean egongo den Negu Gorriak taldearen lan berria entzun ahal izan bait genuen batek eramandako zintari esker. Lanaren edukia ezagutu eta gero, erabat justifikatuta dago taldeko partaideen orain arteko norabidea segitu dutenen artean sortu den jakinmina eta zabaldu den zurrumurru lasterketa.

FRANKIE TAI

LIBURU ETA FILMEAREN OSTEAN, ANTZESLANA ORAIN

«Laranja Mekanikoa» klasiko bilakatu

Anthony Burgess-ek 1962ean plazaratu zuen «A Clockwork Orange» (Laranja Mekanikoa) nobela berridatzi egin du: antzerki taularako egokipena. 1971an zinemara Stanley Kubrick-ek eraman zuen lana klasikoa bihurtu da honez gero bertsio berri honekin.

Antzeslana Royal Shakespeare Company delakoak ekoiztu du, Anthony Burgess beraren laguntzaz. Koreografia zaindu batekin eta U2 taldeko Bono eta The Edge-ek konposaturiko gai musikal labor eta guzti, Londreseko eskenan arrakasta handiko obra bihurtu da «A Clockwork Orange 2004», hau bait da antzeslanaren izen berria.

Istoria bere funtsean mantendu egin du Anthony Burgess-ek. Etorkizun ilun batetan gazte koadrila bat —Alex eta lagunak, pribilegio gabeak, langabezian—, inguratzen duen propietate eta pertsonen biolentzia gordinaz erantzuten du, helbururik gabe antza, ondo pasatzeko besterik ez. Estatuak Alex harrapatzen du eta antzeko biolentzia erabiliz, «heziketa» prozesu latz baten bitartez, «bergizarteratu» nahi du gaztea.

62an teddy-boy eta beatnik mugimenduak zeuzkan buruan Burgess-ek nobela idatzi zuenean. 1990an, orduan bezalako gaurkotatua —nabariagoa ez bada— du istorioak. Laranja Mekanikoa antzokiko ateetan itxoin beharra dagoen artean, Londongo kaleetan azken urteetan izan ez bezalako istiluak gertatu dira Poll-Tax delakoaren aurkako protestetan.

Laranja Mekanikoa filmea egin zenean, kritika biziak jaso zituen Britainia Handian Kubrick-en lanak, gazteengan biolentzia eragiten zuela eta. Gaur egunean ere, filmea telebistaz emateko debekua dago irletan, eta bideoan ere ezin daiteke komertzializatu. Edozela ere, ez dirudi antzespen berria azken eztanda biolentoaren jatorria denik, ez eta urrik eman ere.

J.M. HERITZ

LO-JOHANSSON SUEDIARRA, PROLETARGOAREN IDAZLE

□ Mende honen hasieran, 1901. urtean, jaio eta bere bizitzan zehar ezagututako zapalketa ugarien lekuko izan dugu Lo-Johansson idazle suediarra. Nekazarien sasi-esklabutza, fabriketako langileen esplotazioa... izan ditu idazgai garrantzitsuenak, inoiz manikeismoan erori gabe eta bere herrialdeko sindikalgentzarako erreferentzia testu ugari argitaratu emanek. Johansson zendu da.

ORSON WELLES, IDAZLE ETA MARRAZKIGILE

□ Orain arte jendaurean ez zen Orson Welles-en lan bat aterako da enkantera, argitaratzeko eskubideak barne izango direla. Zer ote? Bere alaba Rebeccari 12 urte betetzerakoan oparitu zion ipuina, Welles-ek berak idatzia eta ilustratua. Irudiek dute, diotenez, baliorik handiena: dibuioak, akuarelak, gouache-ak...

BERLINGO MURRUAZ KOMIKI ALBUMA KALERATU

□ Berri laburrak komikigintzaz. Lehen: Grenobleko 2. Komiki Feria berriki bukatu da arrakastaz, sarrituen artean Migelango Prado galiziarra izaki. Bigarrena: Berlingo murruez album berria merkaturatu Knigge eta Charlier-i esker, Moebius, Tardi, Canabes, Bilal, Prado eta enparauen marrazkiez. Hirugarrena: gutxiengo etikoen defendatzaile zen Claude Auclair hil zen urtarrilean —komikiak utzi dizkigu—.

Zinema

Zur eta lur

● Hogeitamar urte zinematik kanpo bizi ondoren, **Arthur Miller** idazleak gidoigile karrerari segitzea erabaki du oraintsu. Horretarako, Karel Reisz zuzendariaren **Todo el mundo gana** azken pelikula aukeratu du, antzerki obra batean oinarrituz, «Vidas rebeldes» paregabe hartan borbildutako lana txukun jarraitzeko. Historiak gero faltsu bihurtuko den aitoren baten pasarte erreala isladatzen du eta bikote nagusiaren paperean Nick Nolte eta Debra Winger agertzen dira, thriller kutsua duen komedia melodramatikoa hau jokatzeko.

● **Woody Allen** urteroko pelikularekin datorkigu berriro. Laz, «September»ek utzitako sentsazio kaskarra ahaztuz, inpresio eta harrera ona izan zuen «Another woman» eskaini zigun, berriro bide egokiari heldu ziola erakutsiz. Oraingo honetan gizartea eta garaileen arteko harremanak konstatzen ditu Hollywoodeko oscar sarien banaketan present egon zen **Delitos y faltas** filmean. Ikuslegoak muzin egin dio Allenen eskaintza berriari, baina kritikak gogoz estimatu du. Ohizko lagunak pixka bat baztertuz, Mia Farrow salbu, sekulako antzezle andana bildu du oraingoan bere inguruan: Martin Landau, Alan Alda, Anjelica Huston.

«VALMONT», HARREMAN ARRISKUTSUEN ENKANTU GALDUA

Zuzendaria: Milos Forman. **Aktoreak:** Colin Firth, Anette Bening, Meg Tilly, Henry Thomas, Falurza Balk, Aleta Mitchell. **Gidoia:** Jean Claude Carriere. **Jantziak:** Theodor Pistek. **Estatu Batuak, 1990.**

Bi filme obra berebete oinarritzen direnean konparazioak eta paralelismoak sarritan errepikatzen dira. Bi titulu hauek denbora gutxiren buruan amaitzen badira gainera, parekotasunak ekidin ezinak gertatzen dira. Choderlos de Laclos autore frantsesak orain bi mende pasatxo izkiriatu zuen «Les liaisons dangereuses» nobela epistolarra, eta ordudanik urte mardoska igaro bada ere, antzerki eta zeluloide munduko lehen planara iritsi da azkenaldian. Lehen saiakera serioa Christopher Hampton-ek burutu zuen taula gainean, arrakasta handia erdietsiz Broadway partean. Hampton berak trebatu zuen geroxeago Stephen Frears jaunak pantailaratu «Las amistades peligrosas» pelikularen gidoia. Momentu berean, alabaina, Milos Forman ideia berdinez jabetu zen.

Forman-ek, estrainekoz, testuarekiko lehialtasuna alboratu eta historia berrogeitamar urte lehenago tajutzea erabaki zuen. Horrezaz gain, aktore gazteak aukeratu zituen erotismoz bustiriko pelikula bukatu asmoz, baina oraingo honetan, «Amadeus»-en zuzendaria hankaz gora jausi da, zelofanez bildutako trama kaskarra landuz. Filmeak Frears-en bertsioan ageri zen erotismoa, bihurrikeria eta ezinezko maitasun triangelu dotore guztia izorratzen ditu, Cécile de Bolange edo Danceny bezalako pertsonaiei behar ez duten garrantzia erantsiz. «Valmont» historia desberdina da eta bertan ageri diren plastilinazko pertsonaien zertzeladek interesgabeak dirudite, benetako harremanen zentzua ezkatatu eta bainerako eszenaren antzeko bertsio ligh batzuk erakutsiz. Non dago ordea hirukotearen amodio eta jokoaren arteko lotura? Plastilina gehiegi bada.

A.GOSTIN

Zine Klubak

● Getxoko Kultur Etxearen eskutik honako bideofilmeak pantailaratuko dira apirilaren 30ean, astelehenez: Algortan **Atracción fatal**, Erromon **007: Octopussy** eta Areetan **Thron**.

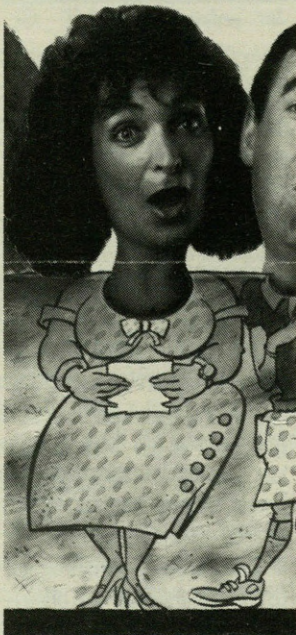

● **Cocteau eta bere garaia** zikloa burutzen ari da Donostiako Antzoki Zaharrean. Honen barnean, maiatzaren 2an eta arratseko 20,15etan **Espainiako Abangoardia Historikoa** jorratzen hasiko dira. Pantailaratuko diren filmeak: Nemesio M. Sobrevilaren **Sexto sentido**, Ernesto Giménez Caballeroen **El orador Bluff** eta Carlos Serrano de Osmaren **Embrujo**. Ondorengo asteetan, ekainera arte jarraituko duen zikloaren berri gehiago izango duzue orriotan.

● Maiatzaren 7an Bilboko Fas zine klubean Leos Carax frantziarraren **Chico conoce chica** filmea pantailaratuko dute.

Antzerkia

Antzezkizunak

● Ama begira zazu taldeak izen bereko antzezkizuna taularatuko du Orioko Herri Ikastolan apirilaren 28an, larunbatez.

Antzerki saria

● Legazpi Antzerki Sari-rako lanak aurkezteko epea apirilaren 30ean bukatzen da. Euskarazko antzerki motako literatur sorkuntza sustatzeko xedez, lan original eta argitaragabeak aurkez daitezke lehiaketa honetara, itzulpenak ez direla onartuko; sariketa honen dirutza 300.000 pzta.koa izango da, eta argibide gehiago jasotzeko zein lanak bidaltzeko, jo Legazpiko Udaletxera.

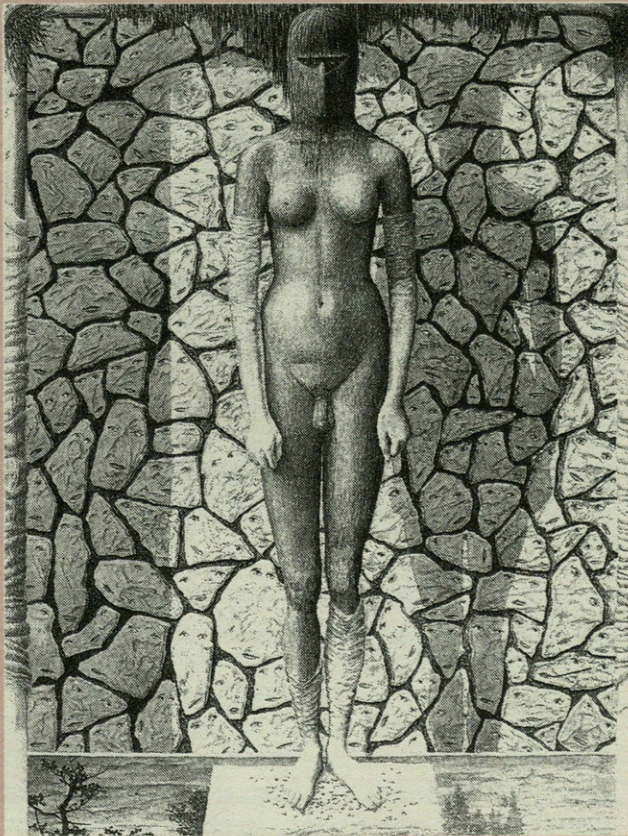
Artea

Betaurrean izatekoak

● Zarauzko Torre Luzea aretoan **A.Saez de Vicuña** margolari gasteiztarraren lanak ikusgai izango dira maiatzaren 13a bitartean.

● Donostiako San Telmo museoan **Xabier Egañaren** lanak ikusteko aukera izango da maiatzaren 6a bitartean.

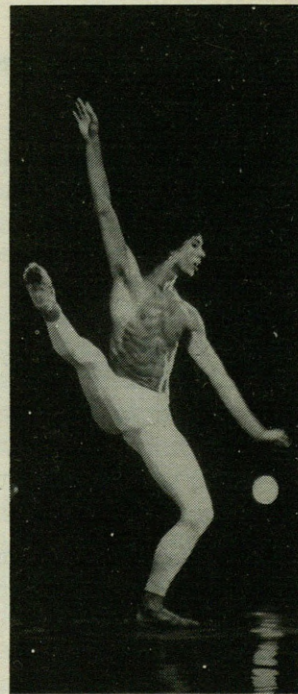
● Bilboko Arte Ederretako museoan **Gonzalo Chillidaren** lanen erakusketa amaitzean dago; apirilaren 29ra arte ordea izango da bertaratzeko aukera.

● Apirilaren 28tik maiatzaren 1era **Getxoarte90** arte plastiko erakusketa burutuko da bertako kultur etxean. Euskal Herrian bizi diren eskultore, margolari eta grabatugile gazteen lanak ezagutzeko aukera paregabea.

● On Joxemiel Barandiaranen omenez **Gure lehen urratsak 1990** erakusketa ikusgarria zabalik dago maiatzaren 15era bitartean Gasteizko Amerika aretoan.

Dantza

● **Maiatza Dantzan** urteroko ekitaldi sonatua laster hasiko da martxan aurten ere. Hilaren 11-12an *Martha Graham Dance Company*, 18-19an *Momix Dance Theatre*, 20an *Archipel Sud*, 25-26an *L'Esquisse* eta 27an *Gala de duos* iragarri dituzte Donostiako Victoria Eugenia Antzokian, denak arratseko 8etan haste-ko.

● Apirilaren 28an **Aurre-ku erakusketa** eta herri kirol saioa egingo dira Gasteizko Armentia zelaian, eguerdi partean.

● Apirilaren 29an **I. Dantzari Txiki Eguna** burutuko da Legazpiako Plaza Nagusian, arratsaldeko 4,30etatik aurrera. Bertan Goierriko dantzari talde ezberdinek hartuko dute parte; goizetik herriko gune ezberdinetan arituko dira, eta arratsaldean erakusketa batera-koia egingo dute.

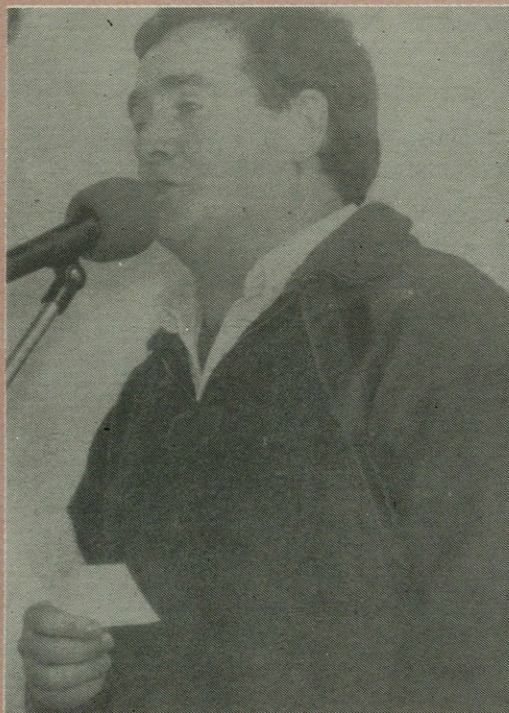
Bertsoak

Plaza saioak

● Apirilaren 29an, igandez, Arabako **San Prudentzio I. Bertso Sariaren** azken saioa jokatu da Gasteizko Antzoki Zaharrean, eguerdiko 11,30etatik aurrera. Parte hartuko duten bertsolariak honakoak izango dira: Abel eta Zigor Enbeita, Ricardo Gonzalez de Durana, Xabier Rico, Raspaldiza, Pagazaurtondoa eta Bizkargoenaga, hasieratik bezalaxe.

● Nafarroako **Bera** herrian eta **Kultur Bideetan** ekitaldien barne, apirilaren 29an ikastolan bertso saioa antolatu dute, eguerdiko 12,30etan hasteko. Anatx, Argiñarena, Manuel Arozena eta Bittor Elizagoien bertsolariak arituko dira kantari, Mikel Taberna gaijartzailearen agindutan.

● **Intxaurrendoko** parkean bertsolari bikotea kantari arituko da apirilaren 29an, igandez, eguerdiko ordubetetan hasita.

BERTSO PAPEREN GARRANTZIA

Garai batean makina bat pertsona ibiliak dira bertso paperak saltzen, batez ere eleiz atarietan, diru pixka bat ateratzeko. Gaur egun ez da horrelakorik gertatzen; sariketak antolatzen dira bertsozale eta bertsolarietako parte har dezaten. Honek gerora artxiborako bere balioa izaten du, historia bait da.

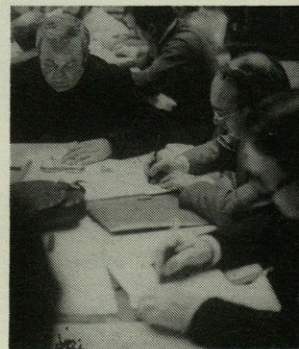
Dena den, zertxobait esan nahi genuke Bota Punttuba-ren ikuspegitik: orri honetan geu kronika idazten hasi aurretik irakurleak sarri bidaltzen zituela bertso paperak ARGIAko sail honetan ateratzeko. Baina astero bertso kritika, eritziak eta berriak idazten hasi ginenetik, jasotako bertso paperen kopurua murriztu egin dela ohartu gara. Gauzak honela, bertsozaleak animatu nahi ditugu berri ere paperak bidaltzen has daitezen, aberasgarri bait deritzogu geure eritziekin irakurleen bertsoak tartekatzeari, eta zalantzarik ez gogo onez hartuko ditugula.

Gehienetan, bertso paperak plazaz plaza ausartzen ez diren bertsozaleen ispilu gertatzen dira. Hau dela eta, hauei ere aldizkari honetan leku zabalagoa eskaini nahi genieke. Bakoitzaren trebetasun, bertso ikuspuntu, errima luze edo motza zein doinu berriez osaturikoa irakurtzeko irrikatzen gaude, geure aburuz aberasgarri gertatzen bait da bertsolaritazarako.

BOTA PUNTTUBA

Bertso paper Lehiaketak

● Elgoibarko Izarra Kultur Elkarteak antolatutako, **Etxegi-ña Bertso Paper Lehiaketaren** berri emango dugu ondorengo lerrotan. Lanak aurkezteko epea maiatzaren 20an bukatzen da, eta adinaren arabera mila ezberdinak bereizi dira, 18 urtera arte herriko jendearentzat mugatuz lehiaketa; adin horretatik gora edonork har dezake parte. Bertso nahiz koplak, ohi diren neurrietan idatziak aurkeztuko dira lanak, betiere kantatzeko doinuaren ipamena eskatzen dela. Lau mailatan banatuta, gutzirtako lehenengo eta bigarrenek sari bana izango dute.

Gaiei eta lanen luzerei buruzko argibideak jasotzeko (eta bertso paperak bidaltzeko, jakina) honako helbidea luzatu digute: Izarra Kultur Elkartea. Ubitarte 4, behea. 20870 Elgoibar.

Lehiaketa honetako sariok ekainaren 8an ezagutarazi eta banatuko dira, Trinitate jaien programan barne egingo den bertso jaialdian. Bertan arituko diren bertsolariak Jon Sarasua, Jokin Soroazabal, Jon Maia eta Arantzazu Loidi.

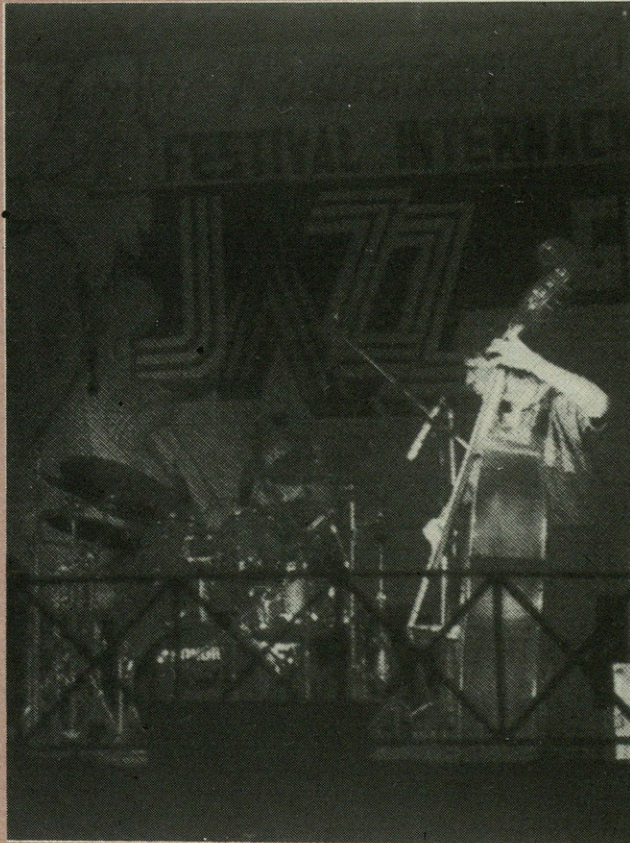
Musika**Kontzertuak**

● **Tahures Zurdos** taldeak *Tahuria* diskoaren aurkezpena egingo du apirilaren 26an Donostiako Antzoki Zaharrean, gaueko 9ak aldera. Hilaren 28an, larunbatez, Miraballeseko polikiroldegian eskainiko dute kontzertua, gaueko 11etan hasita eta igandean, hilak 29, Matienako frontoian izango dira, gaueko 11etan.

● Apirilaren 27an Eibarko Hilbehera tabernan kontzertua iragarri dute **Tu-k** taldearen eskutik, gaueko 10,30etan.

● **M-ak** eta **Jotakie** taldeak Arangoitzeko frontoian arituko dira, Iparraldean, apirilaren 28an eta gaueko 11etan hasita.

● Telmo Deunaren jaiak ospatzen dira Zumaian egunotan, eta larunbatez, hilak 28, **Su ta Gar** taldearen kontzertua iragarri dute, gaueko 10ak aldera, herriko plazan. Eibartarrok Bergaran arituko dira astelehenez, apirilak 30, gaueko 11etatik aurrera Altos Hornos auzunean.

Lehiaketak**Musika sariketak**

● **Ermuako Hiria IV. Rock Sarian** parte hartu nahi duenak maiatzaren 31ra arte epea zabalik izango du kasetteak bidaltzeko. Bizkaitarrak eta ez profesionalak beharko dute izan taldeek, eta kasettean bi kanta original bidali beharko dituzte, gehienez 6 minututakoak. Helbidea: Ermuako Udaletxea, Zerbitzu Kultural eta Sozialen Saila. 48260 Ermuu.

● **Getxoko XIV. Jazzaldian** «Talde Lehiaketa»ra aurkezteko epea maiatzaren 19an itxiko da. Bertan jazzaren edozein lerro jarraitzen duten estatuko taldeek har dezakete parte. Aurkeztutako taldeen artean antolatzaileek sei aukeratuko dituzte, ekainaren 3an eta 4ean zuzenean jotzeko aukerarekin. Argibideak jasotzeko, jo Getxoko Kultur Etxera, Urgull kalea z/g. 48990 Getxo.

● **XXII. Nazioarteko Abesbatza Lehiaketarako** izenemate epea maiatzaren 15era arte zablik dago. Aipatu lehiaketa Tolosan jokatu dela azaroaren 1ean eta 4ean. Informazio gehiago jasotzeko jo telefono honetara: 943-674019.

Musika**Kontzertuak**

● Apirilaren 30ean **Bera-katz Band** taldearen eskutik dantzaldia iragarri dute Arrasaten, gaueko 10,30ak aldera.

● **Ganbara** taldeak kantaldia eskainiko du apirilaren 28an Gasteizen, dantza talde baten laguntzarekin.

● San Prudentzio jaiak ospatzen direla eta, Arabako Foru Aldundiko Txistulari Bandak kontzertua eskainiko du apirilaren 30ean Gasteizko Dendaraba aretoan, arratseko 8,30etan hasita.

● **Peñaflorida Kapilaren** eskutik kontzertua iragarri dute Basauriko San Pedro eleizan, apirilaren 28an, arratseko 8,30etatik aurrera.

● Victoria Eugenia antzokian **Easo Abesbatza** eta **Kontserbatorioko Orkestra Sinfonikoa** iragarri dituzte apirilaren 29an, igandez, eguerdi partean. Arratseko 8etan berriz, eta Donostiako Parrokian, bi taldeok Tomas Garbizuren omenez arituko dira.

Edonora zoazela ere,

eraman ezazu ongien
datorkizun dirua.

AURREZKI-KUTXA
MUNIZIPALA

CAJA DE AHORROS
MUNICIPAL

Astia

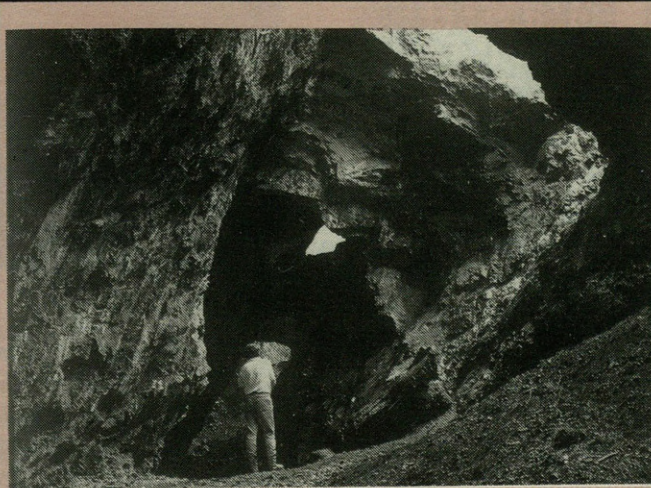
Osasunaren
arduraGORRERIAREN KONTRA
MIKROCHIPA

Azken urteotan ia ezinezkoa jo-tzen zena lortu da: giza belarria mikrochip batek ordezkatu dezake. Urte luzetan esperimentatu, ikertu eta lan ugri egin ondoren (saio klinikoak Estatu Batuetan, operazio barneko esperimentuak Alemanian...), Australian lortu da horrelako gailu bat fabrikatu eta pazienteetan frogatzea.

Dena den, gauzak bere neurrian ulertzeko esan beharra dago gizakiaren barne-belarriaren ordezeko teknikoak protesia dela eta protesia izaten jarrituko dela. Naturala edo berezkoaren antza nahikoa duen kopia, erabateko gorrieria duten pertsonen entzun eta ulerterazi egingo diena.

Cochlear Implant (CI) izenaz bataiatua izan den tresnatxo horrek gorrek entzun dezaten lortzen du, belarriak lortzen dituen diskriminazio eta gaitasun oro (ahots bat beste askoren artean bereiztea adibidez, festa batetan edo ingurugiro zatatsuan) posible egin ez arren. Baina badu tresnatxoak pertsona osasuntsuarentzat ezinezkoa den posibilitate bat: borondatearen arabera belarria erabat deskonektatzea. Eta askotan, entzuten ditugunak entzuteko, ez dakit bada ez ote genukeen besteok ere mesede horrelako zerbait.

JABIER AGIRRE

ARDITURRIKO MEATZEAK

Meatoki harrigarrietako hau Arditurriko pistatik joanda bisita daiteke. Kontutan izan behar da, hala ere, zulo zabal horien inguruek ez dutela inolako babesik, eta inguruko lurra erortzeaz edo hondatuta dagoela; meatzetara sartzeari arriskutsua da beraz. Ibiltari zuhurra ez da hurbilduko bertara. Ostera, espeleologia ekipoa eta 80 metrotako soka edukiz gero batetik bestera pasatzen saia daiteke, inguru guztiz izugarrian ibiliz. Goiz batzutan lurrin hodeiak ateratzen dira zulo itzel honetatik, eta lurraren erraietatik datozen lurrin horiek bularrean zauritutko herensuge batenak dirudite.

Oiartzundik Lesakako bideari jarraitu behar zaio eta Aritxulegi-ko leporantz igoten hasi beharrean ezkerretara hartu, ibaia zeharkatu eta Arditurriko ibarretik gora daraman pistari jarraitu. Handik bi kilometrotara bertan behera lagatako etxaldea eta galdategi zaharrak hatzemango ditugu. Pistari jarraitu ubidearen sorreran den lehenengo ibiraino. Eskuineko ertzetik jarraitzen du piska batean, gero eta hondatuagoa, eta ondoren beste ibi batetik Arditurriko uharreaz beste aldera doa berriro. Mendian ezkutaturiko meatze-galeriez inguratutako planu inklinatu handi batetan gaudela. Zulo artifizial hauetako multzo zirrargarriena eta helgarriena gure urrean dugu, planu inklinatuaren gainean. Zuloak iparretik hegorako lerroan daude, solairutan banatuak eta elkarrekin komunikatuak sabaiez eraikitako arkiteturri esker. Leku desberdinetatik datorren argia bustitako hormetan isladatzen da. Belarretan gora eta hegoaldera doan bidezidor batek dozena erdi bat hartuzulo bisitatzeko aukera ematen digu, zein baino zein harrigarriagoa.

Uraren beste aldera, zulo gehiago ikusten da mendian; Aiako harrien hormen azpian badaude ere, ez dira hain ikusgarri.

KEPA MAULE

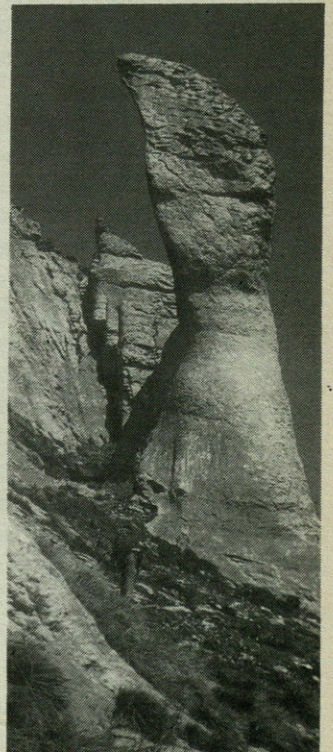
Mendi
ibilaldiak

● Gernikako **Goi-Zale** mendi taldeak Leizaraneko zeharkaldia egingo du apirilaren 29an, igandez.

● Andoaingo **Euskalduna** eta Donostiako **Aitzarte** mendigoizale taldeek apirilaren 28tik maiatzaren 1a bitartean Picos de Europa zehar ibilaldi zabala antolatuko dute.

● Aretxabaletako **Murruxiko** mendizale elkarteak berriz, eta aurrekoen data berean, zubiak profitatuz, Gredos aldera abiatuko dira.

● Data berean baita, Durango-ko **Tabira** taldeko mendizaleak lau egunez Pirineotan zehar ibiliko dira, Posets (3.375) gailurra saiatuz.

Telebista - Irratia

Ikusitakoak ikusita

GLAMOUR-IK EZ

Arestian pentsaezinak ziren diru kopuruak mugierazten ditu egungo publizitateak; datorren hamarkadan 800 mila milioi xahutuko omen ditu urtero munduan, gehiena telebistak irentsi-ko duelarik. Gero eta kontzentratuagoa da publizitatearen azoka, gero eta enpresa gutxiagok gero eta zati handiagoa eskuratzeko. Gero eta nazioartekoagoa: hogeitasegundutako produktua burutzeko, Jamaikara eta Antartidara abiatzen dira plano labur batzuek grabatzera, argiztatzailea Londresetik ekartzen dute, errealizazioa edozein zine zuzendariri eman, eta modeloaren aurpegia Frantzia eta gorputza Tokion kontratatzen dute; gastu guztiok Estatu Batuetan ordaintzen dituzte. Emaizta bazter gutxietako ikusentzuleok ikusiko, gureganatuko dugu.

Publizista edota publizitatearen teoriko batek baino gehiagok esan du gastu itzel horiek alperrikakoak direla guztiz, eta produktu bera aterako litzatekeela diru gutxiagorekin. Horra hor, askoz gutxiagorekin eginda, ETBk ematen duen hainbat iragarki. Larruzko txamarra, lixiba edo mediterraneoan apartamentua saltzeko asmatuak izanda ere, atzekabea eta desplazerra ekartzen diote ikusentzuleari. Argi gehiegi eta soinu karrankaria izan arren (izatearren akaso), irudi lauak dira, apalak, xumeak. Multinazionalen *glamoura* falta zaie.

R.M.MARTIN SABARIS

Botoia sakatu aurretik

Fusil zaharra

● Apirilaren 29an, igandez, arratsaldeko 15,15etan **Gladiatora (1986)**. Los Angeleseko hiria izututa aurkitzen da, morroi zoroa kotxe batekin motoristak hiltzen ari bait da. Jeffi bere anaia Rick-igidatzen erakusten ari zaio; **Skull** taldekoek kolpatu eta Jeffi hiltzen dute. Gau horretan Rick punk koadrila batekin egoten da eta egia jakiten du. **Gladiatora** sortzen da, kotxe arriskutsu batekin bere anaia mendeckatu nahian.

Zuzendaria: Abel Ferrara.
Antzezleak: Ken Wahl, Nancy

Allen, Robert Culp.

● Astelehenez, apirilak 30, gaueko 21,00etan **Alfred Hitchcocken ordua** telesaila, 22. kapitulua: **Osaba George maitea**. Amodio kontuak, erahilketa eta ondorengo guztiak.

● Asteazkena, maiatzak 2, gaueko 21,00etan **Goi mailakoentzat (1963)**. Behelainoaren ondorioz hegaldi bat atzeratu egiten da Londoneko aireportuan. Bidaia-rik gaua hote-

lean pasa beharko dute, pertsonai arras ezberdinak elkartuz.

Zuzendaria: Anthony Asquith. Antzezleak: Elizabeth Taylor, Richard Burton, Louis Jourdan, Elsa Martinelli.

● Ostiralek, maiatzak 4, gaueko 21,35etan **Fusil Zaharra (1975)**. Europear inbasioan herri baten bizimodu lasaia aldatzen da alemaniar tropak sartzean. Sendagile batek bere emazte eta alaba gaztelu batetara bidaltzen ditu; aliatuak herrian sartzean gaztelura itzultzen da, eta ama-alabak bortxatu eta hil egin dituztela jakiten du. Fusil batek mendeckatuko ditu.

Zuzendaria: André Cayette.
Antzezleak: Philippe Noiret, Romy Schneider.

Ikusi baietz

● Larunbatez, apirilak 28, arratsaldeko 16,20an, **NBA 90**: amerikar profesional ligako saskibaloia partiduak.

● Larunbatez baita, arratseko zortziak aldera futbola: **At.Madrid-R.Madrid**.

● Apirilaren 29an, igandez, eguerdiko 13,00etan **arraunketa olinpikoa: Injeniaritza-Deustu** lehia klasikoa Bilbotik zuzenean.

● Ostegunez, maiatzak 3, gaueko 22,50tan **Ikusmira**, zine eta antzerki munduari buruzko saioa.

● Maiatzaren 4ean, ostiralek, gaueko 23,15etan **Super Match**: Boxeo, nazioarteko futbola edo pilota partiduak.

Telebista - Irratia

Airean erantzun

Dani Arizala: «Irratiz komunikatuz koadrila bihurtu gara»

Irratian sartu eta aspaldi honetan denon ahotan dagoen Mosku hirira erretinatik operatzera joan den entzule batekin biharamuneko zita prestatzen harrapatu dugu. Lagunak horretarako dauden us-tea azken muturreraino eramanez, hango gertakizunak hemendik jarraitzearekin konformatu beharko dutenen berotasuna helarazi nahi dio paratzen ari den programan. Halakoxea bait da bere saioko entzulegoa, koadrila bat. Segur aski herri honetan elkar ikusi ez duen koadrila bakarretako bat.

ARGIA.— Beti uste izan da irratia gauzez entzuten duena seko desesperatuta dagoen jendea dela...

Dani Arizala.— Oso eritzi okerra da eta lehen bait lehen zuzendu beharrekoa. Jendea desesperatuta egunez zein gauzez dago. Arrazoi askoren-gatik entzuten du jendeak irratia gauzez: erreleboan ari direnak, ikasten ari direnak, etxera berandu iritsitakoak, esnai daudenak... Argi utzi nahi dut, programako entzuleen izen onarengatik besterik ez bada ere, gauzez irratiara deitzen duena ez dela bere buruaz beste egitear dagoen jende deprimituz osatutako klub batetakoa.

A.— Irratia eta telebista, biak ezagututa, zein nahia-go duzu?

D.A.— Gaurkoz irratia; telebistak ez duen berotasuna du

irratia, entzulegoarekin harremana askoz zuzenagoa da eta programa zurea da ia erabat. Telebistan, berriz, aldakin gehiago tartekatzen dira zeu eta azken emaitzaren artean.

A.— Itzul gaitzen saioaren hasiera haietara...

D.A.— Nondik hasi ere ez nekien eta astiro moldatu behar izan nuen gaur egun programa dena. Aurreneko aldaketa nik neronek egin behar izan nuen neure buruan; ez bait naiz sekula gau-txori parrandazalea izan.

A.— Zein da gaur egun Ordu txikitari programaren egitura?

D.A.— Goizeko ordubatek hiruretar aritzen naiz. Estraineko orduan gonbidaturen bat izaten dut estudioan edota neronek bilatutako elkarriketa

jakin bat.

A.— Zer jende klase eramaten duzu estudioara?

D.A.— Uste dezakezunaren kontra, erabat jende normala. Jende arrunta, ezezaguna baina era berean ikaragarri aberatsa. Ezfamatur, gainontzeko programetan azaltzen ez dena, baina aberastasun propioa duena.

Ondoren, bigarren ordua entzulearena da. Musika eta koadrilakoen interbentzioak tartekatzen ditut. Entzuleak mikroa zabalik dauka eta gustuko den komentarioa egin dezake. Komunikazio ariketa da, eta askotan entzulea eta bion artean izan beharrean, bi entzuleren artean izaten da.

A.— Horrexegatik diozu irratiz elkarren berri duzuen lagun koadrila zarete...

D.A.— Gutxi gora behera. Saioaren helburua bakardadea konpartitzea da, bai pena bai alaitasuna. Bakoitzak berea du esateko; medio majikoa da irratia eta giro hori lortu ezinik ez dago.

A.— Ezinbestekoa al da era honetako saioak horren intimistak izatea?

D.A.— Ez halabarrez. Baina gauak horretara bultzatzen duela ukatzen ezin hasiko naiz. Programa hasi aurretik estudioetik hurbil dugun Kontxa aldera joaten naiz paseatzera eta oso garbi ikusten dut hiria egunez moztarotuta egiten dela, eta bere benetako itxura gauzez erakusten duela. Itxura guztiz krudela. Gaua gordina eta zintzoa da. Horregatik dira programa hauek diren modukoak.

A.— Bazkaria egin berri duzu entzule koadrilarekin. Zer dela eta?

D.A.— Badakit ez dela oso maiz ematen. Hau laugarrena da eta gero eta gehiago biltzen gara. Entzuleak ohituta daude irratia bidez komunikatzen eta nahi zuten guztiak biltzea bururatu zitzaidan. Lehenengo deialdiak izandako arrakastak ondorengoak egitera animatu gintuen. Geroztik, jakina, koadrila koadrilagoa gara.

FRANKIE TAI

Liburuak

IZENBURUA: ANTZERKI LABURREKO VI.
LITERATUR SAIAKERA.
EGILEA: ASKOREN ARTEAN.
ARGITARATZAILEA: SANTURTZIKO KONTZEJUA.

Argitaratzen diren literatura lehiaketan lanen artean, Santurtziko hauxe dugu aipagarriena seguru aski. Lehiaketaren beraren funtsa liburu argitaratzeari begira bait dago zuzendua. Lehiaketaren saridunak epai-mahaiak uste adinakoak izan daitezke, saria liburuan argitaratzea bait da. Sari ekonomikoa egile-eskubideen ordainetan modura aurkeztzen da (halakoetatik jasoko litzatekeena baino dezente haundiagoa izanda ere).

Berezgarritasunetatik bitxikerietara pasata, liburuaren hasieran epai-mahaiaren erabakiaren erreproduktzioa —eskuz idatzia— ageri da, eta bertan Mikel Martinez, Anjel Zelaieta eta Lukas Dorronsoro hirukoteak epaiaren berri ematen digute: Hiru lani eritzi zieten argitaragarri: Xabier Zorroaren «Saltxitxarik ez», Manu Lopezen «Gaurko aztiak» eta Xabier Mendigure-

nen «Roxamariren ibilerak eta abelerak».

Antzespen bizietan isladarik ez du antzerki laburrak, eta horrek dakarren tradizio faltak asko zailtzen du lehiaketa honek gai hartu ohi duen jeneroa. Argitaratzen diren hiru lanetan begibistakoa da zailtasun hori. Hiru egileek agertzen dute antzerkia idazteko abilitadea, baliabideak eta dramatikatutasuna ederki erabiltzen badakitela frogatzen dute, baina idazlanen luzera motz geldituko bailitzairen dirudi. Ezein antzeslanek behar duen goranzko garapen dramatikorako aski denborarik izan ez balute bezala, eta bukaeretan nabarmentzen da gehienik, saltsarik gabekoak suertatzen bait dira.

Xabier Mendigurenek, bere «Roxamariren ibilerak

eta abelerak» lanean, esperimentu polita proposatzen digu: irratinobela baten emankizuna antzestea. Ideia zoragarria da, eta lan honetan atera diona baino askoz joku haundiagoa eman dezake dudarik gabe. Antzesteko oso lan egokia eta orijinala izan liteke, desarroilatu eta zailduz gero.

Manu Lopezen «Gaurko aztiak» jenero klasiko samar bati lotzen zaio: ironiazko kritika sozialari. Hauteskunde bezperan dagoen politikari baten gorabeherak kontatzen dizkigu, psikiatrarekin, medikuarekin, apaizarekin... Umore fineko lana, berritasun dezenteko mementuak lortzen ditu, testuinguru topiko samarrean mugitzen bada ere.

Xabier Zorroaren «Saltxitxarik ez» ohizko komedia da, familia giroan koka-

tutakoa: gurasoak, seme-alabak eta amama. Umeen arteko iskanbilak, etxeko lanen banaketa eta aitaren idazkariarekiko erlazioa dira antzeslanaren ardatza. Egunerokotasunaren ikuspegitik idatzia, egunerokoegia dela esan daiteke.

Hiru lanak bat datoz topiko baten erabileran: inon ageri ez diren baina aipatu egiten diren joku erotikoen ustezko ikusleengan sortzen duten morboa (bitan sekretueriekin, eta irratinobelarenean bortxaketa saioa). Ez da seinale ona, baina halere hiru lanetan argi eta garbi ageri da inguruan badirela antzerki sena duten idazleak.

IZENBURUA: 2.061:
ANTZINAKO KRONIKAK.
EGILEA: TXILIKU.
ARGITARATZAILEA:
ELKAR. SOR SAILA.

Jesus Mari Olaizola «Txiliku» zarautztarra, gazte literaturan dugun idazle sendoetakoa da. Hirugarren liburu honek aurrekoekin nolabaiteko haustura dakar, orain arte entsegatu gabeko apostuari ekinez. «2.061» zifra bereko urtean kokatzen da, eta bi gaztek, ikasketetako azterketa modura, fikzioan gizateriaren azken liburu izango litzatekeena idazten dute. Liburu hori idazteko haria oso ongi asmatutakoa da, sujerentea den neurrian. Urte horretan biziko litzatekeen gazte bikoteak egindako ikerketen arabera, 1912, 1956 eta

Puntako argitalpenak

(Donostiako «Hontza» liburudendak emandako datuak)

LITERATURA

- 1.— «Babilonia», Joan Mari Irigoien. Elkar.
- 2.— «Obabakoak», Bernardo Atxaga. Erein.
- 3.— «Ifarraldeko orduak», Joseba Sarrionandia. Elkar.
- 4.— «Aliceren abenturak lurralde miresgarrian», Lewis Carroll. Itzultzailea, Manu Lopez. Pamiela.
- 5.— «Balizko erroten erresuma», Koldo Izagirre. Susa.

OROTARIKOAK

- 1.— «Euskal Herriko Bertsolari Txapelketa Nagusia 89», EHBE. Elkar.
- 2.— «Hitzak irudiz ikasiz», askoren artean. EHU-UPV.
- 3.— «Hitz elkartuak euskaraz», Miren Azkarate. Mundaiz.
- 4.— «Lezo Urreizitieta», Martin Ugalde. Elkar.
- 5.— «Batasun eta zatiketen artean», Martin Ugalde. Elkar.

2020 urteetako bizimodua nolakoa «izan zen» desku-britu beharko du, eta garai bakoitzaren erakusgarri ipui bana burutu.

Hamasei-hamazazpi urteko neska-mutil pareak narraztailearen papera ere bereganatzen dute eta bien arteko eztabaidek nahiz ondoko laztan-musuek (beti sesiotan ibiltzen omen diren maitemindu horietakoak bait dira) orrialderik orrialde kutsatzen dute liburua. Bi pertsonaia-egileen arteko sesioak kargante samarrak izatera irits daitezke azkeneko, eta badiduri pertsonaia berak horretaz jabetzen direla behin eta berriz horren beldur agertzen bait dira.

Neska-mutilaren presentzia gain, garai bakoitzetik ustez hautatutako hiru ipuinak dira liburuaren beste elementu garrantzitsua: «Peruxkel eta Maruxkel», asko erabilitako gai baten bertsioa da, lapur banda bat deskubritu eta altxorrik gabe uzten duten pertsonaien ingurukoa. «Zazpi geletako hodeietako etxea», jenero mitologikokoa da, eta mutiko bihurri baten ibileren bidez naturaren eta eguraldiaren gorabeherak azaltzeko bidea aurkitzen du. «Zoltr mortuetako azken ehiztaria» abenturazkoa da, herria eta tiranoaren arteko tirabirak primeran erabiltzen dituen. Hain jenero desberdinetako hiru ipuinak

arestian aipatutako hariaren bidez batzen ditu, ongi batu ere.

Hala eta guztiz ere, hiru garai horiei buruz ipuiez beste ezer ez zaigu argitzen, eta baliteke Haizkorri eta Itsaso protagonistek beren liburuarekin UMIEGAT azterketa suspenditzea, lanaren helburua —garai bakoitzeko jendearen ohiturak eta bizimoduak azaltzea— ez bait dute inondik inora betetzen. 2061 urtean bigarren mailako ikasketetara pasatzeko agian ez luke balioko, baina gaurko gaztetxoek irakurgai atsegin eta orijinala dute eskuekin Txilikuri esker.

IZENBURUA: IRAULTZA ZIENTIFIKOEN EGITURA. EGILEA: T.S. KUHN. EUSKARATZAILEAK: JESUS ARRIZABALAGA ETA ESTER MUGERTZA. ARGITARATZAILEA: ELHUYAR-ELKAR. ISLADA BILDUMA / XX. MENDEKO KLASIKOAK.

Thomas S. Khun-en liburu hau 1962an argitaratu zen Chicagoko Unibertsitatean eta urte gutxiren barruan iraultzailetzat kontsideratua izatea ailegatu zen. Bere izenburuak nahasketa sor dezake, bere gaia ez bait da zientzia alorrean eman diren aurrerapen historikoen azalpena. Zientziaren metodologiari buruzko liburua da, eta horretarako ikerketa zientifikoaren ohizko bideak eta izaera kritikatu ondoren, metodologia berria proposatzen du. Hor sartzen du «Iraultza zientifikoaren kontzeptu nagusia, ikerketa zientifikoetan aurreratzeko bide bezala. Kuhnek proposatutako kontzeptu, kategoria eta bide

berriak gaur egun indarrean dagoen metodologia eskemaren aintzindariak izan ziren. Argitaratu eta zazpi urtetara egindako posdata ere badago liburuaren bukaeran, ez gaurkotatzen osoa, baina bai aurreneko idazketari egindako hainbat ohar gaineratuz.

Liburua batik bat metodologiari buruzkoa den neurrian batzutan erdi filosofikoa suertatzen da, eta bere irakurketa ez da gertatzen biduma bereko aurrekoak bezain erraza.

«XX. mendeko klasikoak» bilduma honen interesa ez dut berriro ere goraiatuko, baina bai bere arduradunei ohar txiki bat egingo. Irudi-pena daukat bildumako liburuotan bai testuari bai egileari buruz ematen diren datuak eskasegiak gertatzen direla zientzi gaietan murgilduta ez gaudenontzat. Dibulgaziokoak diren neurriak, kontrazaleko oharraz gain nolabaiteko sarre- ra ere behar lukeela uste dut, besterik ez bada hautatutako liburua zergatik jo daitekeen «klasiko»tzat azaltzeko. Testuek izan ohi duten interesari mesede haundia egingo liokeelakoan.

ALDIZKARIAREN IZENA: BERBA. EZAUGARRIAK: UZEI-K ARGITARATUA. 3. ZENBAKIA. DOANEZKOA.

Duela hilabete gutxi abiatutako argitalpentxo honek

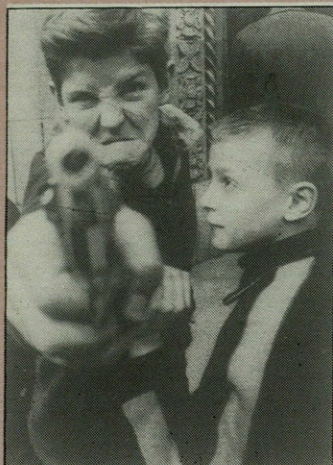
merezi du aipamentxoa, hain zuzen ere bere banaketa ez-ohizkoak ezezaguna izatera kondena ez dezan. UZEIk eta bere «Euskalterm» Terminologi Zentruak argitaratutako boletina da «Berba», eta bere lau orrialdeetan (alde horretatik, pretentsio txikiko aldizkaria da) UZEI inguruko berriei gain, terminologia eta hiztegi gintzari buruz egon daitezkeen berri interesgarriak aipatzen dira. Era berean, UZEIk bere hiztegi-taz egindako berrikuspenak eta zuzenketak ere zerrendatzen dira, orain arteko hiztegiak datu-base bateratuan informatizatzeko aurrera daramaten saioaren barruan sor daitezkeen kontraesanak argituz, etabar.

Hirugarren zenbaki honetan, adibidez, berrikusitako fitxen zerrendarekin batera, argitaratzear dituzten bi hiztegi berrien azalpena egiten digute: «Pediatría Hiztegia»rena Jabier Agirrek, eta «Eraikuntza Hiztegia»rena Xanti Iruretagoienak. Bestetik, iazko azaroan TermNet Nazioarteko Terminologi Sarean onartua izan zen UZEI, eta sare hori zertan den eta zer baliagarritasun dituen argitzen du Miel Loinazek. Berri laburretarako tokia ere badago orrialde gutxitxo baina mamitsu hauetan.

Gorago aipatu dut banaketa ez-ohizkoa duela «Berba»: doan bidaltzen zaio etxera nahi duen guztiari, eta beraz interesik duenak aski luke ondoko helbidera idatzi edota telefonora deitzearekin. UZEI-Euskalterm — Esterlines 8 akz. — 20003 DONOSTIA — Tel. (943) 42 98 38/39. Bi hilabete behin argitaratzen da boletina.

JOSU LANDA

SUSA

literatur
aldizkaria25. zenbakia
laster
liburudendetan

EGIN ZAITEZ HARPIDEDUN

SUSA aldizkaria
Mundaiz bidea 8
20012 Donostia
telf: 28.36.78.Mendiburu, etorkizuna

REMIGIO Mendibururen heriotzak biziki hunkitu du euskal kultur mundua. Herri tradizioaren eta expresionismo abstraktoaren sintesian oinarritutako eskultorearen lengoaia plastikoak estima handia ukan du, bere balio artistikoagatik ez ezik, herri espresio gaitasun sakonagatik.

Baina Remigio Mendibururen heriotzak, gainera, bestelako kezkarik ere eragin du kulturentzat, mundu mailan euskal artearen ekarpenik nabarmenena suertatu den eskulturren esparruak bere ordezkariak nagusienetarikoa bat galdu duen neurrian. Oteiza, Chillida, Basterretxea eta Mendiburu dira eskulturgintzako lau *klasikoak*, duela kasik 25 urte sortutako «Gaur» taldeko partaideak izanak eta euskal arte plastikoaren historiaren puska *erraldoia* osatu dutenak. Mendibururen galerak sasoi pre-

ziatu baten amaieraren lehen zantzuak iragarri ditu, aidanez. Eta minberagarria gertatu da, euskaldunon espresamoldearen lekukotasun unibertsala zirriborra ote daitekeen kezka duen jendeagan.

Ostera, larritasun hori ez da artearen alorrean bakarrik zabaldu, indarrean agertutako 60. hamarkadako belaunaldi kulturalaren nolabaiteko itzalketa traumatikoaren hasiera gisa interpretatzeko joera okerra nabari bait da.

«Gaur» edota «Ez Dok Amairu» bezalako taldeak eta bertako eragile eta artistak euskal kulturaren historiako katemaila gogoangarri gisan ahaztuko ez baditugu ere, gaur egungo sorkuntza lanaren aberastasunaz jabetu eta kritiko izateko tenorean gaude, eta ez hain zuzen kokiltzekoan. Remigio Mendiburuk etorkizunari behatu dio beti. Bera izan da «Korrika» famatuaren zu-

rezko lekukoa utzi diguna. Ikur sinbolikoa-gorik ba ote egun korrika ari den kultur-gintzaren bizitasuna adierazteko?

GAUR taldeak bere sorreran argitara emandako «Agiria» gogoratzeak me-rezi du. 1966. urteko maiatzaren lehen astea: «Urteak dira Espainia-ko Erti Berri gaurko girokoa euskal ertilariei eskerrak munduan agertzen ari dala, ta *Euskal Ikastola* egi, argi ta indartsua da. Baiña gure errian iz-kutatu egin nai litzake, nunbait, piztuera au, gure arteko ertilarien gogo-ernetze au aitortu ta laguntzeko asmorik gabe».

Bizkaian «Emen», Araban «Orain», Nafarroan «Danok» eta Gipuzkoan «Gaur» tal-deak sortu zirenekoa da agiria, Donostiako Barandiaran galerian Mendiburu, Amable, Oteiza, Basterretxea, Sistiaga, Chillida, Ruiz balerdi eta Zumetak erakusketa bate-ratua eskaini zutenekoa. «Guziok jakiñean gaude», jarraitzen du manifestuak, «zein geran eta euskal ertiliariak dakarten gazte-di ederrak bere tokia ta eskubideak eska-tzen ditu gure erriaren barruan; gure len-aldia, orain-aldia ta gero-aldia bai-dauz-kagu garbi. Argatik ongi asko dakigu ze as-mo ta bear eta bide ditugun gure arteko ja-kintzaren motel-aldia ta auleria sendatzeko ta gure ta gure erriaren arteko etena bata-sunera ekartzeko».

Remigio Mendibururen artearen kon-zeptzioak etorkizunari behatu dio etenga-be, bai talde lanean «Gaur»en bai bere ba-karkako lanean (basoko naturari lotuta). Horrela mintzo izan zaigu: «*Nere obra jaio* naizen lekuari loturik sortu da, *originalta-sun faltsurik neregain hartu gabe. Nere us-tean, arte kontenporanearen ekarpenik gorenena, sortzen ari den arte herritarrare-kin jokatzearan datza —bere joera ezberdi-nak entseiatuz—; horrek desterratuko du 'divismoa' artetik».*

G.A.

Atrebentzia ez bada *Las Vascongadas kulturala* (2)

ARGIA astekari honen aurreko zenbakian (orrialde honetan bertan) Gasteizko go-bernuko Kultura eta Turismo Sailak %100ez kudeatutako «Euskadi Kulturala» hila-betekari-ajenda berriaz mintzo nintzen: kasik osorik espainolez ageri dela eta Araba, Bizkaia eta Gipuzkoako berriak baino biltzen ez dituela —40 milioitako aurrekontua ba-liatuz—. *Las Vascongadas kulturala* bezala deskribatu nuen instituzioetatik urteotan sustatzen eta bideratzen ari den politika kulturala, frango diren adibideetarik berriena hartuta.

Politika eredu horren ardura duen funtzionari *kulturistaren* batek nire salaketari atre-bentziaz —eta aitzakia *gihartsuez*— erantzungo ziola espero nuen. Baina ez da ARGIA-ra funtzionaririk zuzendu.

Hala ere, Mari Karmen Garmendia, Gasteizko Jaurlaritzako Hizkuntz Politikarako idazkariak ARGIA honen aurreko zenbakian —Aberri Egunari eskainia, lurraldetasuna-ren gaiaren inguruan— egin zituen adierazpen batzu zehaztu nahi izan ditu «Eguna» al-dizkariaren bitartez (apirilak 19). Eta Jaurlaritzaren kultur politikari zuzen lotu zitzaion, nire salaketari erantzun nahi izan gabe ere.

«*Iparraldean edo Nafarroan nola defendatzen di-tuzu ETB, Eusko Jaurlaritza...?*», galdegina zion AR-GIAko kazetari batek 1.288. zenbakia hartan. «*Eus-ko Autonomi Elkarteko aginpideari, diruei eta bali-a-bideei esker Euskal Herri osora heltzen da gure la-guntza eta gidaritza*», ihardetsi zion Garmendia idaz-kariak. «*Eusko Jaurlaritzari esker bizi eta lan egiten duten Euskaltzaindia, ETB, Euskadi Irratia eta aba-rren lana Euskal Herri osorako da; ez bada denetara heltzen, ez da Jaurlaritzaren erruz*».

Garmendia funtzionariak ongi daki ordea, ez dela Jaurlaritzari esker bizi Euskaltzain-dia —Jaurlaritza sortu aurretik bizi bait zen—, eta Euskaltzaindiak lanean badihardu ez dela Jaurlaritzaren dirulaguntzaz bakarrik ari; areago, Euskaltzaindia ez da bizi eta la-nean ari dirulaguntzak jasotzen dituelako.

ETBren kasuan berriz, Garmendia funtzionariak badaki, Jaurlaritzaren erruz baka-rrik ikus zitekeela Euskal Telebista soilik Vascongadetan. Mari Karmen Garmendiak on-gi bait daki, Nafarroa osoan Euskal Telebista ikus baldin badaiteke, ez dela hain zuzen Jaurlaritzari esker.

ETB-1 Nafarroan ikusi ahal izateko Atarrabiako Paz de Ziganda ikastolako gurasoek paratu zuten antena Aralarko San Migelen, ETBk ez bait zuen ezertxo ere egiten hala-ko aukera izan zedin. Antena horri esker Nafarroa osoan ETB-1 ikus daitekeelako, Iru-ñeko Gobernu Zibilak txapel-okerrak igorri zituen Aralarra. San Migelgo abadeak or-dea, antena ken zezaten galerazi zuen, horretarako obispoaren baimena beharko zute-la argudiatuz. Egun, antenak bertan dirau, zut.

Zer deliberatu zuen orduan EITBk? Bada, ETB-2 katea ere Nafarroara hedatzen saia-tzea. Paz de Zigandako gurasoek ezetz erantzun zuten, San Migelgo antena paratua iza-teko zentzu eta arrazoi bakarra, nafarrek ere euskarazko telebista ikusteko aukera posi-ble egitea besterik ez zela eta. Zer egin du orduan EITBk? Bada, ETB-2 katearen emisio uhinak indartu, gisa honetan, Nafarroa osora ez baina, zenbait tokitara heltzeko.

Garmendia funtzionariak guzti hau badaki (edo jakin beharko luke behintzat): Nafa-rroan euskal telebistatik baldin badago ikastolako gurasoei esker dela, alegia —San Mi-gelgo abadeari meriturik murriztu nahi izan gabe—. Noiz onartu eta adieraziko du Eus-kararen Aholku Batzordeko idazkariak, ETB-2 Nafarroan ikustea Jaurlaritzaren erruz gertatu dela?

Nafarrek ez dute zergatik *Las Vascongadas-politika kulturala* nozitu beharrik, Eusko Autonomi Elkarteko aginpideari, diruei eta baliabideei esker.

GORKA ARRESE

Juantxo, ez haugu ordezkatu

HIRUROGEITA hamaseia huan Behobian manifa batetan elkartu ginenean, Tupa eta Otaegiren aldeko kanpainaren erdian. Han deliberatu genian taldea montatzea, gero ELTZEGOR —Markoren proposata— izanen zena. Garbi genian mugaz bi aldeetako partaidez osatua behar zuela izan eta hori huan gure ardatza hastapen haietan lau zutabetan oinarritua: Benito, Marko, Xalbardin eta hi.

Lanari ekin eta «Eskualdunak portuges» Daniel Landarten testoa musikatu eta prestatu genian. Etien, Jakes Hakala, Mattin... gero-ra taldea utziko zutenek bertan parte hartu ziaten. Ondoren, Luis Trinkado inguratu eta denbora puska bat egin zian taldean, Venezuclara joan artean. Garai hartan Jakes Etxeberría sartu huan buru-belarri gurekin eta hau izan huan boskarren zutabea. Zenbat irri egin diagu Jakesekin! Tartean, kuadrila zabal batek ekin zioan Olentzeroa Donibane Lohitzun eta inguruetan Ikastolaren alde kantatuz. Hor Lazkaoko Antoniok ere hartu zian parte eta ez diagu uste orduan haina farre inoiz egin zuenik.

FERNANDO
MARKO
XALBARDIN
JUANMA
(ELTZEGOR taldeko partaideak)

BAINA ardura txikiena ere —egunerokoa baldin bada— mantentzeak arazoak dizkik. Eta Eltzegorrera halakoa duk. Benitok eta Jakesek utzi aurretik Fernando etorri huan taldera eta hau zutabe azkarra izan diagu. Berriz ere lau zutabez ekin genioan zereginari: «Ebihotz»en segida «Sasitik sasira» izan huan.

Hik herorrek proposatu huan Pantxoa ekartzea kuadrilara eta asmatu ere bai, zeren eta boskarren zutabe hau ere azkarra gertatu duk. Pello ARGIAko lagunak Juanma tolosarra liatu zian eta honekin seigarren zutabe sendoaz egituratu genian taldea. Inoiz baino azkarrago eta helduago zegoan taldea. Azken fitxajeez —Joxerra eta Mikel— pozik baino loriaturik sentitzen ginuztean eta oraingo emaitzaz harro, ikusten bait genuen formazio oso ona lortu genuela.

Balantzea ez duk urria izan: Holanda bi aldiz, Suiza, Frantzia, Valencia... izan dituk Euskaditik kanpo taldeak korritu dituenak, bertako telebistetan ere programak eginez eta gure naziotasuna aldarrikatuz. Gogoratzan al duk Holandan eta Suizan lokutoreen harridura gure dokumentazio ofiziala erakutsiz «franceses, españoles» eta gure artean euskara erabiliz esaten genienean euskaldunak ginela eta ofizialki ere gure naziotasuna errekonozitu arte ez genuela etsiko...? Ez ziaten errez konprenitzen asuntua, baina guk errekeerre egoskorki.

ORAIN ere horrelako zerbait gertatu duk, mertzenarioak, frantsesak.. ez ditek ikasten kazetari lainezoso hauek. Baina hostia hau ez duk makala izan. Eta hutsa duk Eltzegorren emaitzak pairatuko duena, hik herorrek jasan behar duana duk grabea.

Taldearekin jarraitzea erabaki diagu baina hi ordezkatu gabe noski. Bost zutabeek atxikiko ditek guztia, seigarrenaz kantatu ahal izan bitartean eta saiatuko gaituk duintasunez osatzen hire hutsa. Mementuz, uztea erabaki diagu, inork ez bait zuen horretarako gogorik. Hitzemanik genituen kantaldietako antolatzaileek ere beren aldetik ulertu eta onartu ditek afera eta beraz arazoa konpondu duk.

Alde horretatik lasai egon hadi, Ttoni, Joanes, Ximun eta Maiena ere ahal duten neurrian lasai egon daitezkeen bezalaxe, lagunak laguntzarik ez bait dute faltako. Eta hik, hor hagoen bitartean kanta ezak ozenki hire abots sakon hori arindu ez dadin, gero ere hik herorrek eta guk geuk ere baliatu beharko diagu eta.

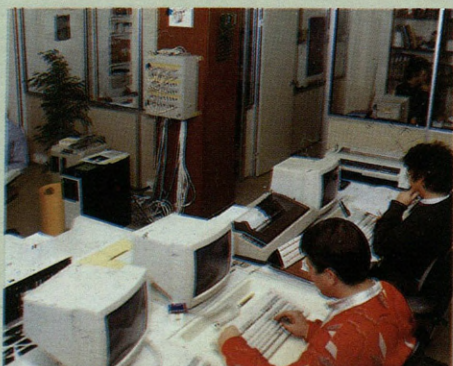
GIPUZKOAKO FORU ALDUNDIA ZURE ZERBITZURAKO

Gipuzkoako Foru Aldundia

APIKA

I N F O R M A T I K A

- Software ekoizpen zentrua. Talde gazte eta kualifikatu batek **APIKA**ren software eskaintza eguneratzen du etengabe.

- Telefonoz deitze hutsarekin, zure instalazioa diseinatu dutenen laguntza jakituna gehitu diezaiokezu zure sistema informatikoari.

- Hardware mantenu zerbitzua.

- Training zerbitzua.

- AHOLKULARITZA INFORMATIKOA
- INSTALAZIO INFORMATIKOAK
- ERABATEKO MEKANIZAZIOA

- BEHARREN ARAUERA KO PROGRAMAZIOA
- IHARDUERA EKONOMIKOEI EGOKITUTAKO APLIKAZIOAK

INFORMATIKA INTEGRALA